

C. S. Lewis

KRONIKE IZ NARNIJE

Lav, Vještica i ormar

GOLDEN MARKETING

Prvo poglavlje

LUCY ZAVIRUJE U ORMAR

Bilo jednom četvero djece, a zvali su se Peter, Susan, Edmund i Lucy. Ovo je priča o nečemu što im se dogodilo kad su ih, za vrijeme rata, zbog zračnih napada, poslali iz Londona. Poslani su u kuću jednoga starog profesora koji je živio u srcu Engleske, deset milja od najbliže željezničke postaje i dvije milje od najbližega poštanskog ureda. Nije bio oženjen, a živio je u vrlo velikoj kući, s domaćicom gospodom Macready i tri sluškinje. (Njihova su imena bila Ivy, Margaret i Betty, no one se baš i ne pojavljuju u priči.) Sâm profesor bio je vrlo star čovjek čupave bijele kose koja mu je rasla ne samo po glavi, nego i po većem dijelu lica. Djeci se gotovo odmah svidio premda im je prve večeri, kad je izišao na kućna vrata da bi ih dočekaao, izgledao toliko čudno da se Lucy (koja je bila najmlađa) malo prestrašila, a Edmunda (koji je bio malo stariji) spopao je smijeh pa se morao pretvarati da briše nos ne bi li to sakrio.

Prve večeri, čim su profesoru rekli laku noć i popeli se na gornji kat, dječaci su ušli u spavaonicu u kojoj su bile djevojčice da bi svi zajedno pretresli svoj novi položaj.

"Imali smo sreće i tu nema pogreške", rekao je Peter. "Ovdje će nam biti savršeno. Taj stari momak dopustit će nam da radimo što god nam se sviđi."

"Mislim da je on drag starac", rekla je Susan.

"Oh, prestani!" rekao je Edmund, koji je bio umoran a pretvarao se da nije umoran, što ga je pak uvijek činilo zlovoljnim. "Prestani govoriti na taj način."

"Koji način?" rekla je Susan. "Uostalom, tebi bi ionako bilo vrijeme da budeš u krevetu."

"Pokušavaš govoriti kao mama", rekao je Edmund. "I tko si ti da mi govoriš kad moram biti u krevetu? Idi sama u krevet."

"Ne bi li bilo bolje da svi odemo u krevet?" rekla je Lucy. "Sigurno će biti gužve ako nas čuju da pričamo."

"Ne, neće", rekao je Peter. "Kažem vam da je ovo takva kuća u kojoj nitko neće paziti što mi radimo. Uostalom, neće nas ni čuti. Put odavde do one blagovaonice dolje oduzet će nam desetak minuta šetnje, a stubišta i hodnika između ima koliko god želiš."

"Kakva je to buka?" reče odjednom Lucy. Kuća je bila mnogo veća od ijedne u kojoj je dotad bila, a pomisao na sve one duge hodnike i nizove vrata što vode u prazne sobe počela je u njoj izazivati laganu jezu.

"To je samo ptica, ludo", rekao je Edmund.

"To je sova", rekao je Peter. "Ovo je sjajno mjesto za ptice. Ja sad idem spavati. Predlažem da sutra krenemo u istraživanje. Na mjestu poput ovoga može se naći sve i svašta. Jeste li vidjeli one planine dok smo se vozili? I šumu? Moglo bi biti orlova. Moglo bi biti jelena. A sigurno ima jastrebava."

"Jazavaca!" rekla je Lucy.

"Lisical!" rekao je Edmund.

"Zečeva!" rekla je Susan.

No kad je svanulo sljedeće jutro, padala je jednolična kiša, toliko gusta da onaj tko bi pogledao kroz prozor nije mogao vidjeti ni planine, ni šumu, pa čak ni potok u vrtu.

"Naravno da *mora* padati kiša!" rekao je Edmund. Upravo su bili doručkovali s profesorom i nalazili su se na katu u sobi koju je dao urediti za njih – dugačkoj niskoj prostoriji s dva prozora koja su gledala na jednu stranu i dva koja su gledala na drugu.

"Ma, daj, prestani gundati, Ed!" rekla je Susan. "Kladim se da će se raščistiti za sat ili dva. A u međuvremenu ovdje nam uopće nije loše. Imamo radio i mnogo knjiga."

"To nije za mene", rekao je Peter. "Ja idem istraživati kuću."

Svi su se pridružili Peteru i tako su počele pustolovine. Bila je to ona vrsta kuće u kojoj vam se čini da je nikada ne možete pregledati cijelu i koja je puna neočekivanih mjesta. Prvih nekoliko vrata što su ih otvorili vodilo je samo u spavaće sobe za goste, kao što su svi i očekivali; no ubrzo su dospjeli u vrlo dugačku sobu punu slika, a u njoj su našli i stari oklop; nakon toga su pronašli sobu koja je sva bila obložena zelenom tkaninom, a u jednom njezinu kutu stajala je harfa; zatim tri stube dolje, pet stuba gore, pa kroz malu gornju dvoranu, sve do vrata koja vode na balkon, a onda kroz cijeli niz soba koje su se otvarale jedna u drugu i bile pune knjiga – većinom vrlo starih, među kojima su neke bile veće od Biblije u crkvi. A ubrzo nakon toga zavirili su u sobu koja bi bila sasvim prazna da se u njoj nije nalazio velik ormar – jedan od onih ormara koji imaju zrcalo u vratima. U sobi inače nije bilo ničega, osim uvelog različka na prozorskoj dasci.

"Ovdje nema ničega!" rekao je Peter i svi su opet pohrlili van – svi osim Lucy. Ona je ostala u sobi jer je pomislila da bi vrijedilo pokušati otvoriti vrata ormara, premda je bila gotovo sigurna da su zaključana. Na njezino iznenađenje otvorila su se sasvim lako, a iznutra su se dokotrljale dvije kuglice protiv moljaca.

Zavirivši unutra, ugledala je nekoliko kaputa, uglavnom dugačkih krznениh. A Lucy ništa nije voljela toliko kao miris i dodir krzna. Odmah je ušla u ormar, zavukla se među kapute i protrljala lice o njih, ostavivši vrata otvorena, naravno, jer je znala da je vrlo glupo zatvoriti se u bilo kojemu ormaru. Ubrzo je zakoračila dalje i otkrila da iza prvog reda kaputa visi još jedan red. Tu je bilo gotovo sasvim mračno pa je držala ruke ispružene da ne bi licem udarila o stražnju stranicu ormara. Zakoračila je još jednom u dubinu, zatim učinila još dva ili tri koraka, neprestano očekujući da će vršcima prstiju dodirnuti drvo. No nije ga dodirnula.

'Bit će da je taj ormar jednostavno užasno velik!' mislila je Lucy idući neprestano dalje i odgurujući meke nabore kaputa u stranu da bi si napravila mjesta. Onda osjeti kako joj se nešto drobi pod stopalima. 'Pitam se jesu li i to kuglice protiv moljaca?' pomislila je, saginjući se da bi ih opipala rukom. No umjesto da osjeti tvrdo, glatko drvo donje stranice ormara, osjetila je nešto meko i prhko i izuzetno hladno.

"Ovo je vrlo čudno", rekla je i učinila još korak ili dva.

U sljedećem je trenutku osjetila da ono o što trlja lice i dlanove više nije meko krzno nego nešto tvrdo i hrapavo, pa čak i bockavo.

"Pa to je kao da hodam između grana drveća!" uzviknula je Lucy. A onda je spazila svjetlo ispred sebe; ne na udaljenosti od nekoliko centimetara, ondje gdje je trebala biti stražnja stranica ormara, nego negdje u daljini. Nešto meko i hladno je padalo po njoj. Trenutak kasnije shvatila je da stoji usred šume, da je noć, da joj je snijeg pod nogama i da pahuljice lete zrakom oko nje.

Lucy se malo prestrašila, no u isti je mah osjećala veliku znatiželju i uzbuđenje. Osvrnula se preko ramena i ondje, između tamnih stabala, još je uvijek mogla vidjeti otvorena vrata ormara, pa čak i nazrijeti praznu sobu iz koje je krenula. (Ostavila je, dakako, otvorena vrata ormara, jer je znala da je vrlo glupo zatvoriti se u ormar.) Činilo se da je ondje još uvijek dan. 'Uvijek se mogu vratiti, ako ista pođe po zlu', pomisli Lucy. Krenula je naprijed škripavim koracima kroz snijeg, kroz šumu, prema onomu drugom svjetlu. Nakon desetak minuta stigla je do njega i otkrila da dopire od ulične svjetiljke. I dok je stajala promatrajući, pitajući se zašto se ulična svjetiljka nalazi usred šume i misleći što će dalje, začula je kako joj se približava tapkanje stopala. A ubrzo potom je vrlo neobičan stvor izišao iz šume i stupio u osvijetljeni krug ulične svjetiljke.

Bio je samo nešto viši od Lucy, a iznad glave je držao kišobran, sav bijel od snijega. Od struka nagore bio je poput čovjeka, ali noge su mu imale oblik kozjih (dlaka je na njima bila sjajno crna), a umjesto stopala, imao je kozja kopita. Imao je i rep, no Lucy to isprva nije primijetila jer ga je uredno držao pod rukom, koja je nosila kišobran, da se ne bi vukao po snijegu. Oko vrata je nosio crveni vuneni šal, a koža mu je također bila prilično rumena. Imao je neobično, no prijazno maleno lice, s kratkom šiljastom bradicom i kovrčastom kosom, a iz kose su mu izvirivala dva roga, po jedan na svakoj strani čela.

U jednoj je ruci, kao što sam rekao, držao kišobran, a u drugoj je nosio nekoliko paketa umotanih u smeđi papir. S tim paketima i snijegom svud uokolo činilo se kao da je upravo obavio božićnu kupnju. Bio je to Faun. A kad je primijetio Lucy, toliko se trgnuo od iznenađenja da je ispustio sve svoje pakete.

"Tako mi svih milostivih nebesa!" uzviknuo je Faun.

Drugo poglavlje

ŠTO JE LUCY ONDJE NAŠLA

"Dobra večer", rekla je Lucy. No Faun je bio toliko zaposlen skupljanjem svojih paketa da u prvi mah nije odgovorio. Kad ih je pokupio, lagano joj se naklonio.

"Dobra večer, dobra večer", rekao je Faun. "Oprosti – ne bih htio biti pretjerano znatiželjan – no jesam li u pravu kad mislim da si ti Evina Kći?"

"Moje ime je Lucy", rekla je djevojčica, koja ga nije baš sasvim razumjela.

"No jesi li – oprosti mi – jesi li ti ono što nazivaju djevojčicom?" rekao je Faun.

"Naravno da sam djevojčica", rekla je Lucy.

"Ti si zbilja ljudsko biće?"

"Naravno da jesam ljudsko biće", rekla je Lucy još uvijek malo zbunjena.

"Svakako, svakako", rekao je Faun. "Kako sam samo glup! No ja nikad prije nisam vidio nijednoga Adamova Sina ni Evinu Kćer. Ushićen sam. Ne mislim time reći da –" i tu se zaustavio kao da je počeo govoriti nešto što nije htio, ali je na vrijeme odustao.

"Očaran sam, očaran", nastavio je. "Dopusti mi da se predstavim. Moje ime je Tumnus."

"Vrlo mi je drago što sam vas upoznala, gospodine Tumnuse", rekla je Lucy.

"A mogu li te upitati, o Lucy, Evina Kćeri", rekao je gospodin Tumnus, "kako si stigla u Narniju?"

"Narnija? Što je to?" rekla je Lucy.

"Ovo gdje se sad nalazimo", rekao je Faun. "To je zemlja Narnija – sve što leži između ulične svjetiljke i velikog dvorca Cair Paravela na istočnome moru. A ti, ti si došla iz divljih šuma zapada?"

"Ja... ja sam došla iz ormara u praznoj sobi", rekla je Lucy.

"Ah!" izusti gospodin Tumnus prilično melankoličnim glasom. "Da sam više učio zemljopis kad sam bio mali Faun, zacijelo bih znao sve o tim čudnim zemljama. No sada je prekasno."

"Ali to uopće nisu zemlje", rekla je Lucy gotovo smijući se. "To je tamo iza – bar mislim – nisam sigurna. Tamo je ljeto."

"A za to vrijeme", rekao je gospodin Tumnus, "u Narniji je zima, i ta zima već jako dugo traje, a mi ćemo se oboje prehladiti ako nastavimo ovdje stajati i razgovarati na snijegu. Evina Kćeri iz daleke zemlje Praznes Obe gdje vječito sunce vlada oko sjajnoga grada Oromara, kako bi bilo da dođeš k meni i sa mnom popiješ čaj?"

"Mnogo vam hvala, gospodine Tumnuse", rekla je Lucy, "no upravo sam se pitala ne bih li trebala krenuti natrag."

"Moj dom je blizu, odmah iza ugla", rekao je Faun. "Zgrijat ćeš se uz pucketavu vatru i dobiti prepečenac, i sardine, i kolač."

"Pa, to je zbilja vrlo ljubazno od vas", odvrati Lucy. "Ali neću moći dugo ostati."

"Ako me uhvatiš ispod ruke, Evina Kćeri", rekao je gospodin Tumnus, "moći ću držati kišobran iznad nas oboje. Eto tako. I sad – krećemo."

I tako se Lucy našla u šumi, hodajući rukom pod ruku s tim čudnim bićem kao da se poznaju cijeli život.

Nisu dugo hodali, a već su stigli do mjesta gdje je tlo postalo neravno, a uokolo je posvuda bilo stijena, blagih uspona i spustova. U dnu jedne malene doline gospodin se Tumnus naglo okrenuo u stranu kao da namjerava ušetati ravno u neobično veliku stijenu, no u posljednjem trenu Lucy primijeti da je vodi prema ulazu u špilju. Čim su ušli, Lucy je stala žmirkati od svjetlosti cjepanica koje su gorjele. Gospodin Tumnus se sagnuo, zgodnim malim mašicama izvadio iz vatre gorući komad drveta i zapalio svjetiljku.

"Sad nećeš više dugo čekati", rekao je i odmah pristavio kotlić s vodom.

Lucy pomisli kako nikad nije bila na zgodnijemu mjestu. Bila je to nevelika, suha, čista špilja od crvenkastoga kamena, s tepihom na podu i dva malena stolca ("Jedan za mene, jedan za prijatelja", rekao je gospodin Tumnus), sa stolom, ormarom za posuđe i kaminom iznad kojega je visjela slika nekoga starog Fauna sijede brade. U jednom su se kutu nalazila vrata koja su, mislila je Lucy, zacijelo vodila u spavaonicu gospodina Tumnusa, a na zidu je bila polica puna knjiga. Lucy ih je promatrala dok je Faun pripremao užinu i čaj. Imale su naslove kao *Silenov život i pisma*, ili *Nimfe i njihovi običaji*, ili *Ljudi, redovnici i lugari; Istraživanje popularnih legendi* ili *Je li čovjek mit*.

"Izvoli, Evina Kćeri!" rekao je Faun.

Bila je to zbilja savršena čajanka. Na stolu se našlo po jedno neobično, smečkasto, meko kuhano jaje za svakoga od njih, pa onda prepečenac sa sardinama, pa prepečenac s maslacem i prepečenac s medom, a uz to i kolač sa šećernim preljevom. Kad se Lucy umorila od jela, Faun je počeo pripovijedati. Znao je čudesne priče o životu u šumi. Pričao je o ponoćnim plesovima i o tome kako Nimfe, koje žive u izvorima, i Drijade, koje žive u stablima, izlaze van da bi plesale s Faunima; o dugim hajkama na mliječnobijeloga jelena koji onome tko ga uhvati može ispunjavati želje; o gošćenju s divljim Crvenim Patuljcima i potrazi za blagom po dubokim rudnicima i špiljama daleko ispod površine šumskoga tla; i o ljetu, kad je šuma zelena, pa im u posjete dolazi stari Silen na svojem debelom magarcu, a ponekad i sam Bakho – i onda potocima teče vino umjesto vode, a cijela se šuma prepušta piću i veselju tijekom nekoliko tjedana.

"No sada je uvijek zima", dodao je turobno. Onda je, da bi se razveselio, iz ladice ormara s posuđem izvukao čudnu malenu frulu koja je izgledala kao da je načinjena od trske i počeo svirati. A melodija koju je svirao tjerala je Lucy u plač, i u smijeh, i na ples, i u san, sve odjednom. Bit će da je tako prošlo nekoliko sati prije no što se stresla i rekla:

"Oh, gospodine Tumnuse – zbilja mi je žao što vas prekidam, i jako mi se sviđa ta pjesma – no zbilja moram ići kući. Namjeravala sam ostati samo nekoliko minuta."

"To je *sad* nemoguće, znaš", rekao je Faun, odloživši frulu i vrlo žalosno odmahujući glavom prema djevojčici.

"Nemoguće?" rekla je Lucy poskočivši prilično preplašena. "Kako to mislite? Moram smjesti kući. Ostali će se pitati što mi se dogodilo."

No već u sljedećem trenu upitala je:

"Gospodine Tumnuse! Što vam je?"

Jer Faunove su se smeđe oči ispunile suzama, onda su mu suze počele curiti niz obraze, a uskoro su mu se slijevale preko vrška nosa; na koncu je pokrio lice rukama i počeo tuliti.

"Gospodine Tumnuse! Gospodine Tumnuse!" rekla je Lucy vrlo zabrinuto. "Nemojte! Nemojte! Što se dogodilo? Zar vam nije dobro? Dragi gospodine Tumnuse, molim vas, recite mi što vam je."

No Faun je nastavio jecati kao da će mu srce prepući. Pa čak i kad mu je Lucy prišla i zagrlila ga i posudila mu svoj rupčić, nije prestao plakati. Jednostavno je uzeo rupčić i služio se njime, cijedeći ga objema rukama kad bi postao suviše mokr da bi mu mogao biti od koristi. Zbog toga je na podu gdje je Lucy stajala uskoro bila mokra mrlja.

"Gospodine Tumnuse!" viknula mu je Lucy u uho i protresla ga. "Prestanite. Smjesti prestanite! Trebali biste se stidjeti, takav veliki Faun! Zašto, za ime svijeta, plaćete?"

"Oh – oh – oh!" jecao je gospodin Tumnus. "Plačem jer sam tako loš Faun."

"Ja uopće ne mislim da ste vi loš Faun", rekla je Lucy. "Mislim da ste vrlo dobar Faun. Vi ste najbolji Faun kojega sam ikad srela."

"Oh – oh – ti ne bi tako govorila da znaš", odgovori gospodin Tumnus između jecaja. "Ne, ja sam loš Faun. Valjda nikada nije ni bilo gorega Fauna, još od početka svijeta."

"Ali što ste učinili?!" upita Lucy.

"Moj stari otac, recimo", rekao je gospodin Tumnus, "ono je njegova slika iznad kamina. On nikad ne bi učinio takvo što."

"Kakvo što?" upita Lucy.

"Nešto poput onoga što sam ja učinio", rekao je Faun. "Nikad ne bi ušao u službu Bijele Vještice. A ja sam to učinio. Ja sam u službi Bijele Vještice, ona me plaća."

"Bijela Vještica? Tko je ona?"

"Pa, ona cijelu Narniju drži u šaci. Njezino je djelo to što je uvijek zima. Uvijek zima, a nikad Božić; zamisli samo!"

"Kako grozno!" rekla je Lucy. "Ali za što plaća Vas?"

"To je baš najgore u cijeloj priči", rekao je gospodin Tumnus s teškim uzdahom. "Ja joj služim kao otmičar, eto što sam. Pogledaj me, Evina Kćeri! Možeš li vjerovati da sam ja takav Faun koji bi se, susrevši u šumi jadno nedužno dijete koje mi nikad nije učinilo nikakva zla, pretvarao da želi sklopiti prijateljstvo s tim djetetom, pozvao ga kući u svoju špilju, a sve samo zato da bi ga uljuljao u san i zatim izručio Bijeloj Vještici?"

"Ne", rekla je Lucy. "Sigurna sam da ne biste učinili ništa slično."

"Ali, učinio sam", rekao je Faun.

"Pa dobro", rekla je Lucy prilično polako (htjela je govoriti istinu, ali nije željela biti suviše stroga prema njemu), "to je zbilja bilo prilično ružno. Ali vama je toliko žao da sam sigurna da to nikad više nećete učiniti."

"Evina Kćeri, zar ne razumiješ?" rekao je Faun. "To nije nešto što ja *jesam* učinio. Ja to činim sada, upravo u ovom trenutku."

"Kako to mislite?" uzviknula je Lucy, jako problijedjevši.

"Ti si to dijete", rekao je Tumnus. "Od Bijele Vještice dobio sam nalog da, ako ikad u šumi vidim Adamova Sina ili Evinu Kćer, takvo biće uhvatim i izručim njoj. A ti si prva koju sam ikad sreo. I pretvarao sam se da sam ti prijatelj i pozvao te na čaj, a cijelo sam vrijeme namjeravao čekati da zaspiš, a onda otići i obavijestiti *Nju*."

"Oh, ali to nećete učiniti, gospodine Tumnuse", rekla je Lucy. "Nećete, zar ne? Ne smijete, zbilja, zbilja ne smijete."

"Ali ako to ne učinim", rekao je Faun, briznuvši opet u plač, "ona će sigurno otkriti prijevaru. A onda će mi dati odrezati rep, i otpiliti rogove, i iščupati bradu, i zamahnut će svojim štapićem iznad mojih lijepih papaka i oni će se pretvoriti u grozna kruta kopita kao kod nesretnih konja. A ako bude izuzetno bijesna, pretvorit će me u kamen pa ću biti samo kip Fauna u njezinoj užasnoj kući sve dok se ne popune sva četiri prijestolja u Cair Paravelu – a samo nebo zna kad će se to dogoditi i hoće li se ikad dogoditi."

"Jako mi je žao, gospodine Tumnuse", rekla je Lucy. "Ali, molim vas, pustite me kući!"

"Naravno da hoću", rekao je Faun. "Naravno da te moram pustiti. Nisam znao kakvi su ljudi prije nego što sam tebe sreo. Naravno da te ne mogu predati Vještici; ne sad kad te poznajem. No moramo smjesta krenuti. Odvest ću te natrag do ulične svjetiljke. Pretpostavljam da možeš sama naći put odatle do Praznes Obe i Oromara?"

"Sigurno mogu", rekla je Lucy.

"Morat ćemo biti najtiši što možemo", rekao je gospodin Tumnus. "Sva šuma puna je *njezinih* uhoda. Čak su i neka stabla na njezinoj strani."

Oboje su ustali, ostavivši pribor za čaj na stolu. Gospodin Tumnus opet je otvorio kišobran i ponudio Lucy da ga uhvati ispod ruke, pa su izišli van na snijeg. Put natrag nije bio nimalo nalik putu do Faunove špilje; išli su krišom, što su brže mogli, ne govoreći ni riječi, a gospodin se Tumnus držao najmračnijih mjesta. Lucy je odahnula kad su opet stigli do ulične svjetiljke.

"Znaš ti put odavde dalje, Evina Kćeri?" upita Tumnus.

Lucy se vrlo oštro zagleda u prostor između stabala; uspjela je u daljini nazrijeti mrlju svjetla koje je izgledalo poput danjeg.

"Da", rekla je, "mogu vidjeti vrata ormara."

"Onda idi kući najbrže što možeš", rekao je Faun, "i mo-možeš li mi ikad oprostiti ono što sam namjeravao učiniti?"

"Pa naravno da mogu", rekla je Lucy, srdačno mu stišćući ruku. "I nadam se da nećete zbog mene dospjeti u tešku nevolju."

"Zbogom, Evina Kćeri", rekao je Faun. "Smijem li zadržati tvoj rupčić?"

"Bit će bolje da ga zadržite!" rekla je Lucy i zatim otrčala što su je noge nosile prema mrlji danjega svjetla. Ubrzo je oko sebe opet osjetila kapute umjesto grubih grana, a pod nogama drvene daske umjesto škripavog snijega, te je u sljedećem trenu iskočila iz ormara u istu praznu sobu u kojoj je cijela pustolovina započela. Čvrsto je za sobom zatvorila vrata ormara i pogledala uokolo, pokušavajući doći do daha. Vani je još uvijek kišilo, a iz hodnika su do nje dopirali glasovi ostale djece.

"Ovdje sam!" viknula je. "Ovdje sam! Vratila sam se! Sve je u redu!"

Treće poglavlje
EDMUND I ORMAR

Lucy je istrčala iz prazne sobe u hodnik i našla ostalo troje.

"Sve je u redu", ponovila je. "Vratila sam se!"

"Zaboga, Lucy, o čemu ti govoriš?" upita Susan.

"Kako?" upita Lucy začuđeno. "Zar se svi vi niste pitali gdje sam?"

"Znači, igrala si se skrivača, je li?" rekao je Peter. "Jadna stara Lu, skriva se, a nitko ne primjećuje! Morat ćeš dulje ostati skrivena ako želiš da te ljudi počnu tražiti."

"Ali bila sam odsutna satima i satima", rekla je Lucy.

Ostali su se zagledali jedni u druge.

"Pošašavila je!" rekao je Edmund, lupkajući se po glavi. "Sasvim pošašavila."

"Kako to misliš, Lu?" upita Peter.

"Onako kako sam rekla", odgovori Lucy. "Ušla sam u taj ormar malo poslije doručka i bila sam odsutna satima i satima, i pila sam čaj, i svašta se dogodilo."

"Ne budali, Lucy", rekla je Susan. "Mi smo maloprije izišli iz te sobe, a ti si zajedno s nama bila u njoj."

"Ona uopće ne budali", rekao je Peter, "samo pokušava izmisliti priču za zabavu, zar ne, Lu? A zašto i ne bi?"

"Ne, Peter, ne pokušavam", odvrati Lucy. "To je – to je čarobni ormar. Unutra je šuma, i pada snijeg, i tamo je Faun, i Vještica, i ta se zemlja zove Narnija; dođite i pogledajte."

Ostali nisu znali što da misle, no Lucy je bila toliko uzbuđena da su svi pošli s njom natrag u praznu sobu. Potrčala je ispred njih, širom otvorila vrata ormara i uzviknula:

"Evo! Uđite unutra i pogledajte sami!"

"Baš si prava guska", rekla je Susan, gurnuvši glavu unutra i razmaknuvši krznene kapute. "To je sasvim običan ormar. Gledaj! Tu mu je stražnja stranica."

Onda su svi zavirili unutra, razmaknuli kapute i svi su vidjeli – i sama Lucy je vidjela – sasvim običan ormar. Nije bilo ni šume ni snijega, samo stražnja strana ormara i na njoj male kuke za vješanje odjeće. Peter je ušao unutra i kucnuo o drvo ne bi li se uvjerio u njegovu čvrstoću.

"Vraški dobra šala, Lu", rekao je izišavši iz ormara. "Zbilja si bila uvjerljiva, moram priznati. Napola smo ti povjerovali."

"Ali, to uopće nije bila šala", rekla je Lucy, "zbilja i najozbiljnije. Maloprije je sve bilo sasvim drugačije. Zaista je bilo. Časna riječ."

"Ma daj, Lu", rekao je Peter, "sad već pretjeruješ. Šala ti je uspjela i sad bi mogla prestati."

Lucy je jako pocrvenjela u licu i pokušala nešto reći, premda zapravo nije znala što pokušava reći, pa je briznula u plač.

Sljedećih nekoliko dana osjećala se vrlo jadno. Mogla je sasvim lako, u bilo kojem trenutku, izgubiti nespornost s ostalima da je samo uspjela natjerati samu sebe da im kaže kako je sve to bila samo priča koju je izmislila za zabavu. No Lucy je bila vrlo istinoljubiva djevojčica i znala je da je doista u pravu; zato jednostavno nije mogla natjerati samu sebe da to izjavi. Ostali su mislili da laže, i to glupo, a ona je zbog toga bila vrlo nesretna. Dvoje starijih činilo je to nenamjerno, no Edmund je znao biti zloban, a u ovom je slučaju doista i bio zloban. Izrugivao se i smijao Lucy i neprestano je ispitivao je li pronašla kakve nove zemlje u drugim ormarima po kući. Najgore od svega bilo je što su ti dani trebali biti vrlo ugodni. Vrijeme je bilo lijepo i djeca su od jutra do večeri bila vani, kupala se, pecala, penjala se po drveću i izležavala u vrijesku. No Lucy nije mogla pravo uživati ni u čemu. I tako je to trajalo sve do sljedećega kišnoga dana.

Toga dana, kad je već stiglo popodne, a još nije bilo znaka da bi se vrijeme moglo popraviti, odlučili su se igrati skrivača. Susan je tražila, a Lucy je, čim su se ostali raspršili, otišla u sobu u kojoj se nalazio ormar. Nije se namjeravala sakriti u ormar jer je znala da bi to samo potaknulo ostale da opet počnu govoriti o toj nesretnoj temi. No htjela je još jednom pogledati unutra; jer sad se već i sama počela pitati nisu li Narnija i Faun bili samo san. Kuća bijaše toliko velika i zakučasta i puna mjesta za skrivanje da je Lucy mislila kako će imati dovoljno vremena da zaviri u ormar, a zatim se sakrije negdje drugdje. No čim je stigla do njega, čula je korake u hodniku ispred sobe pa joj nije preostalo ništa drugo nego da uskoči u ormar i za sobom zatvori vrata. Nije ih zatvorila do kraja jer je znala da je vrlo glupo zatvoriti se u ormar, čak i ako nije čaroban.

Koraci što ih je čula bili su Edmundovi; ušao je u sobu upravo na vrijeme da bi vidio Lucy kako nestaje u ormaru.

Istoga trena odlučio je i sam ući unutra – ne zato što je mislio da je to osobito dobro mjesto za skrivanje, nego zato što ju je htio i dalje zadirkivati zbog njezine izmišljene zemlje. Otvorio je vrata. Unutra su, kao obično, visjeli kaputi, osjećao se miris kuglica protiv moljaca, bilo je mračno i tiho, a od Lucy – ni traga ni glasa.

'Misli da sam ja Susan i da je tražim', rekao je Edmund samome sebi, 'i zato se sasvim pritajila negdje straga'.

Uskočio je unutra i zatvorio vrata, zaboravivši da je to vrlo nepromišljeno. Onda je počeo tražiti Lucy tapkajući u mraku. Očekivao je da će je naći za nekoliko trenutaka i bio je vrlo iznenađen kad mu to nije uspjelo. Odlučio je opet otvoriti vrata i pustiti unutra malo svjetla. No ni vrata više nije mogao naći. Sve mu se to nije nimalo sviđalo pa je počeo divlje mahati na sve strane; čak je povikao:

"Lucy! Lu! Gdje si? Znam da si tu."

Nije bilo odgovora, a Edmund primijeti da mu njegov vlastiti glas čudno zvuči – ne onako kako bi se očekivalo da glas zvuči u ormaru, već nekako kao na otvorenom. Primijetio je također da mu je neočekivano hladno, a onda je spazio svjetlo.

"Hvala bogu", rekao je Edmund, "vrata su se valjda sama otvorila."

Zaboravio je Lucy i krenuo prema svjetlu, misleći da ono dopire kroz otvorena vrata ormara. No umjesto da izađe u praznu sobu, izašao je iz sjene nekih gustih jela na čistinu usred šume.

Pod stopalima mu je bio suh, škripav snijeg, a snijeg je ležao i na granama stabala. Iznad glave mu je bilo blijedoplavo nebo, onakvo kakvo se može vidjeti za lijepih zimskih jutara. Ravno ispred sebe, između stabala, vidio je kako sunce upravo izlazi, vrlo crveno i jasno. Sve je bilo savršeno tiho, kao da je on jedino živo biće u toj zemlji. Na stablima nije bilo čak ni crvendača ni vjeverica, a šuma se prostirala na sve strane, dokle mu je god pogled dopirao. Protrnuo je.

Sad se sjetio da je bio u potrazi za Lucy; sjetio se i koliko je neugodan bio prema njoj rugajući joj se stalno zbog njezine "izmišljene zemlje" koja se sad pokazala sasvim stvarnom. Pomisli da mu je sestra sigurno negdje u blizini pa uzvikne:

"Lucy! Lucy! I ja sam ovdje – Edmund."

Nije bilo odgovora.

'Ljuta je zbog svega što sam joj posljednjih dana govorio', mislio je Edmund. I premda mu se nije sviđalo što mora priznati da nije bio u pravu, nije mu se sviđalo ni to što je sam na tom čudnom, hladnom i tihom mjestu; zato je opet viknuo:

"Slušaj me, Lu! Žao mi je što ti nisam vjerovao. Sad vidim da si cijelo vrijeme bila u pravu. Daj izaći, pa ćemo se pomiriti."

Još uvijek nije bilo odgovora.

'Baš prava djevojčica', rekao je Edmund samome sebi, 'negdje se duri i ne želi prihvatiti ispriku.'

Opet se osvrnuo oko sebe i odlučio da mu se to mjesto baš i ne sviđa te je gotovo odlučio vratiti se kući, kad je začuo, negdje vrlo daleko u šumi, zvuk praporaca. Osluškivao je; zvuk se sve više približavao i napokon su se u njegovu vidokrugu pojavile saonice koje su vukla dva sjeverna soba.

Sobovi su bili veliki otprilike kao šetlandski poniji, a dlaka im je bila toliko svijetla da se u usporedbi s njom snijeg jedva činio bijelim; njihovi razgranati rogovi bili su pozlaćeni i sjali su u svjetlu izlazećeg sunca kao da gore. Orma im je bila od skrletne kože, okićena zvoncima. Na saonicama koje su sobovi vukli sjedio je debeli patuljak koji bi, da je stajao, bio visok otprilike tri stope. Bio je odjeven u krzno sjevernoga medvjeda, a na glavi je nosio crvenu kapu s čijega je vrha visjela dugačka zlatna kičanka; dugačka brada pokrivala mu je koljena i služila kao pokrivač. No iza njega, na mnogo višem sjedalu na sredini saonica sjedila je sasvim drugačija osoba – gospođa, viša od ijedne žene koju je Edmund ikada vidio. I ona je bila sve do vrata prekrivena bijelim krznom, u desnoj je ruci držala dugačku ravnu zlatnu palicu, a na glavi je nosila zlatnu krunu. Lice joj je bilo bijelo – ne samo blijedo nego bijelo kao snijeg ili papir ili šećer u prahu – osim jarko crvenih usana. Bilo je to inače krasno lice, no oholo, hladno i odbojno.

Saonice su pružale lijep prizor dok su jurile prema Edmundu; zvonca su zvonila, patuljak je pucketao bičem, a snijeg je prštao s obje strane.

"Stani!" rekla je gospođa, a patuljak je povukao uzde toliko naglo da su sobovi zamalo sjeli. No zatim su došli k sebi i stajali grizući žvale i pušuci. Na studenom zraku dah koji je izlazio iz njihovih nosnica izgledao je kao dim.

"A što si ti, molim lijepo?" rekla je gospođa strogo se zagledavši u Edmunda.

"Ja sam – ja sam – moje ime je Edmund", rekao je Edmund prilično nespretno. Nije mu se sviđao način na koji ga je promatrala.

Gospođa se namrštila.

"Zar se tako obraćaš kraljici?" upitala je, gledajući ga strože no ikad.

"Oprostite, Vaše Veličanstvo, nisam znao", rekao je Edmund.

"Ne poznaješ kraljicu Narnije?" viknula je. "Ha! Upoznat ćeš nas bolje nakon ovoga. Ali ponavljam – što si ti?"

"Molim Vas, Vaše Veličanstvo", rekao je Edmund, "ne znam na što mislite. Ja sam učenik – bar sam bio – sad su praznici."

Četvrto poglavlje
RAHAT-LOKUM

"Ali što ti *jesti*?" ponovi opet kraljica. "Jesi li veliki patuljak koji je suviše izrastao i obrijao bradu?"

"Ne, Vaše Veličanstvo", rekao je Edmund, "nikad nisam imao bradu, ja sam dječak."

"Dječak!" rekla je. "Želiš reći da si Adamov Sin?"

Edmund je stajao nepomično, bez riječi. Bio je previše zbunjen da bi shvatio što znači to pitanje.

"Vidim da si glupan, što god drugo bio", rekla je kraljica. "Odgovori mi, jednom zauvijek, ili ću izgubiti strpljenje. Jesi li ljudsko biće?"

"Jesam, Vaše Veličanstvo", rekao je Edmund.

"A kako si, molim te lijepo, ušao u moj posjed?"

"Vaše Veličanstvo, oprostite, ja sam ušao kroz ormar."

"Ormar? Kako to misliš?"

"Ja – ja sam otvorio vrata i jednostavno se našao ovdje, Vaše Veličanstvo", rekao je Edmund.

"Ha!" rekla je kraljica, obraćajući se više samoj sebi nego njemu. "Vrata. Vrata koja vode iz ljudskoga svijeta! Čula sam već za takve stvari. To bi moglo sve upropastiti. No ovaj je samo jedan, a s njim se lako može izići na kraj."

Izgovarajući te riječi, ustala je sa sjedala i plamtećim se očima zagledala ravno Edmundu u lice; u isti je mah podigla palicu. Edmund je bio siguran da namjerava učiniti nešto strašno, no nije se mogao maknuti. No tada, upravo kad je samoga sebe već smatrao izgubljenim, kraljica se, čini se, predomislila.

"Jadno moje dijete", rekla je sasvim drugačijim glasom, "kako smrznuto izgledaš! Dođi i sjedni pokraj mene ovdje na saonice. Ogrnut ću te svojim plaštem pa ćemo popričati."

Edmundu se taj prijedlog uopće nije svidio, no nije se usudio usprotiviti; popeo se na saonice i sjeo uz njezina stopala, a ona ga je ogrnula skutom svojega plašta i dobro ga ušuškala.

"Možda topli napitak?" rekla je kraljica. "To bi ti prijalo?"

"Da, molim lijepo, Vaše Veličanstvo", rekao je Edmund, čiji su zubi cvokotali.

Kraljica je negdje iz svojih pokrivača izvukla vrlo malenu bocu koja je izgledala kao da je načinjena od bakra. Zatim je ispružila ruku i pustila jednu kapljicu iz boce na snijeg pokraj saonice. Edmund je na trenutak vidio kapljicu u zraku kako sja poput dijamanta. No kad je dodirнула snijeg začuo se siktavi zvuk, a onda se pojavio draguljima ukrašen pehar pun nečega što se pušilo. Patuljak je smjesta uzeo pehar i pružio ga Edmundu uz naklon i smiješak; ne baš ugodan smiješak. Edmund se osjetio mnogo bolje kad je počeo pijuckati vrući napitak. Bilo je to nešto što nikad prije nije okusio, vrlo slatko, pjenušavo i kremasto, a zagrijalo ga je sve do nožnih prstiju.

"Nije ugodno, Adamov Sine, piti bez jela", rekla je kraljica odmah potom. "Što najviše voliš jesti?"

"Rahat-lokum, molim lijepo, Vaše Veličanstvo", rekao je Edmund.

Kraljica je pustila još jednu kap da padne iz njezine boce na snijeg, a u sljedećem se trenu pojavila okrugla kutija zavezana zelenom svilenom vrpcom; kutija je, kako se otkrilo kad su je otvorili, sadržavala nekoliko funti najboljeg rahat-lokuma. Svaki je komadić bilo sladak i lagan do same sredine, a Edmund nikad nije okusio ništa slasnije. Sad mu je bilo sasvim toplo i vrlo udobno.

Dok je jeo, kraljica mu je neprestano postavljala pitanja. Na početku se Edmund trudio držati na umu da je nepristojno govoriti punih usta, no ubrzo je to zaboravio te je mislio samo kako da utrpa u sebe što je moguće više rahat-lokuma, a što je više jeo, to je više želio jesti i ni u jednom trenu nije se upitao zašto je kraljica toliko znatiželjna. Izvukla je iz njega da ima jednoga brata i dvije sestre, da je jedna od njegovih sestara već bila u Narniji i da je srela nekog Fauna i da nitko osim njega, njegovog brata i njegovih sestara ne zna ništa o Narniji. Činilo se da ju osobito zanima činjenica da ih je četvero pa se stalno vraćala na to.

"Siguran si da vas je samo četvero?" pitala je. "Dva Adamova Sina i dvije Evine Kćeri, ni manje ni više?"

A Edmund je, usta punih rahat-lokuma, ponavljao:

"Da, rekao sam Vam već", i zaboravljao je nazivati ju "Vaše Veličanstvo", no sad se činilo da joj to ne smeta.

Na koncu je sav rahat-lokum bio pojeđen, a Edmund je širom otvorenih očiju gledao u praznu kutiju i želio da ga kraljica upita ne bi li htio još. Njoj je, pak, vjerojatno bilo vrlo dobro poznato što on misli; jer ona je znala, premda Edmund nije, da je to začarani rahat-lokum i da svatko tko ga okusi želi još i još, pa da bi čak, kad bi mu bilo dopušteno, nastavio jesti sve dok ga to ne bi ubilo. No nije mu ponudila još. Umjesto toga mu je rekla:

"Adamov Sine, jako bih voljela vidjeti tvojega brata i tvoje dvije sestre. Hoćeš li ih dovesti k meni?"

"Pokušat ću", rekao je Edmund, još uvijek gledajući u praznu kutiju.

"Znaš, ako ponovno dođeš – i dovedeš, naravno, i njih – moći ću ti dati još rahat-lokuma. Sad to ne mogu, jer čarolija djeluje samo jednom. U mojoj kući, međutim, bilo bi sasvim drugačije."

"Zašto ne možemo odmah otići tvojoj kući?" rekao je Edmund. Kad se tek popeo na saonice, bojao se da bi ga mogla odvesti do nekoga nepoznatog mjesta s kojega se ne bi bio u stanju vratiti; no sad je zaboravio taj strah.

"Moja je kuća krasno mjesto", rekla je kraljica. "Sigurna sam da bi ti se svidjelo. Tamo su cijele sobe pune rahat-lokuma, a ja, povrh toga, nemam svoje djece. Željela bih imati kakvoga zgodnog dječaka kojega bih mogla odgojiti kao kraljevića i koji bi bio kralj Narnije kad mene ne bude. Dok je kraljević, nosio bi zlatnu krunu i jeo rahat-lokum po cijele dane. A ti si najbistriji i najpristaliji mladić kojega sam ikad srela. Mislim da bih voljela baš tebe učiniti kraljevićem – jednoga dana, kad i ostale dovedeš k meni u goste."

"Zašto ne sad?" rekao je Edmund. Lice mu je postalo vrlo rumeno, a usta i prsti bili su mu ljepljivi. Nije izgledao ni pametno ni lijepo, što god kraljica rekla.

"Oh, ali ako te sad onamo odvedem", rekla je, "neću vidjeti tvojega brata i tvoje sestre. Ja silno želim upoznati tvoju dražesnu rodbinu. Ti ćeš biti kraljević i – poslije – kralj; to je dogovoreno. Ali moraš imati dvorjane i plemiće. Tvojega ću brata proglasiti vojvodom, a tvoje sestre vojvotkinjama."

"Oni nisu ništa posebno", rekao je Edmund, "a mogu ih dovesti i neki drugi put."

"Ah, ali kad jednom budeš u mojoj kući", rekla je kraljica, "mogao bi ih zaboraviti. Tamo ćeš toliko uživati da ti se možda neće dati gnjaviti i odlaziti po njih. Ne. Sad se moraš vratiti u svoju zemlju, a nekoga drugog dana opet ćeš doći k meni, s *njima*, razumiješ. Nema svrhe da dolaziš bez njih."

"No ja ne znam čak ni put natrag u svoju zemlju", izvlačio se Edmund.

"To je lako", odgovori kraljica.

"Vidiš li onu svjetiljku?" pokazala je palicom, a Edmund se okrenuo i ugledao istu uličnu svjetiljku ispod koje je Lucy srela Fauna.

"Ravno naprijed, iza svjetiljke, nalazi se put u Svijet Ljudi. A sad pogledaj onamo", rekla je i usmjerila palicu na suprotnu stranu, "i reci mi možeš li vidjeti dva brežuljka tamo iznad drveća."

"Mislim da mogu", odgovori Edmund.

"Pa, moja je kuća između tih brežuljaka. Tako, kad sljedeći put dođeš, moraš samo pronaći uličnu svjetiljku, a onda potražiti ta dva brežuljka i krenuti šumom dok ne stigneš do moje kuće. No ne zaboravi – moraš dovesti i ostale. Mogla bih se jako naljutiti na tebe ako dođeš sam."

"Potrudit ću se", rekao je Edmund.

"I, osim toga", rekla je kraljica, "ne moraš im govoriti o meni. Bilo bi zgodno da to bude naša mala tajna, zar ne? Lijepo ćemo ih iznenaditi. Samo ih dovedi između ona dva brežuljka – pametan dječak poput tebe lako će smisliti neki izgovor – a kad dođete do moje kuće, možeš jednostavno reći: 'Hajde da vidimo tko tu živi?' ili nešto tomu slično. Sigurna sam da bi tako bilo najbolje. Jer ako je tvoja sestra susrela nekog Fauna, možda je čula i neke čudne priče o meni – neugodne priče zbog kojih bi se mogla bojati doći k meni. Fauni pričaju makar što, znaš, a sad –"

"Molim Vas, molim Vas", rekao je Edmund iznenada, "molim Vas, ne bih li mogao dobiti samo još jedan komadić rahat-lokuma za put kući?"

"Ne, ne", rekla je kraljica kroz smijeh, "moraš čekati sljedeći put."

Dok je govorila, dala je znak patuljku da vozi dalje, no dok su se saonice gubile iz vida, kraljica je mahala Edmundu, dovikujući:

"Sljedeći put! Sljedeći put! Ne zaboravi! Dođi uskoro!" Edmund je još zurio za saonicama kad je čuo kako ga netko doziva. Okrenuo se i spazio Lucy kako dolazi prema njemu iz drugog dijela šume.

"Oh, Edmund!" uzviknula je. "I ti si, znači, ušao! Zar to nije čudesno, i sad – "

"Dobro, dobro", rekao je Edmund, "vidim da si bila u pravu i to na koncu jest čarobni ormar. Reći ću da mi je žao ako hoćeš. No gdje si bila sve ovo vrijeme? Svuda sam te tražio."

"Da sam znala da si i ti uspio ući, bila bih te pričekala", rekla je Lucy, koja je bila suviše sretna i uzbuđena da bi primijetila koliko joj se Edmund otesito obraća i koliko mu je lice crveno i čudno.

"Ja sam ručala s dragim gospodinom Tumnusom, Faunom, i on je vrlo dobro, a Bijela Vještica nije mu učinila ništa jer me je pustio, i stoga on misli da ona to uopće nije otkrila pa će možda ipak sve biti u redu."

"Bijela Vještica?" rekao je Edmund. "Tko je to?"

"Jedna savršeno grozna osoba", rekla je Lucy. "Naziva samu sebe narnijskom kraljicom, premda nema nikakva prava da bude ikakva kraljica, i svi je Fauni, i Drijade, i Najade, i Patuljci, i Životinje – bar svi dobri – jednostavno mrze. Ona može pretvarati ljude u kamenje i činiti kojekakve grozne stvari. Začarala je cijelu Narniju tako da je uvijek zima – uvijek je zima, a Božić nikada ne stiže. I vozi se okolo u saonicama koje vuku sobovi, s palicom u ruci i krunom na glavi."

Edmund se već osjećao loše jer je pojeo previše slatkiša, a kad je čuo da je gospođa s kojom se sprijateljio opasna vještica, osjetio se još gore. No još uvijek je, više no išta, želio ponovno okusiti onaj rahat-lokum.

"Tko ti je napričao sve to o Bijeloj Vještici?" upitao je.

"Gospodin Tumnus, Faun", rekla je Lucy.

"Ne možeš vjerovati sve što ti neki Faun ispriča", rekao je Edmund, pokušavajući zvučati kao da zna o tome mnogo više nego Lucy.

"Tko to kaže?" upita Lucy.

"Svi to znaju", rekao je Edmund, "pitaj koga god hoćeš. No nije baš zabavno stajati ovdje na snijegu. Hajdemo kući!"

"Da, hajdemo", rekla je Lucy. "Oh, Edmund, baš mi je drago da si i ti dospio ovamo. Ostali će morati povjerovati u Narniju, sad kad smo oboje bili u njoj. Kako će nam onda biti zabavno!"

No Edmund je tajno mislio da za njega neće biti toliko zabavno kao za nju. On će morati priznati, pred svima ostalima, da je Lucy bila u pravu, a bio je siguran i da će oni biti na strani Fauna i životinja, dok je on već više nego napola bio na strani Vještice. Nije znao što da im kaže ni kako da zadrži svoju tajnu kad jednom svi počnu razgovarati o Narniji.

U međuvremenu su prešli dug put. Onda su odjednom osjetili oko sebe kapute umjesto grana, a u sljedećem trenu oboje su stajali ispred ormara u praznoj sobi.

"Hej!" rekla je Lucy. "Ti zbilja loše izgledaš, Edmund. Zar se ne osjećaš dobro?"

"Sa mnom je sve u redu", rekao je Edmund, no to nije bila istina. Bilo mu je jako mučno.

"Dođi onda", rekla je Lucy, "idemo potražiti ostale. Koliko im toga moramo ispričati! I kakve ćemo čudesne pustolovine doživjeti sad kad smo u tome svi zajedno."

Igra skrivača još je uvijek trajala pa je Edmundu i Lucy trebalo nešto vremena da pronađu ostale. No kad su se napokon opet svi okupili (a to se dogodilo u dugačkoj sobi u kojoj se nalazio oklop), Lucy je uzviknula:

"Peter! Susan! Sve je istina. I Edmund je vidio. Postoji zemlja u koju se može stići kroz ormar. I Edmund i ja smo ušli. Sreli smo se tamo, u šumi. Hajde, Edmund, sve im ispričaj."

"O čemu se radi, Ed?" rekao je Peter.

I sad smo stigli do jednog od najružnijih trenutaka u ovoj priči. Do tada se Edmund osjećao bolesno i mrzovoljno i bio je bijesan na Lucy jer je bila u pravu, no nije još bio odlučio što će učiniti. Kad mu je Peter iznenada postavio pitanje, on odjednom odluči učiniti nešto najpodlije i najpakosnije što je mogao smisliti. Odlučio je iznevjeriti Lucy.

"Ispričaj nam, Ed", rekla je Susan.

Edmundovo je lice poprimilo vrlo nadmoćan izraz, kao da je mnogo stariji od sestre (razlika je zapravo bila samo godinu dana), zatim se prezrivo zasmijuljio i rekao:

"Oh, da, Lucy i ja smo se igrali – pretvarali smo se da je ta njezina priča o zemlji u ormaru istinita. Samo za zabavu, naravno. Tamo zapravo nema ničega."

Jadna je Lucy samo pogledala Edmunda i izjurila iz sobe.

Edmund, koji je svakoga trenutka postajao sve podlija osoba, pomisli kako je postigao veliki uspjeh i odmah doda:

"Evo, sad opet počinje. Što je s njom? To je baš najgore kod te male djece, oni uvijek –"

"Slušaj, ti!" rekao je Peter, okrenuvši se bijesno prema njemu. "Zaveži! Ponašao si se savršeno odvratno prema Lu otkad je počela pričati te besmislice o ormaru, a sad se s njom igraš igara koje su povezane s tim i opet je uzrujavaš. Vjerujem da si to učinio samo iz zlobe."

"Ali to su same besmislice", rekao je Edmund, sav osupnut.

"Naravno da su besmislice", rekao je Peter, "u tome i jest problem. Lu je bila sasvim dobro kad smo odlazili od kuće, no čini se da joj se nešto poremetilo u glavi otkad smo ovdje, ili se pretvara u groznu lažljivicu. No, kako god bilo, kakvo misliš da ćeš joj dobro učiniti ako joj se jedan dan rugaš i gnjaviš je, a drugi je dan potičeš na izmišljanje?"

"Mislio sam – mislio sam", rekao je Edmund, no nije mogao smisliti što bi rekao.

"Nisi ti mislio uopće ništa", rekao je Peter. "To je obična zloba. Uvijek si se volio gadno ponašati prema svakome tko je manji od tebe; vidjeli smo to već i u školi."

"Prestanite", rekla je Susan, "ništa se neće popraviti svađom između vas dvojice. Hajde da potražimo Lucy."

Nikoga nije iznenadilo što je Lucy, kad su je mnogo kasnije pronašli, očito bila plakala. Ništa što su joj rekli nije pomagalo. Ona se držala svoje priče i rekla im:

"Baš me briga što mislite, baš me briga što govorite. Možete reći profesoru, možete pisati majci, možete učiniti što god hoćete. Ja znam da sam tamo srela Fauna i – da sam bar tamo ostala, jer vi ste svi gadne životinje."

Bila je to neugodna večer. Lucy je bila nesretna, a Edmund je počinjao osjećati da njegov plan ne uspijeva baš onako kako je očekivao. Dvoje starijih doista je počinjalo misliti da je Lucy sišla s uma. Stajali su na hodniku šaptom razgovarajući o tome još dugo nakon što je ona otišla spavati.

Posljedica svega toga bila je da su sljedećega jutra odlučili doista otići profesoru i sve mu ispričati.

"On će pisati ocu, ako misli da s Lu zbilja nešto nije u redu", rekao je Peter. "Mi nismo tome dorasli."

I tako su otišli i pokucali na vrata radne sobe, a profesor je rekao: "Uđite!" Zatim je ustao i pronašao stolce za njih i rekao kako im stoji na raspolaganju. Sjedio je i slušao ih, čvrsto sastavivši vrške prstiju desne i lijeve ruke, i nije ih nijednom prekinuo, sve dok nisu ispričali cijelu priču. I nakon toga prilično dugo nije rekao ništa. Onda je pročistio grlo i rekao posljednje što bi ijedno od njih dvoje očekivalo:

"Kako znate", upitao je, "da priča vaše sestre nije istinita?"

"Oh, ali –" počela je Susan i onda se zaustavila. Svakome tko bi pogledao lice staroga čovjeka moglo je biti jasno da je on sasvim ozbiljan. Susan se sabrala i rekla:

"Ali Edmund je rekao da su se samo pretvarali."

"To je točka", rekao je profesor, "koju zacijelo treba razmotriti; vrlo pomno razmotriti. Recite mi, ako dopuštate da vam postavim to pitanje, tko je, na osnovi vašeg iskustva, pouzdaniji – vaš brat ili vaša sestra? Mislim, tko češće govori istinu?"

"Baš to je čudno u cijeloj priči, gospodine", rekao je Peter. "Do sada, uvijek bih rekao – Lucy."

"A što ti misliš, draga moja?" pitao je profesor okrećući se prema Susan.

"Pa", rekla je Susan, "uglavnom bih rekla isto što i Peter, ali ovo ne može biti istina – sve to o šumi i Faunu."

"Sad već tvrdiš više nego što ja znam", rekao je profesor, "a optužiti za laganje nekoga koga poznajete kao istinoljubivog ozbiljna je stvar; doista vrlo ozbiljna stvar."

"Mi smo se uplašili da to možda i nije laž", rekla je Susan, "pomislili smo da možda nešto nije u redu s Lucy."

"Da je poludjela, misliš?" rekao je profesor sasvim mirno. "Oh, što se toga tiče, možete biti mirni. Dovoljno je pogledati Lucy i porazgovarati s njom pa da se čovjek uvjeri kako nije luda."

"Ali onda", rekla je Susan i zaustavila se. Nikad nije ni sanjala da bi odrasla osoba mogla govoriti kao profesor i nije znala što da misli.

"Logika!" rekao je profesor, napola samome sebi. "Zašto ih u tim školama ne uče logiku? Postoje samo tri mogućnosti. Ili vaša sestra laže ili je luda ili govori istinu. Vi znate da nije lažljivica, a očito je da nije ni luda. Dakle, privremeno, i ako se ne pojave neki novi dokazi, moramo pretpostaviti da govori istinu."

Susan se vrlo oštro zagledala u njega, no uvjerila se, po izrazu njegova lica, da ne zbija s njima šalu.

"Ali kako bi to mogla biti istina, gospodine?" rekao je Peter.

"Zašto to kažeš?" upita profesor.

"Pa, najprije", rekao je Peter, "ako je sve to stvarno, zašto ne može svatko pronaći tu zemlju svaki put kad uđe u ormar? Mislim, tamo nije bilo ničega kad smo mi pogledali; čak ni Lucy se nije pretvarala da nečega ima."

"Kakve to ima veze?" upita profesor.

"Pa, gospodine, ako je nešto stvarno, onda je stalno na svom mjestu."

"Je li?" rekao je profesor, a Peter nije znao što bi rekao.

"Ali nije bilo vremena", rekla je Susan. "Lucy nije imala vremena nikamo otići, čak i da postoji takvo mjesto. Dotrčala je za nama čim smo izišli iz sobe. To je trajalo manje od minute, a ona je tvrdila da je bila odsutna satima."

"Upravo to čini njezinu pripovijest toliko vjerojatnom", rekao je profesor. "Ako u ovoj kući (a upozoravam vas da je ovo vrlo čudna kuća i da čak i ja znam vrlo malo o njoj) doista postoje vrata koja vode u neki drugi svijet – ako je, kažem, djevojčica doista dospjela u drugi svijet, ne bih bio nimalo iznenađen kad bih otkrio da taj svijet ima svoje, posebno vrijeme; pa koliko god ostali tamo, nećete potrošiti *nimalo* našega vremena. S druge strane pak, mislim da nema mnogo djevojčica njezine dobi koje bi same došle na takvu zamisao o vremenu. Da se pretvarala, ostala bi skrivena neko vrijeme prije no što bi izišla i ispričala vam svoju priču."

"No, mislite li vi doista, gospodine", rekao je Peter, "da bi moglo biti drugih svjetova – bilo gdje, jednostavno iza ugla – samo tako?"

"Ništa nije vjerojatnije od toga", rekao je profesor skidajući naočale; počeo ih je čistiti mrmljajući za sebe:

"Pitam se što ih uopće uče u tim školama."

"Ali što da mi radimo?" rekla je Susan. Osjećala je da razgovor počinje skretati s glavne teme.

"Draga moja mlada damo", rekao je profesor, odjednom oštro pogledavši i nju i Petera, "postoji način koji ovdje još nitko nije spomenuo, a koji bi vrijedilo iskušati."

"A to je?" upita Susan.

"Svatko od nas mogao bi se baviti samo svojim poslom", rekao je profesor. I to je bio kraj toga razgovora.

Nakon toga je život u kući postao mnogo bolji za Lucy. Peter se pobrinuo da joj se Edmund prestane rugati, a ni ona ni itko drugi nije osjećao želju za ikakvim razgovorom o ormaru. Ormar je postao suviše uznemirujuća tema. I tako je neko vrijeme izgledalo kao da su pustolovine stigle svojemu kraju; ali nisu.

Profesorova kuća – o kojoj je i on sam tako malo znao – bila je toliko stara i slavna da su ljudi iz cijele Engleske običavali dolaziti i tražiti dopuštenje da je pogledaju. Bila je to jedna od onih kuća koje se spominju u turističkim vodičima, pa čak i u povijesnim knjigama. A mogla je i biti takva jer su se o njoj pričale svakojake priče, neke od njih čak čudnije od ove koju vam ja sad pričam. Kad bi došla koja skupina posjetitelja i zamolila da vidi kuću, profesor bi im to uvijek dopuštao, a gospođa Macready, domaćica, provela bi ih kroz nju pripovijedajući o slikama i oklopu i o rijetkim knjigama u knjižnici. Gospođa Macready nije osobito voljela djecu i nije joj bilo drago da je prekidaju dok posjetiteljima pripovijeda sve što zna. Možda je već prvoga jutra rekla Susan i Peteru (uz mnogobrojne druge upute):

"I, molim vas, zapamtite da se morate držati podalje kad god nekome pokazujem kuću."

"Kao da bi itko od nas *htio* potrošiti pola jutra povlačeći se okolo s gomilom stranih odraslih!" rekao je Edmund, a ostalo troje je mislilo isto. I tako su pustolovine započele drugi put.

Nekoliko jutara poslije, Peter i Edmund pregledavali su oklop i pitali se bi li ga mogli rastaviti, kad su dvije djevojčice utrčale u sobu i rekle:

"Pazite! Stiže Macready i s njom cijela gomila ljudi."

"Brzina je sad prava riječ", rekao je Peter i svo četvero su odjurili kroz vrata na drugom kraju sobe. No kad su prošli kroz Zelenu sobu i zatim dospjeli u knjižnicu, odjednom su čuli glasove ispred sebe i shvatili da gospoda Macready zacijelo dovodi skupinu gostiju po stražnjim stubama – umjesto po prednjima kao što su oni očekivali. A nakon toga – bilo da su djeca izgubila glavu, bilo da ih je gospođa Macready pokušavala uloviti ili se pak probudila neka čarolija u kući i tjerala ih u Narniju – činilo im se da ih neprestano slijede, sve dok na koncu Susan nije rekla:

"O, kako su dosadni ti izletnici! Dođite, bit ćemo u sobi s ormarom dok ne prođu. Onamo nas nitko neće slijediti."

No u trenu kad su se našli u sobi, čuli su glasove u hodniku – zatim su čuli kako netko petlja oko vrata – a onda su vidjeli kako se okreće kvaka.

"Brzo! Nema drugog mjesta", rekao je Peter i otvorio vrata ormara. Svo četvero uguralo se unutra i sjedilo u mraku teško dišući. Peter je vrata držao pritrvorena, no nije ih zatvorio, jer se, naravno, sjetio, kao što bi se sjetila svaka razumna osoba, da se nikad, nikad ne treba zatvarati u ormar.

Šesto poglavlje U ŠUMI

"Da bar gospođa Macready požuri i odvede sve te ljude odavde", rekla je Susan malo zatim, "ovdje mi postaje jako neudobno."

"I taj odvratni miris kamforai" rekao je Edmund.

"Valjda su ga puni džepovi tih kaputa", rekla je Susan, "zbog moljaca."

"Nešto me bode u leđa", rekao je Peter.

"Kako je hladno ovdje", rekla je Susan.

"Sad kad si to spomenula, i meni se čini da je hladno", rekao je Peter, "i vlažno je, dovraga. Što se događa s tim ormarom? Ja sjedim na nečemu mokrom. Svakog trena postaje sve mokrije." S mukom se podigao na noge.

"Hajdemo van", rekao je Edmund, "otišli su."

"O-o-oh!" uzviknu Susan iznenada, a svi je upitaše što joj je.

"Ja sjedim uz neko stablo", rekla je, "i gledajte! Postaje svijetlo – tamo."

"Tako mi svega, imaš pravo", rekao je Peter, "i pogledaj tamo – i tamo. Svud naokolo su stabla. A ta mokra tvar je snijeg. Pa, čini se da smo na koncu ipak dospjeli u Lucynu šumu."

Sad više nije moglo biti nikakve pogreške, sve četvero djece stajalo je žmirkajući na svjetlu zimskoga dana. Iza njih su visjeli kaputi na vješalicama, ispred njih su bila stabla prekrivena snijegom.

Peter se smjesta okrene prema Lucy.

"Oprosti što ti nisam vjerovao", rekao je, "žao mi je. Hoćeš li mi pružiti ruku?"

"Naravno", rekla je Lucy i rukovala se s njim.

"A sad", rekla je Susan, "što ćemo dalje?"

"Što ćemo?" ponovi Peter. "Pa krenut ćemo u istraživanje šume, naravno."

"Uh", rekla je Susan, topćući nogama, "prilično je hladno. Kako bi bilo da navučemo neke od ovih kaputa?"

"Nisu naši", odvrati Peter neodlučno.

"Sigurna sam da nam nitko ne bi zamjerio", rekla je Susan. "To nije isto kao da ih želimo odnijeti iz kuće; nećemo ih iznijeti čak ni iz ormara."

"To mi nije palo na pamet, Su", rekao je Peter. "Naravno, ako tako razmišljaš, istina je. Nitko ne može reći da smo ukrali kapute sve dok su u ormaru u kojemu smo ih našli. A pretpostavljam da je ova cijela zemlja u tom ormaru."

Odmah su proveli u djelo Susanin vrlo razuman prijedlog. Kaputi su im bili preveliki pa su im, kad su ih odjenuli, dopirali do peta i bili više nalik kraljevskim ogrtačima nego kaputima. No svima je bilo mnogo toplije, a svatko je od njih mislio da ostali ljepše izgledaju u toj novoj opremi i da su više u skladu s krajolikom.

"Možemo se igrati da smo arktički istraživači", rekla je Lucy.

"Bit će dovoljno uzbudljivo i bez takve igre", rekao je Peter krećući prvi kroz šumu. Iznad glava su im bili teški tamni oblaci i činilo se da bi prije noći moglo pasti još snijega.

"Čekajte", rekao je Edmund malo kasnije, "ne bismo li trebali skrenuti malo više ulijevo, to jest, ako idemo prema svjetiljci?" Na trenutak je zaboravio da se mora pretvarati da nikad ranije nije bio u šumi. Čim je izgovorio te riječi, shvati da se odao. Svi su se zaustavili; svi su se zagledali u njega. Peter je zviznuo.

"Znači, ti zbilja jesi bio ovdje", rekao je, "onda kad je Lu rekla da te je ovdje srela – a tvrdio si da ona laže."

Vladala je mrtva tišina.

"Dakle, od svih otrovnih malih zvijeri, ti si – " rekao je Peter, slegnuo ramenima i nije rekao ništa više. Činilo se, zaista, da se ništa više ne može reći pa su svi četvero ubrzo nastavili hodati; no Edmund je govorio samome sebi: "Platit ćete mi svi za ovo, vi gomilo bahatih, uobraženih bijednika."

"Kamo mi zapravo idemo?" upita Susan, uglavnom zato da bi promijenila temu.

"Mislim da bi nas Lu trebala voditi", rekao je Peter, "sam Bog zna da je to zaslužila. Kamo ćeš nas odvesti, Lu?"

"Kako bi bilo da posjetimo gospodina Tumnusa?" upita Lucy. "To je onaj simpatični Faun o kojemu sam vam pričala."

Svi su se s tim složili i krenuli brzim korakom, oštro gazeći kroz snijeg. Lucy se pokazala kao dobar vodič. U prvi se mah pitala hoće li znati naći put, no onda je s jedne strane

prepoznala stablo čudnog oblika, s druge strane panj, te ih je vodila sve do mjesta gdje tlo postaje neravno, pa kroz malenu dolinu i napokon do samih vrata špilje gospodina Tumnusa. No ondje ih je dočekalo strašno iznenađenje.

Vrata su bila strgnuta sa šarki i razbijena u komadiće. Špilja je iznutra bila mračna i hladna i u njoj se osjećao vlažan miris mjesta na kojemu nitko nije živio nekoliko dana. Snijeg je prodro kroz ulaz i nagomilao se na podu, a bio je pomiješan s nečim crnim, u čemu su prepoznali pougljenjene grančice i pepeo s ognjišta. Netko je očito rasuo sve to po prostoriji i zatim nogama ugasio vatru. Glineno je posuđe ležalo razbijeno po podu, a slika Faunova oca bila je nožem isječena na komadiće.

"Ovo izgleda prilično jadno", rekao je Edmund. "Nije baš vrijedilo dolaziti ovamo."

"Što je to?" reče Peter saginjući se. Upravo je bio primijetio list papira koji je kroz tepih bio čavlom zabijen u pod.

"Na tom je papiru nešto napisano?" upita Susan.

"Da, mislim da jest", odgovori Peter, "ali ne mogu pročitati na ovom svjetlu. Iziđimo na otvoreno."

Svi su izašli na dnevno svjetlo i stisnuli se oko Petera koji je pročitao sljedeće riječi:

"Prijašnji stanovnik ovih prostora, Faun Tumnus, uhićen je i čeka suđenje, optužen za veleizdaju protiv Njezina Carskog Veličanstva Jadis, kraljice Narnije, Gospodarice Cair Paravela, Carice Samotnih Otoka itd., a optužuje se i za primanje neprijatelja Njezina Veličanstva, skrivanje uhoda i zbližavanje s Ljudima.

potpisuje MAUGRIM, zapovjednik Tajne policije,
ŽIVJELA KRALJICA!"

Dječaci i djevojčice zurili su jedni u druge.

"Nisam sigurna da će mi se na koncu svidjeti ovo mjesto", rekla je Susan.

"Tko je ta kraljica, Lu?" upita Peter. "Znaš li išta o njoj?"

"Ona uopće nije nikakva prava kraljica", odgovori Lucy. "Ona je strašna vještica, Bijela Vještica. Svi je mrze – svi koji žive u šumi. Bacila je čini na cijelu zemlju tako da je ovdje uvijek zima, a nikad ne stiže Božić."

"Pitam se - pitam se ima li ikakvog smisla da idemo dalje", rekla je Susan. "Mislim, ovaj mi se kraj ne čini osobito sigurnim, a ne izgleda ni kao da će biti baš zabavno. I svakoga trena postaje sve hladnije, a mi nemamo ništa za jelo. Kako bi bilo da jednostavno odemo kući?"

"Oh, ali ne možemo, ne možemo!" rekla je naglo Lucy. "Zar ne razumiješ? Ne možemo samo tako otići kući, ne nakon ovoga. Jadni je Faun zbog mene dospio u ovu nevolju. Sakrio me od Vještice i pokazao mi put natrag. To znači ono 'primanje kraljičinih neprijatelja i zbližavanje s Ljudima'. Mi mu jednostavno moramo pokušati pomoći."

"Kao da *mi* išta možemo!" rekao je Edmund. "Pa nemamo čak ničega za jelo!"

"Ti, šuti!" rekao je Peter, koji je bio još uvijek jako bijesan na Edmunda. "Što ti misliš, Susan?"

"Imam neugodan osjećaj da je Lu u pravu", rekla je Susan. "Ne želim ići ni korak dalje i bilo bi mi draže da nikad nismo došli ovamo. No mislim da moramo pokušati učiniti nešto za toga gospodina kako-se-već-zove – mislim, Fauna."

"To je ono što i ja osjećam", rekao je Peter. "Zabrinut sam jer nemamo nikakve hrane uza se. Najradije bih da se vratimo i uzmemo nešto iz smočnice, no uopće mi se ne čini sigurnim da ćemo moći opet ući u ovu zemlju kad jednom iz nje iziđemo. Mislim da moramo dalje."

"I ja tako mislim", rekle su obje djevojčice.

"Kad bismo samo znali gdje je taj jadnik zatvoren!" reče Peter.

Svi su još uvijek razmišljali što bi sad trebalo učiniti kad je Lucy rekla:

"Gledajte! Tamo je neki crvendač, ima jarko crvena prsa! To je prva ptica koju sam ikad ovdje vidjela. Ma gledajte ga samo! Pitam se mogu li ptice u Narniji govoriti? Izgleda gotovo kao da bi nam htio nešto reći."

Ona se okrene prema crvendaču i upita:

"Molim te, možeš li nam reći kamo je odveden Faun Tumnus?"

To govoreći, Lucy učini nekoliko koraka prema ptici. Ptica odmah otprhne, ali samo do sljedećega stabla. Tu je sjela na granu i pogledala ih vrlo oštro kao da je razumjela sve što su govorili. Gotovo nesvjesni onoga što čine, četvero je djece prišlo nekoliko koraka bliže

ptici. Nato je crvendać opet odletio do sljedećega stabla i opet se oštro u njih zagledao. (Teško biste mogli naći crvendaća crvenijih prsa ili sjajnijeg oka.)

"Znate što?" rekla je Lucy. "Ja zbilja vjerujem da želi da ga slijedimo."

"I meni se čini da to želi", rekla je Susan. "Što ti misliš, Peter?"

"Pa, možemo pokušati krenuti za njim", odgovori Peter.

Činilo se da crvendać sve vrlo dobro razumije. Lepršao je od stabla do stabla, uvijek nekoliko metara ispred njih, no uvijek toliko blizu da su ga lako mogli slijediti. Na taj način ih je vodio laganom nizbrdicom. Kad god bi crvendać sletio, pljusnulo bi malo snijega s grane. Ubrzo su se oblaci iznad dječjih glava razili, pojavilo se zimsko sunce, a snijeg je posvuda oko njih zasljepljujuće bljesnuo. Išli su tako otprilike pola sata. Djevojčice su išle naprijed, kad se Edmund obratio Peteru:

"Ako se još uvijek ne osjećaš suviše uzvišenim i moćnim da bi sa mnom razgovarao, rekao bih ti nešto što bi ti bilo bolje da poslušаш."

"A to je?" upita Peter.

"Tiho! Ne tako glasno", rekao je Edmund. "Ne treba plašiti cure. No shvaćaš li ti što mi upravo činimo?"

"Što?" upita Peter, spustivši glas do šapta.

"Slijedimo vodiča o kojemu ništa ne znamo. Odakle da znamo na čijoj je strani ta ptica? I zašto nas ne bi vodila u klopku?"

"Baš neugodna pretpostavka. Ali ipak – to je crvendać, znaš. Oni su dobre ptice u svim pričama koje sam ikad pročitao. Siguran sam da crvendać ne bi bio na pogrešnoj strani."

"Kad smo već do toga došli, koja je strana *prava*? Kako možemo znati da su Fauni u pravu, a kraljica (da, znam da nam je *rečeno* da je ona vještica) u krivu? Mi zapravo ne znamo ništa ni o njoj ni o njemu."

"Faun je spasio Lucy."

"On je *rekao* da ju je spasio. Ali kako možemo biti sigurni? I onda, još nešto. Ima li itko i najmanjega pojma o tome kako ćemo se odavde vratiti kući?"

"Nebesa!" rekao je Peter. "Na to uopće nisam mislio."

"A nema izgleda ni da ćemo dobiti ručak", rekao je Edmund.

Sedmo poglavlje
DAN S DABROVIMA

Dok su dvojica dječaka straga šaptali, obje su djevojčice odjednom viknule: "Oh!" i zaustavile se.

"Crvendać!" uzviknu Lucy. "Crvendać. Odletio je."

I doista jest – nestao im je iz vida.

"I što ćemo sad?" rekao je Edmund, uputivši Peteru pogled koji je govorio: 'Što sam ti rekao?'

"Psst! Gledaj!" reče Susan.

"Što?" upita Peter.

"Nešto se miče, tamo, između stabala, lijevo."

Svi su gledali širom otvorenih očiju, no nitko se nije osjećao baš ugodno.

"Evo ga opet", reče ubrzo Susan.

"Sad sam i ja vidio", rekao je Peter. "Još je tamo. Upravo je otišlo iza onog velikog stabla."

"Što je to?" upita Lucy, trudeći se svim silama da ne zvuči uznemireno.

"Što god bilo", rekao je Peter, "skriva se pred nama. To je nešto što ne želi da ga vidimo."

"Hajdemo kući", rekla je Susan. A onda su odjednom, premda to nitko nije izrekao glasno, svi shvatili istu činjenicu o kojoj je Edmund šaptao Peteru na kraju prošlog poglavlja. Izgubili su se.

"Kako izgleda?" upita Lucy.

"To je – to je nekakva životinja", rekla je Susan; i zatim:

"Gledajte! Gledajte! Brzo! Tamo je."

Sad su ga svi vidjeli: krzneno brkato lice koje je izvirilo iza stabla i pogledalo ih. No sad se nije odmah povuklo natrag. Umjesto toga, životinja je podigla šapu do usta, baš kao što ljudi stavljaju prst na usne kad vam žele pokazati da budete tihi. Onda je opet nestala. Djeca su stajala zadržavajući dah.

Trenutak kasnije, životinja opet izviri iza stabla, obazre se uokolo kao da se boji da ih netko promatra, reče: "Pssst", pokretima pokaže djeci da dođu k njoj u guštik u kojemu je stajala i opet iščezne.

"Znam što je to", rekao je Peter. "To je dabar. Vidio sam mu rep."

"Želi da dođemo k njemu", rekla je Susan. "I upozorava nas da ne pravimo buku."

"Znam", rekao je Peter. "Pitanje je hoćemo li poći k njemu ili nećemo? Što ti misliš, Lu?"

"Ja mislim da je to dobar dabar", rekla je Lucy.

"Da, ali kako to možemo znati?" rekao je Edmund.

"Zar ne mislite da ćemo morati riskirati?" rekla je Susan. "Mislim, nema smisla da i dalje tu stojimo, a osjećam da bi mi dobro došao i nekakav ručak."

U tom je trenu dabar opet izviri iza stabla i stao im usrdno domahivati.

"Dođite", rekao je Peter. "Hajde da pokušamo. Držat ćemo se tijesno skupa. Valjda smo kadri svladati jednoga dabra, ako se pokaže da nam je neprijatelj."

I tako su se djeca stisnula zajedno i otišla do stabla, i iza stabla, a ondje su, dakako, pronašli gospodina Dabra; no, on se povlačio dalje, govoreći im promuklim grlenim šaptom:

"Dalje, idemo dalje. Ovamo unutra. Nismo sigurni na otvorenom!"

Tek kad ih je doveo do mračnoga mjesta gdje su četiri stabla rasla toliko blizu jedno drugome da su im se grane isprepletale, a ispod njih se moglo vidjeti smeđu zemlju i borove iglice jer snijeg tu nije uspio pasti, Dabar je počeo razgovarati s njima.

"Jeste li vi Adamovi Sinovi i Evine Kćeri?" rekao je.

"Mi smo neki od njih", odgovori Peter.

"Pssst!" rekao je Dabar. "Ne toliko glasno, molim vas. Čak ni ovdje nismo na sigurnom."

"Zašto, koga se bojite?" upita Peter. "Ovdje nema nikoga osim nas."

"Tu su i stabla", rekao je Dabar. "Ona uvijek slušaju. Većina ih je na našoj strani, no *ima* stabala koja bi nas izdala *Njoj*; znate na koga mislim", kimnuo je glavom nekoliko puta.

"Kad već govorimo o stranama", rekao je Edmund, "kako možemo znati da ste nam vi prijatelj?"

"Ne želimo biti nepristojni, gospodine Dabre", dodao je Peter, "ali vidite, mi smo stranci."

"Sasvim u redu, sasvim u redu", rekao je Dabar. "Tu je moj znak."

S tim riječima on podigne prema njima maleni predmet. Svi su ga iznenađeno gledali dok Lucy najednom nije rekla:

"Oh, pa naravno! To je moj rupčić – onaj koji sam dala jadnome gospodinu Tumnusu."

"Točno", rekao je Dabar. "Jadnik, naslutio je da će ga uhititi prije negoli se to doista dogodilo i dao mi je ovo. Rekao je da vas, ako se njemu išta dogodi, moram ovdje dočekati i odvesti – o"

Tu je Dabrov glas utihnuo, a on je jednom ili dvaput vrlo zagonetno kimnuo glavom. A onda je, pokazavši djeci da se stisnu oko njega što su više mogli, tako da su ih njegovi brkovi zaista škakljali po licima, dodao tihim šaptom:

"Priča se da je Aslan krenuo – možda se već iskrcao."

Sad se dogodilo nešto vrlo neobično. Nitko od djece nije znao tko je Aslan, ništa više nego što vi to znate; no u trenu kad je Dabar izgovorio te riječi, svi su se odjednom osjetili drugačije. Možda vam se katkad u snu dogodilo da netko kaže nešto što ne razumijete, no u snu se čini da te riječi imaju neko silno važno značenje – ili zastrašujuće, kojim se cijeli san pretvara u noćnu moru, ili pak neko ugodno značenje, suviše lijepo da bi ga se moglo pretvoriti u riječi, značenje od kojega san postaje toliko prekrasan da ga se sjećate cijeloga života i uvijek želite ponovno ući u njega. Nešto slično djeci se dogodilo sada. Na spomen Aslanova imena svatko je od njih osjetio kako mu je u nutrinu nešto poskočilo. Edmund je osjetio nalet zagonetnog straha. Peter se iznenada osjetio hrabrim i pustolovnim. Susan se osjećala kao da je upravo doplutao do nje neki sladak miris ili niz ugodnih tonova. A Lucy se osjećala kao kad se ujutro probudite i shvatite da su počeli praznici ili da je stiglo ljeto.

"A što je s gospodinom Tumnusom?" rekla je Lucy. "Gdje je on?"

"Pssst", odvrati Dabar. "Ne ovdje. Moram vas odvesti negdje gdje možemo mirno porazgovarati, i ručati također."

Sad više nitko, osim Edmunda, nije osjećao nepovjerenje prema Dabru, a svima je, uključujući Edmunda, bilo drago čuti riječ *ručati*. Stoga su svi požurili za svojim novim prijateljem koji ih je vodio iznenađujuće brzim korakom, i uvijek kroz najgušće dijelove šume, više od jednoga sata. Svi su već bili vrlo umorni i vrlo gladni kad su se odjednom stabla ispred njih počela prorjeđivati, a tlo se strmo spuštalo nizbrdo. Trenutak kasnije našli su se pod otvorenim nebom (sunce je još uvijek sjalo), a pred njima se otvorio lijep pogled.

Stajali su na rubu duboke, uske doline na čijemu je dnu tekla – to jest, tekla bi da nije bila smrznuta – prilično široka rijeka. Dolje, ispod njih, preko rijeke je bila sagrađena brana; kad su je vidjeli, svi su se odjednom sjetili da dabrovi, naravno, uvijek grade brane i bili su sigurni da je ovu sagrađio gospodin Dabar. Također su primijetili određen izraz skromnosti na njegovu licu – izgledao je onako kako ljudi izgledaju kad posjećujete vrt koji su sami uredili ili čitate pripovijest koju su napisali. Zato je Susan, iz najobičnije pristojnosti, rekla:

"Kakva krasna brana!"

A gospodin Dabar ovaj put nije rekao: "Psst!" nego: "To je sitnica! Obična sitnica! A nije još ni dovršena!"

Iznad brane nalazilo se ono što je trebalo biti duboko jezero, no sada je, naravno, bilo tek glatka ploča tamnozelenoga leda. A ispod brane, mnogo niže dolje, bio je također led, no ovaj nije bio gladak, nego smrznut u pjenušavim i valovitim oblicima, onakvim kakve je rijeka stvarala dok je tekla, i to upravo u onom trenutku kad se sve smrznulo. A ondje gdje se rijeka prelijevala i gdje je curila kroz branu bio je sad svjetlucavi zid ledenih siga, kao da je ta strana brane sva prekrivena cvijećem, vijencima i girlandama načinjenima od najčišćega šećera. A usred leda, djelomično i na samoj brani, stajala je smiješna mala kuća koja je oblikom podsjećala na golemu košnicu; iz rupe u njezinu krovu uzdizao se dim pa bi svatko, čim bi je ugledao (a osobito ako bi u tom trenu bio gladan), odmah pomislio na kuhanje i postao još gladniji no prije.

To je uglavnom sve što su Peter, Susan i Lucy u prvi mah primijetili, no Edmund je primijetio još nešto. Malo dalje niz rijeku bila je još jedna, manja, rijeka, koja je tekla drugom, manjom dolinom, da bi se ulila u veliku rijeku. A promatrajući tu manju dolinu, Edmund zapazi i dva niska brežuljka; bio je gotovo siguran da su to ona dva brežuljka što mu ih je pokazala Bijela Vještica kad se onoga dana rastajao od nje pokraj ulične svjetiljke. A između brežuljaka, mislio je, sigurno je njezina palača, udaljena tek kilometar ili dva. Pomislio je i na rahat-lokum, i kako bi mogao biti kralj ("Baš me zanima kako bi se to svidjelo Peteru?" pitao se), i strašne su mu misli padale na pamet.

"Tu smo", rekao je gospodin Dabar, "a čini se da nas gospođa Dabrica očekuje. Ja ću ići prvi. Budite oprezni i nemojte se poskliznuti."

Gornji rub brane bio je dovoljno širok da se po njemu moglo hodati, premda to nije bio (za ljude) baš ugodan put za hodanje, onako prekriven ledom; i premda se s jedne njegove strane na istoj razini prostiralo smrznuto jezero, na drugoj stani prijetio je neugodan pad do donjega dijela rijeke. Gospodin Dabar ih je vodio po toj stazi, a išli su jedan iza drugoga, sve do sredine toka odakle im se otvorio dug pogled uzvodno i dug pogled nizvodno. A kad su stigli do sredine brane, našli su se pred vratima kuće.

"Tu smo, gospođo Dabrice", rekao je gospodin Dabar. "Našao sam ih. Stižu Sinovi i Kćeri Adama i Eve." I svi su ušli unutra.

Prvo što je Lucy primijetila ušavši bio je neki vrskavi zvuk, a prvo što je vidjela bila je stara dabrica ljubazna lika koja je sjedila u kutu s koncem u ustima i marljivo radila za šivaćim strojem; onaj je zvuk dolazio od stroja. Čim su djeca ušla, dabrica je prekinula posao i ustala.

"Napokon ste ipak došli!" rekla je, pružajući im obje svoje naborane stare šape. "Napokon! Kad samo pomislim da sam uspjela doživjeti ovaj dan! Krumpiri se kuhaju, kotlić već pjeva, a usudila bih se reći da ćeš nam ti, gospodine Dabre, nabaviti malo ribe."

"Naravno da hoću", rekao je gospodin Dabar i izišao iz kuće (a Peter je pošao s njim). Otišli su preko zamrznutoga dubokog jezera do male rupe u ledu koju je gospodin Dabar svaki dan sjekiricom ponovno otvarao. Ponijeli su i kablić. Gospodin Dabar je mirno sjeo uz rub rupe (činilo se da mu hladnoća ne smeta), zagledao se oštro u nju, onda je naglo pružio šapu i prije nego biste uspjeli reći 'keks', izvukao prekrasnu pastrvu. Taj je postupak ponavljao sve dok nisu imali lijep ulov.

Za to vrijeme djevojčice su pomagale gospođi Dabrici da napuni kotlić, postavi stol, izreže kruh, stavi tanjure u peć da bi se zgrijali, natoči velik vrč piva za gospodina Dabra iz bačve koja je stajala u jednom kutu kuće i da stavi tavu na vatru i zagrije mast. Lucy je mislila kako Dabrovi imaju vrlo udoban mali dom, premda nije bio nimalo sličan špilji gospodina Tumnusa. Tu nije bilo knjiga ni slika, a umjesto kreveta imali su postelje ugrađene u zidove, kao u brodskoj kabini. Sa stropa su visjele šunke i vijenci luka, a uz zidove su bile prislonjene gumene čizme, nepromoćiva odjeća, sjekirice, parovi škara, lopata, zidarskih žlica i stvari za prenošenje žbuke, udice, mreže za ribolov i vreće. A prostirka na stolu bila je, doduše, vrlo čista, ali vrlo grubo tkana.

Baš kad se iz tave začulo ugodno cvrčanje, ušli su Peter i gospodin Dabar s ribom koju je gospodin Dabar već vani, na svježem zraku, rasporio nožem i očistio. Možete zamisliti kako je ugodno zamirisala tek ulovljena riba dok se pržila, i kako su gladna djeca jedva čekala da jelo bude gotovo, i koliko su još ogladnjeli prije negoli je gospodin Dabar rekao: "Sad će uskoro biti gotovo." Susan je ocijedila krumpire, a zatim ih vratila u praznu posudu i stavila da se suše na rubu kuhinjske peći, dok je Lucy pomagala gospođi Dabrici da posluži ribu tako da su za nekoliko minuta svi privlačili stolce k stolu (u Dabrovoj kući bili su sami tronošci, osim posebnog naslonjača za ljuljanje koji je stajao pokraj vatre i pripadao gospođi Dabrici) i pripremili se za izvrstan obrok. Bio je tu i vrč pjenušavog mlijeka za djecu (gospodin Dabar držao se piva), a na sredini stola stajao je i veliki grumen žutoga maslaca od kojega je svatko uzimao za svoje krumpire koliko je želio. Sva su djeca mislila – a ja se slažem s njima – da ništa nije bolje od dobre slatkovodne ribe koja je prije pola sata stigla iz vode, a prije pola minute iz tave. A kad su svi završili s ribom, gospoda Dabrica neočekivano je iznijela iz pećnice veliku, sjajnojlepljivu roladu s pekmezom koja se još pušila, a u isti je mah stavila kotlić na vatru tako da je, kad su pojeli kolač, čaj već bio gotov i spreman da se ulije u šalice. I kako bi tko dobio svoju šalicu čaja, odgurnuo bi (ili odgurnula) stolac tako da se može nasloniti na zid i duboko, zadovoljno odahnuti.

"A sad", rekao je gospodin Dabar, odgurujući prazan vrč za pivo i privlačeći šalicu čaja k sebi, "pričekajte samo još da zapalim lulu i dobro povučem – evo, sad se možemo prihvatiti posla. Opet pada snijeg", dodao je, bacivši pogled kroz prozor. "Tim bolje, jer to znači da nećemo imati posjetitelja; a ako vas je itko pokušao slijediti, neće naći nikakvih tragova."

Osmo poglavlje

ŠTO SE DOGODILO POSLIJE RUČKA

"A sad", rekla je Lucy, "ispričajte nam, molim Vas, što se dogodilo gospodinu Tumnusu."

"Ah, s njim je loše", rekao je gospodin Dabar odmahujući glavom. "Loše, jako, jako loše. Nema ni najmanje dvojbe da ga je odvela policija. Čuo sam od ptice koja je vidjela kako su to učinili."

"Ali kamo su ga odveli?" upita Lucy.

"Pa, išli su prema sjeveru kad su ih zadnji put vidjeli, a svi znamo što to znači."

"Ne, *mi* ne znamo", rekla je Susan. Gospodin Dabar odmahivao je glavom na vrlo turoban način.

"Bojim se da to znači da su ga vodili Njezinoj kući", rekao je.

"Ali što će mu tamo učiniti, gospodine Dabre?" pitala je uzdahnuvši Lucy.

"Pa", rekao je gospodin Dabar, "to vam nitko ne može pouzdano reći. No malen je broj onih koji su se vratili kad su jednom onamo odvedeni. Kipovi. Priča se da je tamo sve puno kipova – u dvorištu ih ima, i na stubama, i u predvorju. To su bića koja je pretvorila" – (zastao je i protrnuo) – "koja je pretvorila u kamen."

"Ali, gospodine Dabre", rekla je Lucy, "ne bismo li mogli – mislim, *mi moramo* učiniti nešto da bismo ga spasili. To je zbilja strašno, a sve se dogodilo zbog mene."

"Ni najmanje ne sumnjam da bi ga ti spasila kad bi mogla, zlato moje", rekla je gospođa Dabrica, "ali ako uđeš u tu kuću protiv Njezine volje, nikad nećeš izići živa."

"Zar ne bismo mogli smisliti neku lukavštinu?" rekao je Peter. "Mislim, mogli bismo se nekako prerusiti ili se pretvarati da smo – oh, putujući trgovci ili takvo što – ili čekati da ona izađe – ili-ili, dođavola, *mora* postojati neki način. Taj je Faun spasio moju sestru na svoj vlastiti rizik, gospodine Dabre. Ne možemo dopustiti da ga – da ga – da to učini s njim."

"Tu ništa ne vrijedi, Adamov Sine", odvrati gospodin Dabar. "A *tvoji* pokušaji pak najmanje od svih. No, sad kad je Aslan na putu –"

"Oh da! Pričajte nam o Aslanu!" reklo je nekoliko glasova u isti mah; jer odjednom ih je ponovno obuzeo onaj čudni osjećaj nalik prvim znacima proljeća ili dobrim vijestima.

"Tko je Aslan?" upita Susan.

"Aslan?" rekao je gospodin Dabar. "Pa zar ne znate? On je kralj. On je gospodar cijele šume, no nije često ovdje, razumijete. Za vrijeme cijeloga mogega života nije dolazio, ni za života mogega oca. No do nas je stigla vijest da se vratio. U ovom trenutku on je u Narniji. I sigurno će srediti Bijelu Kraljicu. On će, a ne vi, spasiti gospodina Tumnusa."

"A neće li ona i njega pretvoriti u kamen?" upita Edmund.

"Bog s tobom, Adamov Sine, kakve gluposti govoriš!" odgovori gospodin Dabar, široko se nasmijavši. "*Njega* da pretvori u kamen? Ako uspije ostati na svojim nogama i pogledati ga u lice, to će biti najviše što je u stanju, i više nego što ja očekujem od nje. Ne, ne. On će sve dovesti u red, kao što kaže jedna stara pjesma iz ovih krajeva:

*Ispravljene bit će sve nepravde hûde, kad Aslan nam opet na vidiku bude,
Kad odjekne njegova rika oko nas, nestat će odmah sva patnja i žalost,
Kad pokaže zube snijegu i tmîni, smrtna će ura kucnuti zimi,
A kada žutom grivom zatrese, granut će opet i nama proljeće.*

Razumjet ćete kad ga vidite."

"No, hoćemo li ga vidjeti?" upita Susan.

"Pa, Evina Kćeri, upravo zato sam vas doveo ovamo. Moram vas odvesti do mjesta gdje ćete se susresti s njim."

"Je li – je li on čovjek?" upita Lucy.

"Aslan – čovjek?" rekao je gospodin Dabar strogo. "Naravno da nije. Rekao sam vam da je on kralj šume i sin velikog Cara-S-One-Strane-Mora. Zar ne znate tko je kralj životinja? Aslan je lav – on je Lav, veliki Lav."

"Ooh!" rekla je Susan. "Mislila sam da je čovjek. Je li – je li opasan? Mislim da ću biti prilično uznemirena ako se budem morala susresti s nekim lavom."

"To hoćeš, zlato moje, sasvim sigurno", rekla je gospođa Dabrica. "Ako uopće postoji netko tko može stati pred Aslana, a da mu koljena ne podrhtavaju, taj je ili hrabriji od većine ostalih ili je jednostavno glup."

"Onda on jest opasan", rekla je Lucy.

"Opasan?" rekao je gospodin Dabar. "Zar nisi čula što je rekla gospođa Dabrica? Tko je govorio išta o opasnosti? Naravno da je opasan. Ali je dobar. On je kralj, kažem ti."

"Jedva čekam da ga vidim", rekao je Peter, "čak i ako me obuzme strah kad do toga zaista dođe."

"Tako treba, Adamov Sine", rekao je gospodin Dabar, udarivši šapom po stolu tako da su sve šalice i svi tanjuriči zazvečali. "I vidjet ćeš ga zaista. Stigao je glas da se morate naći s njim, sutra ako bude moguće, kod Kamenog Stola."

"Gdje je to?" upita Lucy.

"Pokazat ću vam", rekao je gospodin Dabar. "Treba ići niz rijeku dobar komad puta. Ja ću vas odvesti!"

"Ali što će se u međuvremenu dogoditi s jadtim gospodinom Tumnusom?" upita Lucy.

"Najbrži način da mu pomognete jest da se nađete s Aslanom", rekao je gospodin Dabar. "Tek kad on bude s nama možemo se prihvatiti posla. Ne želim time reći da ne trebamo i vas. Jer druga stara pjesma kaže:

*Kad Adamova kost i meso, znaj,
u Cair Paravelu na prijestolje sjednu
zlom vremenu doći će konac i kraj.*

Zato se sad sve ovo valjda ipak bliži kraju, kad je došao Aslan i kad ste došli vi. U ovim smo krajevima slušali o Aslanovu dolasku i prije – davno, nitko se ne sjeća točno kad. No nitko od vaše vrste još nije bio ovdje."

"To je baš ono što ne razumijem, gospodine Dabre", rekao je Peter. "Mislim, zar nije i sama Vještica ljudsko biće?"

"Ona bi htjela da mi to vjerujemo", rekao je gospodin Dabar, "jer je upravo zato prisvojila pravo da bude kraljica. No ona nije Evina Kći. Ona potječe od prve žene vašega oca Adama" – (tu je gospodin Dabar kimnuo) – "one koju su zvali Lilith. A Lilith je pripadala demonima. Odatle Vještica potječe s jedne strane. A s druge pak od divova. Ne, ne, u njoj nema ni kapi prave ljudske krvi."

"I zato je tako od srži pokvarena, gospodine Dabre", rekla je gospođa Dabrica.

"Istina je, gospodo Dabrice", odvrati on. "O ljudima se mogu imati različita mišljenja (ne želim time uvrijediti nikoga od prisutnih). No o onima koji izgledaju poput ljudi, a nisu ljudi, može se imati samo jedno."

"Poznavala sam neke dobre patuljke", rekla je gospođa Dabrica.

"Ja također, kad već to spominješ", rekao je njezin muž, "no takvih sam upoznao vrlo malo, a najbolji su bili oni koji su najmanje sličili ljudima. No, općenito govoreći, moj vam je savjet, ako susretnete išta što namjerava postati ljudsko, a još nije, ili je nekoć bilo ljudsko, a više nije, ili bi pak trebalo biti ljudsko, a nije, dobro pripazite i provjerite je li vam sjekira u blizini. Zbog svega što sam vam ispričao, Vještica je stalno u potrazi za ljudskim bićima u Narniji. Vas je tražila sve ove godine, a kad bi znala da vas je četvero, bila bi još opasnija."

"Kakve to ima veze?" upita Peter.

"Zbog drugog proročanstva", odgovori gospodin Dabar. "Dolje, u Cair Paravelu, a to je zamak uz obalu mora, uz ušće rijeke, gdje bi trebala biti prijestolnica cijele ove zemlje da je sve onako kako bi trebalo biti – dakle, u Cair Paravelu postoje četiri prijestolja, a u Narniji se još od pamtivijeka govori da će onoga dana kad na ta četiri prijestolja sjednu dva Adamova Sina i dvije Evine Kćeri, doći kraj ne samo vladavini Bijele Vještice nego i njezinu životu. Zato smo morali biti toliko oprezni na putu ovamo, jer da je saznala za vas četvero, vaši životi ne bi vrijedili ni koliko mig mojih brkova!"

Djeca su toliko pozorno slušala sve što im je gospodin Dabar pripovijedao da zadugo nisu primjećivala ništa drugo. A onda, u trenutku tišine koji je uslijedio nakon Dabrove posljednje rečenice, Lucy odjednom reče:

"Ali gdje je Edmund?"

Na trenutak je nastala grozna tišina, onda su svi počeli postavljati pitanja: "Tko ga je posljednji vidio? Koliko dugo ga nema? Je li možda vani?" Zatim su svi jurnuli do vrata i pogledali van. Snijeg je padao gusto i uporno, zeleni led jezera nestao je pod debelim bijelim prekrivačem, a s mjesta na sredini brane gdje se nalazila malena kuća jedva se moglo vidjeti obale rijeke. Svi su izišli iz kuće, propadajući dobrano iznad gležanja u meki novi snijeg, i stali tražiti svud oko kuće. "Edmunde! Edmunde!" dozivali su sve dok nisu promukli. No

činilo se da snijeg koji je tiho padao prigušuje njihove glasove pa im čak ni jeka nije stigla kao odgovor.

"Pa to je jednostavno strašno!" rekla je Susan, kad su se napokon očajni vratili u kuću. "Oh, da bar nikad nismo došli ovamo."

"Što ćemo, zaboga, sad učiniti, gospodine Dabre?" rekao je Peter.

"Učiniti?" rekao je gospodin Dabar, koji je već navlačio čizme za snijeg. "Učiniti? Moramo smjesta krenuti. Ne smijemo izgubiti ni trena!"

"Bolje da se razdvojimo", rekao je Peter, "i pođemo u potragu svatko na svoju stranu. Tko ga prvi nađe mora se odmah ovamo vratiti i –"

"Potragu, Adamov Sine?" rekao je gospodin Dabar. "Zašto?"

"Pa, za Edmundom, naravno!"

"Nema nikakvog smisla da ga tražite", rekao je gospodin Dabar.

"Kako to mislite?" rekla je Susan. "Nije još mogao daleko odmaknuti. A mi ga moramo naći. Što ste mislili kad ste rekli da nema smisla tražiti ga?"

"Razlog zbog kojega to nema smisla", rekao je gospodin Dabar, "jest taj da mi već znamo kamo je otišao!"

Svi su zapanjeno zurili u njega.

"Zar ne razumijete?" rekao je gospodin Dabar. "Otišao je k *Njoj*, k Bijeloj Vještici. Sve nas je izdao."

"Oh, zbilja – oh, stvarno!" rekla je Susan. "Nije moguće da je to učinio!"

"Nije moguće?" rekao je gospodin Dabar i vrlo oštro se zagledao u troje djece. Sve što su htjeli reći zamrlo im je na usnama jer je svatko od njih odjednom u dubini duše bio posve siguran da je Edmund upravo to učinio.

"No, hoće li znati put k njoj?" upita Peter.

"Je li ikad prije bio u ovoj zemlji?" upita gospodin Dabar. "Je li ikada bio ovdje sam?"

"Da", rekla je Lucy, gotovo šaptom. "Bojim se da jest."

"A je li vam rekao što je tu radio ili koga je sreo?"

"Pa, ne, nije", odvrati Lucy.

"Onda zapamtite što vam kažem", rekao je gospodin Dabar. "On je već sreo Bijelu Vješticu, prešao je na njezinu stranu i saznao gdje živi. Nisam to htio prije spominjati (jer je on vaš brat i došao je s vama), no u trenutku kad sam ga prvi put vidio rekao sam samome sebi: 'Ovaj stvor je nepouzdan.' Izgledao mi je poput onih koji su bili s Vješticom i kušali njezinu hranu. Tko je god dulje živio u Narniji, uvijek može prepoznati takve; nešto je posebno u njihovim očima."

"Svejedno", rekao je Peter nekakvim zagušenim glasom. "Ipak moramo krenuti u potragu za njim. Napokon, on nam je brat, pa i ako je prava mala beštija. Osim toga, on je samo dijete."

"Otići u Vještičinu kuću?" rekla je gospođa Dabrica. "Zar ne razumijete da i njega i sebe možete spasiti jedino ako se držite što dalje od Nje?"

"Kako to mislite?" upita Lucy.

"Pa lijepo, ona se želi dočepati vas svih četvero (jer cijelo vrijeme misli na ona četiri prijestolja u Cair Paravelu). Kad se jednom svi nađete u njezinoj kući, njezina će zadaća biti izvršena, a u njezinoj će se zbirci naći četiri nova kamena kipa prije negoli uspijete reći ijednu riječ. No njega će ostaviti na životu dokle god je jedini, jer ga želi iskoristiti kao mamac kojim će primamiti vas ostale."

"Oh, zar nam *nitko* ne može pomoći?" jadovala je Lucy.

"Samo Aslan", rekao je gospodin Dabar. "Moramo krenuti i pronaći ga. To nam je sad jedina mogućnost."

"Meni se čini, dragi moji", rekla je gospođa Dabrica, "da bi bilo vrlo važno točno znati kad se taj momčić išuljao van. Koliko može reći Vješticu ovisi o tome koliko je čuo. Recimo, jesmo li počeli razgovarati o Aslanu prije negoli je otišao? Ako nismo, sve bi još moglo dobro završiti, jer ona neće doznati da je Aslan došao u Narniju ni da se namjeravamo s njim sastati i bit će sasvim nespremnna bar što se toga tiče."

"Ja se ne sjećam da je bio ovdje dok smo razgovarali o Aslanu –" počeo je Peter, no Lucy ga prekinu.

"Oh da, bio je tu", rekla je potišteno. "Zar se ne sjećaš, on je pitao može li Vještica i Aslana pretvoriti u kamen?"

"Nebesa, istina je!" rekao je Peter. "To je upravo pitanje kakvo bi on postavio!"

"Sve gore i gore", rekao je gospodin Dabar. "A sljedeći problem je ovaj: je li bio još tu kad sam vam rekao da se s Aslanom moramo naći kod Kamenog Stola?"

Odgovor na to pitanje, naravno, nitko nije znao.

"Jer, ako je bio ovdje", nastavi gospodin Dabar, "onda će se ona jednostavno na saonicama odvesti u tom smjeru, zaustaviti se između nas i Kamenog Stola i uhvatiti nas na putu onamo. Zapravo, bit ćemo odsječeni od Aslana."

"Ne, to nije ono što bi ona najprije učinila", rekla je gospoda Dabrica. "Bar koliko je ja poznajem. U trenutku kad joj Edmund kaže da smo svi ovdje pokušat će nas uhvatiti još ove noći, a ako je on otišao prije otprilike pola sata, ona će stići ovamo za dvadesetak minuta."

"Imaš pravo, gospodo Dabrice", rekao je njezin muž. "Svi moramo smjesta krenuti odavde. Ne smijemo izgubiti ni trena."

Deveto poglavlje U VJEŠTICINOJ KUĆI

Vi biste sad, naravno, željeli doznati što se dogodilo s Edmundom. On je pojeo svoj dio ručka, no zapravo nije uživao u njemu jer je cijelo vrijeme mislio o rahat-lokumu – a ništa ne kvari okus dobre obične hrane ni upola toliko kao sjećanje na lošu magičnu hranu. Također je slušao razgovor, no ni u njemu nije baš uživao, jer je neprestano mislio da ga drugi ne primjećuju i neljubazno se odnose prema njemu. To nije bila istina, no njemu se tako činilo. Slušao je dok im je gospodin Dabar pričao o Aslanu pa je doznao i za dogovoreni susret kod Kamenog Stola. A onda se počeo vrlo tiho šuljati prema zastoru koji je visio na vratima. Jer spomen Aslanova imena izazivao je u njemu zagonetan i zastrašujući osjećaj, baš kao što je u drugima izazivao zagonetan i ugodan osjećaj.

Upravo dok je gospodin Dabar ponavljao pjesmu o *Adamovoj kosti i mesu*, Edmund je vrlo tiho stiskao kvaku na vratima; a trenutak prije negoli je gospodin Dabar počeo objašnjavati kako Bijela Vještica uopće nije ljudsko biće, nego napola div a napola demon, Edmund se iskrao van u snijeg i oprezno zatvorio vrata za sobom.

Ne smijete misliti, čak ni sad, da je Edmund bio toliko zao da bi doista želio da Vještica pretvori u kamen njegova brata i sestre. On je žudio za rahat-lokumom i htio je biti kraljević (a kasnije kralj), pa se osvetiti Peteru zato što ga je nazvao otrovnom malom zvijeri. Što se pak tiče ostalih, Edmund nije želio da Vještica prema njima bude osobito dobra – i nikako nije htio da ih uzdigne jednako kao njega; no uspio je povjerovati, ili se pretvarao da vjeruje, kako im ne bi učinila nikakvo stvarno zlo. 'Jer', govorio je samome sebi, 'svi oni koji ružno govore o njoj njezini su neprijatelji, pa vjerojatno ni polovica toga nije istinita. U svakom slučaju, prema meni je bila vrlo ljubazna, mnogo ljubaznija od njih. Pretpostavljam, zapravo, i da je ona zakonita Kraljica. Svakako, bit će bolja od onoga groznog Aslana!' Tako je otprilike glasio izgovor što ga je smislio za svoj postupak. Ipak, to nije bio osobito dobar izgovor, jer je duboko u duši zapravo znao da je Bijela Vještica zla i okrutna.

Prvo što je shvatio kad se našao vani, u snijegu koji je još uvijek padao svud oko njega, bilo je da je svoj kaput ostavio u Dabrovoj kući. A sad, naravno, nije dolazilo u obzir da se vrati unutra po njega. Zatim je shvatio da je danje svjetlo gotovo nestalo; jer kad su sjeli ručati bila su gotovo tri sata, a zimski su dani kratki. S tim nije računao; no, morao se snaći. Zato je podigao ovratnik i oprezno krenuo po vrhu brane (srećom, sad nije bio toliko sklizak jer je pao nov snijeg) prema drugoj strani rijeke.

Kad je stigao na drugu stranu rijeke, stvari su stajale prilično loše. Svakog je trenu postajalo sve mračnije pa je; što zbog toga, što zbog pahuljica koje su se vrtložile svud oko njega, jedva mogao vidjeti i metar ispred sebe. Osim toga, tu nije bilo nikakva puta. Svako bi malo posrnuo u kakav duboki nanos snijega, ili bi se poskliznuo na kakvoj zamrznutoj lokvi, ili bi zapeo za srušeno stablo, ili se pak odsklizao niz strmu obalu i izgrebao potkoljenice na stijenama – sve dok nije bio sav mokar, promrzao i pun modrica. Tišina i osama bijahu zastrašujuće. Zapravo, zbilja mislim da bi Edmund možda odustao od cijelog plana, vratio se, sve priznao i pomirio se s ostalima, da nije slučajno rekao samome sebi: 'Kad budem narnijski kralj, najprije ću izgraditi nekoliko pristojnih cesta.' To ga je, naravno, navelo na razmišljanje i o kraljevanju i svemu ostalome što će kao kralj učiniti, a to ga je prilično razvedrilo. Upravo je bio odlučio kakvu palaču namjerava imati, i koliko automobila, i kakvu privatnu kino-dvoranu, kuda će prolaziti glavne željezničke linije, i kakve će zakone uvesti protiv dabrova i brana, te je upravo dovršavao neke planove za obuzdavanje Petera, kad se vrijeme promijenilo. Najprije je snijeg prestao padati. Onda se podigao vjetar i zavladala je ledena hladnoća. Napokon, oblaci su se razišli, a pojavio se mjesec. Bio je pun; njegove su se zrake rasule po svem onom snijegu i bilo je svijetlo gotovo kao usred dana – jedino su još sjene djelovale zbunjujuće.

Nikad ne bi bio našao puta da u trenu kad se već približio drugoj rijeci mjesec nije izišao – sjećate se da je (kad su se približavali Dabrovoj kući) primijetio manju rijeku koja se ulijeva u veliku. Sad je stigao do ušća, skrenuo uz manju rijeku i pošao uzvodno. No obale između kojih je ta rijeka tekla bile su mnogo strmije i stjenovitije od obala rijeke koju je upravo napustio; grmlje je tu raslo toliko gusto da se uopće ne bi mogao snaći u mraku. Čak se i ovako sav smoćio, jer se morao provlačiti kroz granje, a velike nakupine snijega rušile su mu se na leđa. Svaki put kad bi se to dogodilo, mislio je sve više i više kako mrzi Petera – baš kao da je Peter kriv za sve što mu se događa.

No na kraju je stigao do mjesta na kojem je tlo postalo ravnije, a dolina se proširila pred njim. I tamo, na drugoj strani rijeke, sasvim blizu njemu, u sredini male zaravni između dva brežuljka, vidio je nešto što je moralo biti kuća Bijele Vještice. A mjesec je svijetlio jače no ikad. Kuća je zapravo bila malen dvorac. Činilo se da se sastoji od samih tornjeva; malih tornjeva s dugačkim šiljastim kopljima na vrhu, oštrim poput igala. Izgledali su poput velikih "magarećih kapa" od papira kakve su se nekoć stavljale na glavu lošim đacima, u školi, ili poput čarobnjačkih šešira. Sjali su na mjesecini, a njihove dugačke sjene na snijegu djelovale su uznemirujuće. Edmund se počeo pribijavati kuće.

No bilo je prekasno za razmišljanje o povratku. On prijeđe preko zamrznute rijeke i uputi se prema kući. Nigdje se ništa nije micalo; niotkud nije dopirao ni najtiši zvuk. Čak ni njegova stopala nisu stvarala nikakav šum gazeći kroz duboki snijeg koji je netom pao. Hodao je i hodao, prolazio ugao za uglom, prolazio pokraj kule za kulom, dok nije našao ulaz. Morao je obići pola zamka prije negoli ga je našao. Ulaz je bio veliki lučno zasvođen otvor, a njegova silna željezna vrata bila su širom otvorena.

Edmund se došuljao do luka i pogledao unutra, u dvorište, a od onoga što je ondje ugledao zamalo mu je srce stalo. Unutra je, odmah u blizini vrata, obasjan mjesecinom, stajao golemi lav, zguren kao da se sprema na skok. Edmund je stajao u sjeni luka; previše se bojao da bi nastavio dalje, previše se bojao da bi se vratio, a koljena su mu lupkala jedno o drugo. Stajao je ondje toliko dugo da bi mu zubi počeli cvokotati od hladnoće da već nisu cvokotali od straha. Ne mogu vam reći koliko je to zapravo trajalo, no Edmundu se činilo da traje satima.

Onda se napokon počeo pitati zašto taj lav stoji toliko mirno – jer otkad ga je ugledao, lav se nije pomaknuo ni za milimetar. Edmund se usudi prići mu korak bliže, još uvijek držeći se, koliko je god mogao, u sjeni luka. Sad je vidio, prema položaju njegova tijela, da lav uopće ne gleda njega. ('No što ako okrene glavu?' pomisli Edmund.) Zapravo je zurio u nešto drugo – u malog patuljka koji je stajao, lavu okrenut leđima, koji metar dalje. 'Aha!' pomisli Edmund. 'Kad skoči na patuljka, moći ću pobjeći.' No lav se i dalje nije micao, a nije ni patuljak. I sad se, napokon, Edmund sjetio što su mu pričali o Vještičinoj sposobnosti da pretvara bića u kamen. Možda je taj lav sam kameni lav? A čim je to pomislio, on primijeti i da su lavlja leđa i tjeme pokriveni snijegom. Naravno da je to samo kip! Nijedna živa životinja ne bi dopustila da je tako prekrije snijeg. Sasvim polako, dok mu je srce udaralo kao da će pući, Edmund se usudio prići lavu. Čak i sad je jedva skupio hrabrosti da ga dodirne, no na koncu ispruži ruku i vrlo brzo to učini. Dodirnuo je hladan kamen. Bio se uplašio običnoga kipa!

Olakšanje što ga je Edmund osjetio bilo je toliko da je unatoč hladnoći osjetio kako ga iznenada oblijeva toplina sve do nožnih prstiju, a u isti mu je mah u glavi sijevnulo nešto što mu se činilo savršeno lijepom mišlju. 'Vjerojatno je ovo', mislio je, 'veliki lav Aslan o kojemu su pričali. Već ga je uhvatila i pretvorila u kamen. To je dakle kraj svih njihovih krasnih očekivanja! Pih! Tko se još boji Aslana?'

Stajao je ondje, likujući nad kamenim lavom, a zatim je učinio nešto vrlo glupo i djetinjasto. Izvadio je iz džepa komadić olovke, našarao lavu iznad gornje usne brkove, a zatim i naočale na očima. Onda je rekao: "Evo ti! Glupi stari Aslane! Kako ti se sviđa biti kameni lav? Mislio si da si strašno moćan, zar ne?" No unatoč črčkarijama, lice velike kamene zvijeri još je uvijek izgledalo toliko strašno, i tužno, i plemenito, onako okrenuto prema mjesecini, da se Edmund zapravo nije uspio zabaviti rugajući mu se. Okrene mu leđa i pođe kroz dvorište.

Kad je stigao do sredine dvorišta, primijeti da je okružen desecima kipova – stajali su posvuda, otprilike onako kao što šahovske figure stoje na ploči kad je igra već dobrano odmakla. Bilo je tu kamenih satira, i kamenih vukova, i medvjeda, i lisica, i kamenih divljih mačaka. Bilo je i krasnih kamenih likova koji su izgledali kao žene, no zapravo su bili duhovi stabala. Bijaše ondje i veliki kentaur, i krilati konj, i neko izduljeno gipko biće koje je Edmund držao zmajem. Svi su ti likovi ondje, na bistroj, hladnoj mjesecini izgledali toliko čudno, u isti mah savršeno nalik živim bićima, i savršeno nepomični, da je hodati kroz to dvorište bilo prilično stravično. U samoj sredini stajao je golemi lik sličan čovjeku, no visok poput stabla, divljega lica i čupave brade, s velikom batinom u desnoj ruci. Premda je znao da je to samo kameni, a ne živi div, Edmundu nije bilo drago što mora proći pokraj njega.

Odjednom primijeti mutnu svjetlost koja je dopirala kroz kućni ulaz na drugoj strani dvorišta. Krenuo je prema njoj i stigao do kamenog stubišta koje je vodilo do otvorenih vrata. Edmund pođe uza stube. Na pragu je ležao veliki vuk.

'Sve je u redu, sve je u redu', ponavljao je samome sebi. 'To je samo kameni vuk. Ne može mi ništa.' I on podiže nogu da bi prekoračio životinju. U istom trenu velika zvijer je ustala nakostriješivši se duž cijelih leđa, otvorila velika crvena usta i rekla režećim glasom:

"Tko je tu? Tko je tu? Stani, stranče, i reci mi tko si."

"S vašim dopuštenjem, gospodine", rekao je Edmund, drhteći toliko da je jedva mogao govoriti, "moje ime je Edmund, ja sam Adamov Sin kojega je Njezino Veličanstvo prije nekoliko dana srelo u šumi, a došao sam joj reći da su moj brat i sestre sad u Narniji – sasvim blizu, u Dabrovoj kući. Ona – ona ih je željela vidjeti."

"Obavijestit ću Njezino Veličanstvo", rekao je vuk. "A za to vrijeme, stoj mirno ovdje na pragu, ako ti je život mio." Zatim je nestao u kući.

Edmund je stajao i čekao, prsti su ga boljeli od hladnoće, srce mu je udaralo u grudima, no ubrzo se sivi vuk, Maugrim, šef Vještice Tajne policije, u skoku vratio i rekao:

"Uđi! Uđi! Sretni kraljičin miljeniče – a ako joj nisi miljenik, nećeš biti baš sretan."

I Edmund je ušao, dobro pazeći da ne stane vuku na šapu.

Našao se u dugačkoj sumornoj dvorani s mnogo stupova, punoj kipova, baš kao što je bilo i dvorište. Najbliže vratima stajao je maleni faun vrlo žalosna izraza lica i Edmund nije mogao ne upitati se nije li to Lucyn prijatelj. Svjetlost je dopirala samo od jedne svjetiljke, a pokraj nje je sjedila Bijela Vještica.

"Došao sam, Vaše Veličanstvo", rekao je Edmund, požurivši naglo prema njoj.

"Kako se usuđuješ pojaviti se ovdje sam?" rekla je Vještica strašnim glasom. "Nisam li ti rekla da dovedeš i ostale?"

"Ali, molim Vas, Vaše Veličanstvo", rekao je Edmund. "Ja sam učinio sve što sam mogao. Doveo sam ih sasvim blizu. Oni su u maloj kući na sredini brane, malo uzvodno – s gospodinom Dabrom i gospođom Dabricom."

Polagan okrutan osmijeh pojavio se na Vještčinu licu.

"To su sve vijesti koje mi donosiš?" upitala je.

"Ne, Vaše Veličanstvo", rekao je Edmund i nastavio joj pričati o svemu što je čuo prije negoli je napustio Dabrovu kuću.

"Što? Aslan?" vrisnu Vještica, "Aslan! Je li to istina? Ako otkrijem da si mi lagao – "

"Molim Vas, ja samo ponavljam što sam čuo", promuća Edmund.

No kraljica, koja ga više nije slušala, pljesne rukama. U istom trenu pojavi se patuljak kojega je Edmund već vidio s njom.

"Pripremi naše saonice", naredi Vještica. "I uzmi ormu bez praporaca."

Sad se moramo vratiti gospodinu Dabru, gospodi Dabrici i ostaloj djeci. Čim je gospodin Dabar rekao: "Nemamo vremena za gubljenje", svi su se počeli umotavati u kapute, osim gospođe Dabrice koja je stala skupljati vreće, slagati ih na stol i govoriti:

"Sad, gospodine Dabre, spusti mi dolje tu šunku. Tu je paketić čaja, a tu su i šećer i žigice. Neka još netko donese dva ili tri kruha iz zemljane posude ondje u kutu."

"Ali što vi to *radite*, gospođo Dabrice?" uzviknu Susan.

"Spremam po jedan zavežljaj za svakoga od nas, zlato moje", rekla je gospođa Dabrica vrlo spokojno. "Nisi valjda mislila da ćemo krenuti na put bez ičega za jelo, zar ne?"

"Ali nemamo vremena!" rekla je Susan, zakopčavajući ovratnik kaputa. "Ona bi mogla stići svakog trena."

"To i ja kažem", pridruži se i gospodin Dabar.

"Prestanite gnjaviti, svi vi", rekla je njegova žena. "Razmisli malo, gospodine Dabre. Ona ne može stići ovamo bar još četvrt sata."

"Ali mi moramo steći što veću prednost", rekao je Peter, "ako namjeravamo stići do Kamenog Stola prije nje!"

"To ne smijete smetnuti s uma, gospođo Dabrice", rekla je Susan. "Čim zaviri u kuću i otkrije da smo otišli, krenut će najvećom mogućom brzinom."

"To će zacijelo učiniti", rekla je gospođa Dabrica. "No mi, što god učinili, ne možemo stići prije nje, jer će se ona voziti na saonicama, a mi ćemo hodati."

"Onda – zar nemamo nikakve nade?" rekla je Susan.

"Samo se nemoj uzrujavati, draga moja", rekla je gospođa Dabrica, "nego uzmi pet-šest čistih rupčića iz one ladice. Naravno da imamo nade. Mi ne možemo stići *prije* nje, ali se možemo držati zaklona i birati putove kojima ne očekuje da ćemo krenuti, pa ćemo se možda uspjeti probiti."

"To je točno, gospođo Dabrice", rekao je njezin muž. "No bilo bi vrijeme da se maknemo oдавде."

"Sada se *ti* nemoj uzrujavati, gospodine Dabre", rekla je njegova žena. "Tako. To je već bolje. Tu je pet zavežljaja, a najmanji je za onoga tko je najmanji među nama: to si ti, draga moja", dodala je gledajući Lucy.

"Oh, molim vas, krenimo!" rekla je Lucy.

"Evo, i ja sam skoro spremna", odgovori napokon gospođa Dabrica, dopuštajući mužu da joj pomogne u navlačenju čizama za snijeg. "Pretpostavljam da je šivaći stroj pretežak da bismo ga ponijeli?"

"Da. Pretežak je", rekao je gospodin Dabar. "Poprilično pretežak. Ne misliš valjda da ćeš se moći njime služiti dok smo u bijegu, zar ne?"

"Ne mogu podnijeti misao da ta Vještica petlja po njemu", rekla je gospođa Dabrica. "Najvjerojatnije će ga ili razbiti ili će ga ukrasti."

"Oh, molim vas, molim vas, molim vas, požurite!" reklo je troje djece. I tako su napokon svi izišli iz kuće, gospodin Dabar je zaključao vrata ("To će je malo usporiti", rekao je), pa su krenuli, svatko sa svojim zavežljajem na leđima.

Snijeg je prestao padati, a mjesec je izišao kad su započeli putovanje. Hodali su jedno za drugim – prvi gospodin Dabar, za njim Lucy, zatim Peter, pa Susan i na kraju gospođa Dabrica. Gospodin Dabar ih je poveo preko brane, na desnu obalu rijeke, a zatim vrlo neravnim puteljkom između stabala, uz sam rub vode. Obronci riječnih obala sjali su na mjesecini i uzdizali se s obje strane visoko iznad njih.

"Najbolje da se držimo što bliže rijeci", rekao je gospodin Dabar. "Ona će morati ići višom stazom, jer ne može dovesti saonice ovamo."

Bio bi to prilično dražestan prizor za onoga tko bi ga promatrao kroz prozor iz udobnog naslonjača; čak i ovako, Lucy je isprva uživala u njemu. No kako su hodali i hodali – i hodali – a zavežljaj što ga je nosila postajao sve teži i teži, počela se pitati kako će uopće izdržati taj put do kraja. Prestala je promatrati sjajno blještavilo zamrznute rijeke sa svim njezinim vodopadima od leda, kao i bijele oblike krošanja, veliki blistavi mjesec i bezbrojne zvijezde; mogla je još samo gledati male kratke noge gospodina Dabra kako tapkaju kroz snijeg ispred nje kao da nikada neće prestati. Onda je mjesec nestao, a snijeg je opet počeo padati. Na koncu je Lucy bila toliko umorna da je gotovo spavala hodajući, kad odjednom primijeti da je gospodin Dabar skrenuo s obale rijeke udesno i da ih vodi strmom uzbrdicom

u najgušće grmlje. I upravo kad se sasvim razbudila, vidjela je kako gospodin Dabar nestaje u maloj rupi u zemlji koja je bila gotovo posve skrivena u grmlju, nevidljiva sve dok se ne biste našli iznad nje. Zapravo, u trenu kad je shvatila što se događa, iz rupe je virio samo još njegov kratki plosnati rep.

Lucy se brzo sagne i zavuče za njim. Onda je iza sebe čula guranje, otpuhivanje i dahtanje, a u sljedećem je trenu svih petero bilo unutra.

"Gdje smo sad?" rekao je Peterov glas koji je u mraku zvučao umorno i blijedo. (Nadam se da razumijete što mislim kad kažem da mu je glas zvučao blijedo.)

"Ovo je staro dabrovsko skrovište za slučaj nevolje", rekao je gospodin Dabar. "Sasvim tajno. Nije baš neko osobito ugodno mjesto, no moramo odspavati nekoliko sati."

"Da niste svi bili toliko silno uzrujani kad smo kretali, bila bih uzela nekoliko jastuka", rekla je gospođa Dabrica.

"To nije ni izbliza onako udobna špilja kao ona koja je pripadala gospodinu Tumnusu", pomislila je Lucy, 'obična rupa u tlu, ali suha i zemljana.' Bila je vrlo malena, pa kad su svi legli, bili su nalik jednoj jedinoj gomili odjeće; tako stisnutima svima zajedno i tako zagrijanima od duga hoda, bilo im je zapravo prilično dobro. Još samo da je pod te špilje bio malo ravniji! Onda je gospođa Dabrica u mraku izvadila neku malu bocu koja je počela kružiti među njima i iz koje je svatko malo popio – od napitka iz boce svi su najprije malo kašljali i iskašljavali jer ih je pekao u grlu, no kad su ga progutali, osjetili su se prekrasno – a onda su svi smjesta zaspali.

Lucy se činilo da je prošla tek jedna minuta (premda su zapravo prošli sati i sati) kad se probudila, pomalo promrzla i užasno ukočena; pomislila je kako bi joj sad dobro došla topla kupelj. Onda je osjetila kako je neki dugi brkovi škakljaju po obrazu i primijetila hladno dnevno svjetlo kako dopire kroz ulaz u špilju. No već u sljedećem trenu bila je doista sasvim budna, a sasvim budni bili su i svi ostali. Zapravo, svi su sjedili širom otvorenih usta i očiju i slušali upravo onaj zvuk na koji su svi mislili (a ponekad im se činilo i da ga čuju) hodajući prošle noći. Bio je to zvuk praporaca.

Čim ga je čuo, gospodin Dabar izleti iz špilje poput strijele. Možda i vi mislite, kao što je Lucy na trenutak pomislila, da je to bilo prilično glupo od njega? No zapravo je bilo vrlo razumno. Znao je da se može, kroz grmlje i kupine, popeti uz obalu a da ga nitko ne vidi; a u tom trenu najviše od svega želio je znati u kojem će smjeru otići Vještičine saonice. Ostali su sjedili u špilji čekajući i čudeći se. Čekali su gotovo pet minuta. Onda su čuli nešto što ih je jako uplašilo. Čuli su glasove. "Oh", pomisli Lucy. "Vidjeli su ga! Uхватила ga je!" Kako su se samo iznenadili malo kasnije kad su čuli kako ih doziva glas gospodina Dabra.

"Sve je u redu", vikao je. "Izđite, gospođu Dabrice! Izđite, Adamovi Sinovi i Kćeri. Sve je u redu! To nije *Ona*"

Bilo je to malo nezgrapno rečeno, naravno, no dabrovi tako govore kad su uzbuđeni; u Narniji, mislim. U našem svijetu obično uopće ne govore.

I tako su gospođa Dabrica i djeca brzo izišli iz špilje; žmirkali su na danjem svjetlu, bili su prekriveni prašinom i izgledali vrlo neuredno, neočerkano i nepočestljano, dok im je u očima još zaostao san.

"Dođite!" vikao je gospodin Dabar koji je gotovo plesao od radosti. "Dođite i pogledajte! Ovo je gadan udarac za Vješticu! Čini se da njezina moć već počinje slabjeti."

"Kako to mislite, gospodine Dabre?" prodahtao je Peter dok su se svi pentrali uz strmu obalu rijeke.

"Zar vam nisam rekao", odgovori gospodin Dabar, "da je začarala Narniju tako da je uvijek zima, a nikad Božić? Nisam li vam rekao? A sad, dođite i pogledajte!"

A onda su se doista popeli do vrha i vidjeli su.

Bile su saonice i *bili* su sobovi sa zvoncima na ormi. No ovi su bili mnogo veći od Vještičinih sobova i nisu bili bijeli nego smeđi. A na saonicama je sjedila osoba koju su svi prepoznali čim su je spazili. Bio je to krupan čovjek u sjajnoj crvenoj halji (sjajnoj poput bobica božikovine) s kapuljačom podstavljenom krznom i velikom bijelom bradom koja mu se poput pjenušavog vodopada spuštala po prsima. Svi su ga prepoznali, jer, premda je takve osobe moguće vidjeti samo u Narniji, njihove je slike moguće vidjeti i moguće je čuti kako se o njima priča čak i u našem svijetu - u svijetu s ove strane vrata ormara. No kad ih stvarno sretnete u Narniji, to je prilično drugačije. Na nekim slikama u našem svijetu Djed Mraz izgleda samo smiješno i veselo. No sad kad su se nalazili pred njim, djeci se baš i nije činio takvim. Bio je toliko velik, i toliko radostan, i toliko stvaran, da su svi ostali bez riječi. I oni su se osjećali vrlo veselo, ali i svečano.

"Stigao sam napokon", rekao je. "Dugo me je zadržavala, no napokon sam uspio ući u Narniju. Aslan je na putu. Vještici čarolije slabe."

Lucy osjeti onaj duboki drhtaj radosti kakav vas može prožeti samo kad ste tihi i ozbiljni.

"A sad", rekao je Djed Mraz, "evo darova za vas. Tu je nov, bolji šivaći stroj za vas, gospođu Dabrice. Ostavit ću ga u vašoj kući kad budem pokraj nje prolazio."

"Ako dopuštate, gospodine", rekla je gospođa Dabrica, naklonivši se, "naša je kuća zaključana."

"Brave i kračuni meni ništa ne znače", rekao je Djed Mraz. "A vi, gospodine Dabre, kad dođete kući vidjet ćete da je vaša brana dovršena i popravljena, sve rupe začepljene i stavljena nova vrata ustave."

Gospodina Dabra su te vijesti razveselile toliko da je širom otvorio usta i onda shvatio da ne može baš ništa reći.

"Peter, Adamov Sine", rekao je Djed Mraz.

"Ovdje sam, gospodine", odvrati Peter.

"Ovo su darovi za tebe", glasio je odgovor. "Oni su oruđe, ne igračke. Možda je već blizu vrijeme da ih upotrijebiš. Nosi ih sa srećom."

S tim riječima predao je Peteru štit i mač. Štit je bio srebrne boje, a na srebrnoj podlozi propinjao se crveni lav, sjajan poput zrele jagode u trenutku kad je ubereš. Balčak mača bijaše zlatan; mač je imao korice i pojas i sve što treba, a bio je upravo one veličine i težine koja je odgovarala Peteru. Peter je primio darove tiho i svečano, osjećajući da se tu radi o vrlo ozbiljnom darivanju.

"Susan, Evina Kćeri", rekao je Djed Mraz, "ovo je za tebe." I pruži joj luk i tobolac pun strelica i, k tome, malen bjelokosni rog.

"Lukom se smiješ koristiti samo u slučaju velike nužde", rekao je, "jer ne mislim da je za tebe prikladno da se boriš u bitci. Taj luk neće lako promašiti. A kad prineseš rog usnama i puhneš, tada će ti, mislim, gdje god se nalazila, netko već priteći u pomoć."

Naposljetku se obrati Lucy: "Lucy, Evina Kćeri!" Lucy istupi pred njega. Njoj je dao malu bocu od nečega što je izgledalo poput stakla (no poslije se pričalo da je zapravo bila od dijamanta) i maleni bodež.

"U ovoj je boci", rekao je, "napitak načinjen od soka vatrenog cvijeta koji raste u sunčanim planinama. Ako ti ili netko od tvojih prijatelja budete ranjeni, izliječit će vas nekoliko kapljica ove tekućine. A bodežom se možeš obraniti u slučaju velike nužde. Jer ni ti ne bi trebala sudjelovati u bitci."

"Zašto, gospodine?" rekla je Lucy. "Mislim – ne znam – ali mislim da bih mogla biti dovoljno hrabra."

"Nije u tome stvar", odgovori Djed. "No bitke su ružne kad u njima sudjeluju žene. A sad", odjednom im se učini manje ozbiljnim, "evo i nečega što će vam u ovom trenu svima dobro doći!" S tim riječima izvukao je (pretpostavljam iz velike vreće što ju je nosio na leđima, no nitko zapravo nije vidio kako je to učinio) veliki pladanj na kojemu je bilo pet šalica i tanjurića, posuda za šećer, vrč pun vrhnja i veliki čajnik koji je pištao i pušio se. Zatim je uzviknuo: "Sretan Božić! Živio pravi kralj!", zapucketao bičem, a u sljedećem su trenu našoj družini i on i sobovi i saonice nestali iz vida prije negoli je itko shvatio da su krenuli.

Peter je upravo izvlačio mač iz korica i pokazivao ga gospodinu Dabru kad je gospođa Dabrica rekla:

"Hajde, hajde sad! Nemojte tu stajati i brbljati dok se čaj nije ohladio. Baš tipično muški. Dođite i pomozite odnijeti ovaj pladanj dolje pa ćemo doručkovati. Kakva sreća da sam se sjetila uzeti nož za kruh."

I tako su se opet spustili strmom obalom, natrag do špilje. Gospodin Dabar je izrezao kruh i šunku za sendviče, a gospođa Dabrica nalila čaj i svi su s užtkom prionuli doručku. No prije negoli su se nauživali do mile volje, gospodin Dabar je rekao:

"Vrijeme je da krenemo."

Jedanaesto poglavlje
ASLAN JE BLIŽE

Edmund je pak to vrijeme proveo na vrlo razočaravajući način. Kad je patuljak otišao pripremiti saonice, dječak je očekivao da će Vještica postati ljubazna prema njemu, kao što je bila kad ju je prvi put sreo. No ona nije ništa rekla. A kad je Edmund na kraju skupio snagu pa izustio: "Molim Vas, Vaše Veličanstvo, ne bih li mogao dobiti malo rahat-lokuma? Vi... vi... vi ste rekli", ona je odgovorila: "Tišina, budalo!" No onda je, čini se, promijenila mišljenje i rekla, više samoj sebi nego dječaku: "Ipak, ne bi bilo dobro da mi se derište onesvijesti na putu." Ona još jednom pljesne rukama, a na to se pojavi još jedan patuljak.

"Donesi ovom ljudskom biću hranu i piće", rekla je.

Patuljak ode i ubrzo se vrati, noseći željeznu šalicu u kojoj je bilo malo vode i željezni tanjur na kojemu je ležao debeo komad suhoga kruha. Spuštajući šalicu i tanjur na pod pokraj Edmunda, patuljak se odurno nacerio i rekao:

"Rahat-lokum za maloga kraljevića. Ha! Ha! Ha!"

"Odnesi to", rekao je Edmund zlovoljno. "Ne želim jesti suhi kruh." No Vještica se naglo okrene prema njemu s toliko strašnim izrazom lica da se ispričao i počeo grickati kruh, premda je bio toliko ustajao da ga je jedva uspijevao gutati.

"Zavoljet ćeš ga i te kako prije negoli ponovno okusiš ikakav kruh", rekla je Vještica.

Još uvijek je žvakao kad se vratio prvi patuljak i objavio da su saonice spremne. Bijela Vještica ustane i izađe, zapovjedi Edmundu da pođe s njom. Kad su stigli u dvorište, snijeg je opet padao, no ona se nije obazirala na to. Natjerala je Edmunda da sjedne na saonice pokraj nje. Ali prije negoli su se odvezli pozvala je Maugrima, a on je poput golemog psa doskakao do saonica.

"Povedi najbržega među svojim vukovima pa smjesta otiđite do Dabrove kuće", rekla je Vještica. "Ubijte sve koje tamo nađete. Ako su već otišli, požurite najvećom brzinom do Kamenog Stola, ali pazite da vas nitko ne vidi. Tamo me čekajte u zaklonu. Ja se, u međuvremenu, moram odvesti daleko prema zapadu dok ne nađem mjesto gdje se mogu prevesti preko rijeke. Možda ćete uspjeti presresti ta ljudska bića prije negoli dospiju do Kamenog Stola. Ako ih nađete, znaš što treba učiniti s njima!"

"Slušam i pokoravam se, o kraljice!" zareži vuk i smjesta odjuri u snijeg i tamu, brzinom kojom bi galopirao kakav konj. Nekoliko trenutaka kasnije pozvao je drugog vuka i već se s njim spuštao nasipom, njušeći, prema Dabrovoj kući. No u njoj, naravno, nisu našli nikoga. Bilo bi strašno za Dabrove i djecu da je noć ostala vedra, jer tada bi vukovi mogli slijediti njihov trag – i vjerojatnost je deset prema jedan da bi uhvatili našu družinu prije nego što bi uspjela stići do špilje. No, kako je opet počelo sniježiti, ohladio se miris što su ga slijedili, a čak je i otiske stopala prekrrio snijeg.

U međuvremenu je patuljak ošinuo sobove, Vještica i Edmund izvezli su se kroz nadsvođeni ulaz dvorca, pa zatim u mrak i hladnoću. Za Edmunda, koji nije imao kaput, bio je to strašan put. Nisu se vozili još ni četvrt sata, a on je sprijeda bio sav prekriven snijegom. Ubrzo se više nije ni trudio otresti ga jer se, koliko god brzo to činio, po njemu stalno skupljao novi snijeg, a on je bio već jako umoran. Za kratko je vrijeme bio i moker do kože. I oh, kako je bio jadan! Sad se uopće nije činilo da ga Vještica namjerava učiniti kraljem. A sve što je govorio samome sebi da bi se uvjerio kako je ona dobra i draga i kako je njezina strana zapravo prava strana, sad mu je zvučalo glupo. U tom bi trenutku bio dao sve na svijetu da se nađe s ostalima – čak i s Peterom! Tješilo ga je jedino kad bi pokušavao vjerovati da je sve to samo san i da bi se svakog trena mogao probuditi. A kako su putovali, sat za satom, putovanje je doista bilo sve više nalik snu.

Trajalo je predugo da bih to mogao opisati, čak i kad bih ispisao stranice i stranice o tom putovanju. No skočit ću u trenutak kad je snijeg prestao padati, jutro je svanulo, a oni su jurili na danjem svjetlu. Vozili su se bez prestanka, dalje i dalje, a jedini zvuk koji je dopirao od njih bilo je neprestano prštanje snijega i škripa sobovske orme. A onda je napokon Vještica rekla: "Što je to tamo? Stani!" Potom su se zaustavili.

Kako se Edmund nadao da će Vještica sad spomenuti doručak! No ona se zaustavila zbog sasvim drugačijeg razloga. Malo podalje, uz korijenje nekog stabla, sjedila je, na tronošcima oko stola, vesela družba: vjeverić i njegova žena, njihova djeca, dva satira, patuljak i stari lisac. Edmund nije mogao dobro vidjeti što jedu, no mirisalo je krasno; činilo se da je stol ukrašen božikovinom, a dječak je bio gotovo siguran da je ono što vidi na stolu blagdanski kolač s grožđicama. U trenutku kad su se saonice zaustavile, lisac, koji je očito

tu bio najstariji, upravo je ustao, držeći u desnoj šapi čašu, kao da namjerava nešto reći. No kad je družina vidjela kako se saonice zaustavljaju i tko je u njima, sve je veselje nestalo s njihovih lica. Otac vjeverić zaustavio se s vilicom na pola puta do usta, a jedan od satira ukočio se s vilicom u ustima, dok su male vjeverice cičale od straha.

"Što znači sve ovo?" upita Kraljica Vještica. Nitko ne odgovori.

"Govorite, gamadi!" zausti ona opet. "Ili možda želite da vam moj patuljak bičem pronađe jezike? Što znači sva ta proždrljivost, to rasipništvo, to prepuštanje užitku? Odakle vam sve te stvari?"

"Oprostite, Veličanstvo", rekao je lisac, "dobili smo ih. A ako mi dopustite da podignem čašu u zdravlje Vašega Veličanstva..."

"Tko vam ih je dao?" upita Vještica. "D-d-d-djed Mraz", promuca lisac.

"Što?" zagrmi Vještica, skočivši sa saonica i prilazeći nekoliko koraka bliže uplašenim životinjama. "On nije bio tu! Nije mogao biti tu! Kako se usuđujete! Recite da ste lagali pa ću vam, čak i sad, oprostiti."

U tom je trenu jedan od malih vjeverića sasvim izgubio glavu.

"Bio je – bio je – bio je!" zaciči, udarajući svojom malom žlicom po stolu. Edmund je vidio kako je Vještica zagrizla usnicu tako da joj se kapljica krvi pojavila na bijelom obrazu. Onda je podigla štapić.

"Oh, nemojte, nemojte, molim vas nemojte!" poviče Edmund, no još dok je vikao, ona je zamahnula štapićem te se već u sljedećem trenu na mjestu gdje se dotad nalazilo veselo društvo moglo vidjeti samo kamene kipove (jednog s kamenom vilicom zauvijek zaustavljenom na pola puta do kamenih usta) kako sjede oko kamenog stola na kojemu su stajali kameni tanjuri i kameni kolač s grožđicama.

"A tebe", rekla je Vještica, ošamarivši snažno Edmunda dok se ponovno penjala u saonice, "neka ovo nauči kako ćeš pomagati uhodama i izdajnicima. Vozi dalje!"

Edmund je, prvi put u ovoj priči, osjetio sućut prema nekome osim prema samome sebi. Silno ga je žalostila pomisao na one male kamene likove koji će ondje sjediti kroz sve tihe dane i mračne noći, godinu za godinom, dok ih ne prekrije mahovina pa im se na kraju čak i lica ne počnu osipati.

No sada su opet jednoliko jurili dalje. A Edmund ubrzo primijeti da je snijeg koji je prštao po njima dok su se kroz njega vozili, mnogo mokriji negoli je bio cijele prošle noći. U isti je mah osjetio da mu više nije toliko hladno. Počela se uzdizati i neka magla. Zapravo, svakog je trena postajalo maglovitije i toplije. A saonice nisu jurile ni približno onoliko glatko kao do tada. U prvi mah je pomislio da je to zato jer su sobovi umorni, no ubrzo je shvatio da to ne može biti pravi razlog. Saonice su se trzale, zanosile i neprestano se truskale, kao da se sudaraju s kamenjem. I koliko god patuljak nemilice šibao jadne sobove, išle su sve sporije. Edmundu se činilo da čuje i neki neobičan šum svud uokolo, no zbog buke što su je stvarale saonice klizeći i tresući se, kao i patuljak koji je vikao na sobove, nije mogao čuti što je to zapravo, sve dok odjednom saonice nisu tako zapele da se više uopće nisu mogle pomaknuti. Kad se to dogodilo, na trenutak je zavladala tišina. A u toj tišini Edmund je napokon mogao dobro čuti onaj šum. Čudan, sladak, šuman, žuborav zvuk – pa ipak ne toliko čudan, jer ga je čuo već prije – kad bi se samo mogao sjetiti gdje! A onda se odjednom sjetio. Bijaše to zvuk vode koja teče. Svud oko njega, dokle god je pogled dopirao, tekli su potoci; klokotali su, žuborili, pjenili se, zapljuskivali, pa čak i (negdje daleko) tutnjali. Srce mu je silno poskočilo (premda ni sam nije znao zašto) kad je shvatio da se led topi. A iz mnogo veće blizine čuo je kap-kap-kap s grana svih stabala. Pogled mu je pao na neko stablo i vidio je kako velik nanos snijega kliže niz granu; prvi put otkad se našao u Narniji ugledao je tamno zelenilo jelinih iglica. No više nije imao vremena za osluškivanje i promatranje jer je Vještica rekla:

"Nemoj mi tu sjediti i buljiti, glupane! Silazi dolje i pomozi."

I Edmund je, naravno, morao poslušati. Sišao je u snijeg – koji je sad zapravo bio samo bljuzgavica – i počeo pomagati patuljku da izvuče saonice iz blatne rupe u koju su bile zapele. Naposljetku im je uspjelo; patuljak je, okrutno šibajući sobove, uspio ponovno pokrenuti saonice pa su se odvezli malo dalje. Sada se snijeg ozbiljno topio, a na sve strane počele su se pojavljivati mrlje zelene trave. I samo da ste gledali snježni svijet onoliko dugo kao Edmund, mogli biste zamisliti koliko su olakšanje donosile te mrlje zelenila nakon beskrajnog bjelila. Onda su se saonice opet zaustavile.

"Tu ništa ne pomaže, Vaše Veličanstvo", rekao je patuljak. "Ne možemo se voziti po snijegu koji kopni."

"Onda ćemo morati hodati", rekla je Vještica.

"Ne možemo ih stići hodajući ", zagunđa patuljak. "Ne uz prednost koju imaju."

"Jesi li ti možda moj savjetnik ili moj rob?" rekla je Vještica. "Učini kako ti je rečeno. Zaveži ljudskome stvoru ruke iza leđa i drži kraj konopca. I uzmi bič. I skini ormu sa sobova; sami će naći put kući."

Patuljak se pokori i nekoliko minuta poslije Edmund je bio prisiljen hodati najbrže što je mogao, ruku svezanih iza leđa. Svako malo kliznuo bi u bljuzgavicu, blato i mokru travu, a svaki put kad bi pao, patuljak ga je proklinjao, a ponekad i lagano ošinio bičem. Vještica je hodala iza patuljka i neprestano ponavljala: "Brže! Brže!"

Svakog su trena travnate površine postajale sve veće, a snježne sve manje. Svakog je trena sa sve većeg broja stabala padao snježni pokrov. Ubrzo, gdje god bi vam pogled pao, nailazio bi, umjesto na bijele oblike, na zelenilo borovih iglica i crne čvornate grane golih hrastova, bukava i brijestova. Onda je bijela magla postala zlatna i ubrzo sasvim nestala. Zrake ugodna sunčeva svjetla obasjale su tlo šume, dok se gore između krošanja vidjelo plavo nebo.

Ubrzo su se oko njih počela odvijati i druga čudesna zbivanja. Skrenuvši iznenada na proplanak okružen srebrnim brezama, Edmund primijeti da je tlo na sve strane prekriveno sitnim žutim cvijećem – bila je to rosopas. Šum vode postajao je glasniji. Ubrzo su morali prijeći potok. S druge strane nabasali su na visibabe.

"Drži se svojega posla!" rekao je patuljak, primijetivši da je Edmund okrenuo glavu kako bi pogledao cvijeće; i gadno je trgnuo konopac.

No to, naravno, nije spriječilo Edmunda da vidi. Samo pet minuta poslije primijetio je desetak šafrana koji su izbijali uz korijenje nekoga starog stabla – zlatni, i ljubičasti, i bijeli. Onda se začuo zvuk još ugodniji od zvuka vode. Blizu staze kojom su išli ptica je zacvrkutala s grane stabla. Odgovorio joj je cvrkut druge ptice malo podalje. A onda, kao da je to bio znak, začulo se žvrgoljenje i cvrkutanje sa svih strana, pa na trenutak prava pjesma, a još malo kasnije cijela je šuma odjekivala od ptičje glazbe te je Edmund, gdje god bi bacio pogled, vidio ptice kako slijeću na grane, promiču mu iznad glave, love jedna drugu, prepuštaju se svojim sitnim svađama ili kljunovima uređuju perje.

"Brže! Brže!" govorila je Vještica.

Više nije bilo ni traga magli. Nebo je postajalo sve plavije, a povremeno su njime brzo promicali bijeli oblaci. Na većim proplancima nikli su jaglaci. Podigao se lak povjetarac i počeo rasipati kapljice vode s grana što ih je ljuljao, noseći svjež, ugodan miris putnicima u lica. Stabla su sad posve oživjela. Ariši i breze osuli su se zelenilom, zanovijet zlatom. Ubrzo je na brezama stalo nicati nježno, prozirno lišće. Kako su putnici hodali ispod njih, svjetlost je također postajala zelena. Pčela prozuji ispred njih.

"Ovo nije obično zatopljenje", rekao je patuljak, naglo se zaustavivši. "Ovo je *proljeće*. Što ćemo sad? Vašoj je zimi došao kraj, kažem vam! I to je Aslanovo djelo."

"Ako itko od vas još jednom spomene to ime", rekla je Vještica, "istog će se trena rastati od života."

Dvanaesto poglavlje
PETEROVA PRVA BITKA

Dok su patuljak i Bijela Vještica ovako razgovarali, Dabrovi i djeca hodali su, kilometrima daleko, sat za satom, kroz krajolik koji im se činio sličnim prekrasnom snu. Već su odavno za sobom ostavili kapute. A dosad su već i prestali govoriti jedni drugima: "Gledaj! Eno vodomara!" ili "Kakvi krasni zvončići!" ili "Slušaj samo onog drozda!" Hodali su u tišini, upijajući u sebe sve što ih je okruživalo; prolazili su kroz jezera toplog sunčeva svjetla, zalazili u svježe zelene guštike, opet izlazili na prostrane mahovinom obrasle proplanke uz koje su visoki brijestovi uzdizali lisnati krov visoko iznad glava, zatim se probijali kroz gusto grmlje rascvjetalog ribizla i kroz glogove grane od kojih se širio gotovo neizdrživ opojan miris.

Nisu bili manje iznenađeni od Edmunda kad su primijetili da se zima povlači, a zatim cijela šuma u nekoliko sati iz siječnja prelazi u svibanj. Oni čak nisu pouzdano znali (kao što je znala Vještica) da je to upravo ono što se mora dogoditi kad Aslan stigne u Narniju. No, svima je bilo poznato da su njezine čarolije stvorile vječnu zimu; stoga su također svi naslutili, kad je započelo to čarobno proljeće, da se u Vještičinim planovima nešto poremetilo, jako poremetilo. A kad se snijeg neko vrijeme uporno nastavio topiti, shvatili su da se Vještica više neće moći koristiti saonicama. Nakon toga nisu više toliko žurili i dopuštali su sebi češće i dulje odmore. Bili su, naravno, već prilično umorni; no nisu osjećali ono što bih nazvao gorkim umorom – bili su samo spori, i vrlo pospani, i smireni u duši, onakvi kakav je čovjek pred kraj dugoga dana provedenog na otvorenom. Susan je imala mali žulj na jednoj peti.

Prije nekog vremena napustili su obalu velike rijeke; jer da bi se stiglo do mjesta na kojemu je Kameni Stol, trebalo je malo skrenuti udesno (što je značilo malo prema jugu). Čak i da ih put nije tako vodio, ne bi se više mogli držati rijeke, sad kad se snijeg počeo topiti, jer se od sveg tog snijega rijeka ubrzo počela razlijevati – nastala je sjajna, bučna, pjenušava, žuta poplava – a njihova staza našla se pod vodom.

A onda se sunce spustilo, svjetlost postala crvenija, a sjene dulje, dok je cvijeće počelo razmišljati o sklapanju latica.

"Sad više nismo daleko", rekao je gospodin Dabar i počeo ih voditi uzbrdo po nekoj vrlo dubokoj, mekanoj mahovini (koja je bila ugodna njihovim umornim stopalima); oko njih su rasla samo visoka stabla, na velikoj razdaljini jedna od drugih. Svi su se zadihali i uspuhali od tog uspona kojim su se morali popeti na kraju napornog dana. I baš kad se Lucy zapitala hoće li uspjeti stići do vrha bez još jednoga duljeg odmora, odjednom su se našli na vrhu. I evo što su ondje vidjeli.

Nalazili su se na zelenoj čistini s koje su mogli gledati šumu kako se na sve strane širi dokle god pogled seže – osim ravno pred njima. Ondje, daleko na istoku, nešto se kretalo i svjetlucalo. "Nebesa!" šapne Peter Susan. "Pa to je more!" Točno u sredini čistine na vrhu brda stajao je Kameni Stol. Bijaše on velika tamna ploča od sivoga kamena koja je stajala na četiri uspravljena kamena. Izgledao je vrlo star; a bio je sav prekriven čudnim urezanim crtama i oblicima koji su mogli biti slova nekoga neznalog jezika. U onome tko bi ih dulje promatrao stvarao se neki čudan osjećaj. Sljedeće što su vidjeli bijaše veliki šator podignut uz rub čistine. Taj je paviljon bio čudesan – posebno sad kad je na njega padala svjetlost zalazećeg sunca – stranice su mu bile načinjene od nečega nalik žutoj svili, a imao je i purpurne konopce i bjelokosne kolčiće; a visoko iznad njega na drvenom stupu zastava s crvenim lavom koji se propinje lepršala je na povjetarcu koji im je s dalekog mora puhao u lica. Dok su to promatrali, začuli su s desne strane zvuke glazbe; okrenuvši se u smjeru odakle su zvuci dopirali, vidjeli su ono što su došli vidjeti.

Aslan je stajao okružen bićima koja su se okupila oko njega u obliku polumjeseca. Bile su tu Žene iz stabala i Žene iz izvora (Drijade i Najade, kako su ih nekoć nazivali u našem svijetu), sa žičanim instrumentima u rukama; od njih su dopirali oni zvuci. Bila su tu i četiri velika kentaura. Njihovi konjski dijelovi bili su veliki kao u krupnih engleskih seoskih konja, dok su ljudskim dijelom nalikovali strogim ali prekrasnim divovima. Bijaše tu i jednorog, i bik ljudske glave, i pelikan, i orao, i veliki Pas. A odmah uz Aslana stajala su dva leoparda: jedan je nosio njegovu krunu, drugi njegov stijeg.

No kad su ugledali samoga Aslana, ni Dabrovi ni djeca nisu znali što bi rekli ili učinili. Ljudi koji nisu nikad bili u Narniji ponekad misle da ništa ne može biti u isti mah dobro i strašno. Da su djeca ikad tako mislila, sada bi promijenila mišljenje. Jer kad su pokušali

gledati Aslana u lice, uspjeli su tek nazrijeti zlatnu grivu i velike, kraljevske, ozbiljne, nadmoćne oči; onda su otkrili da ga ne mogu gledati i svi su zadrhtali.

"Hajde!" prošapta gospodin Dabar.

"Ne", šapne Peter, "najprije vi."

"Ne, Adamovi Sinovi imaju prednost pred životinjama", odvrati gospodin Dabar opet šapatom.

"Susan", šapne Peter, "Što je s tobom? Dame imaju prednost."

"Ne, ti si najstariji", šapne Susan. I, naravno, što su se dulje tako došaptavali to su se neugodnije osjećali. Naposljetku Peter shvati da sve ovisi o njemu. On izvuče mač, podigne ga na pozdrav, brzo reče ostalima: "Dođite, i saberite se", te se približi Lavu i reče:

"Došli smo – Aslane."

"Dobro došao, Peter, Adamov Sine", rekao je Aslan. "Dobro došle, Susan i Lucy, Evine Kćeri. Dobro došli, Dabru i Dabrice."

Glas mu je bio dubok i bogat i nekako ih je uspio smiriti. Sad su se osjećali radosno i spokojno i nije im se činilo čudnim što stoje pred njim i ne govore ništa.

"No, gdje je četvrti?" upita Aslan.

"Pokušao ih je izdati i priključio se Bijeloj Vještici, o Aslane", reče gospodin Dabar. A onda nešto natjera Petera da doda:

"Dijelom je to i moja krivnja, Aslane. Bio sam ljut na njega pa mislim da ga je i to potaknulo da pogriješi."

Aslan nije rekao ništa čime bi Petera bilo ispričao bilo okrivio, već je samo stajao i promatrao ga svojim velikim nepromjenjivim očima. I svima se učinilo da se tu nema više što reći.

"Molim te, Aslane", rekla je Lucy, "može li se učiniti išta da spasimo Edmunda?"

"Sve ćemo učiniti", rekao je Aslan. "No moglo bi biti teže nego što mislite."

Opet je neko vrijeme bio tih. Sve do tog trena Lucy je mislila kako kraljevski, snažno i smireno djeluje njegovo lice; no sad joj je iznenada u svijesti sinulo da izgleda i žalosno. Ipak, u sljedećem trenu taj izraz je nestao bez traga. Lav je stresao grivom, pljesnuo šapama ('Kakve strašne šape', pomisli Lucy, 'kad pandže ne bi bile uvučene!') i rekao:

"U međuvremenu ćemo pripremiti svečanost. Gospođe, odvedite ove Evine Kćeri do šatora i pobrinite se za njih."

Kad su djevojčice otišle, Aslan spusti šapu – a bila je to vrlo teška šapa, premda baršunasta – na Peterovo rame i reče:

"Dođi, Adamov Sine, pokazat ću ti izdaleka dvorac u kojemu ćeš biti kralj."

Peter, još uvijek s isukanim mačem u ruci, otišao je s Lavom do istočnog ruba čistine na vrhu brda. Tu ih je dočekao prekrasan prizor. Sunce je zalazilo iza njihovih leđa. To znači da je cijeli kraj ispod njih ležao u večernjem svjetlu – šuma i brda i doline i, vijugajući poput srebrne zmije, donji dio toka velike rijeke. Iza svega toga, kilometrima daleko, bilo je more, a iza mora nebo puno oblaka koji su u sjaju sunčeva zalaska upravo postajali ružičasti. No baš na onom mjestu gdje se narnijsko kopno susretalo s morem – zapravo uz ušće velike rijeke – na maloj je uzvisini nešto sjalo. Sjalo je jer je to nešto bilo dvorac, a sunčevo se svjetlo, naravno, odražavalo od svih prozora koji su bili okrenuti prema Peteru i zalasku; no Peteru je dvorac izgledao poput velike zvijezde koja se odmara na morskoj obali.

"Tamo je, o Čovječe", rekao je Aslan, "Cair Paravel s četiri prijestolja, a na jedno od njih morat ćeš sjesti kao kralj. Pokazujem ga tebi jer si najstariji i bit ćeš visoki kralj nad svima ostalima."

Peter ni sad nije rekao ništa. U tom je trenu neki neobičan zvuk iznenada prekinuo tišinu. Bijaše sličan zvuku lovačkog roga, ali zvonkiji.

"To je rog tvoje sestre", reče Aslan Peteru tihim glasom; toliko tiho da je zvučalo gotovo poput predenja, ako je dopušteno za jednoga Lava reći da prede.

Na trenutak Peter nije razumio. No onda je, vidjevši kako sva ostala bića naglo kreću naprijed i čuvši Aslana kako im govori mašući šapom: "Natrag! Pustite kraljevića da sam stekne svoje viteštvo", razumio i počeo trčati prema šatoru što je brže mogao. A ondje je zatekao užasan prizor.

Najade i Drijade bježale su na sve strane. Lucy je trčala prema njemu što su je njezine kratke noge nosile, a lice joj je bilo bijelo kao papir. Onda je vidio kako Susan bježi prema stablu i hvata se za granu dok za njom trči velika siva zvijer. U prvi mah Peter pomisli da je ta životinja medvjed. Onda primijeti da izgleda poput njemačkog ovčara, premda je bila prevelika da bi mogla biti pas. Napokon shvati da je to vuk – vuk koji je stajao na stražnjim

nogama, oslonivši prednje šape o deblo stabla, režeći i škljocajući zubima. Sve krzno na leđima bilo mu je nakostriješeno. Susan se nije uspjela popeti dalje od druge debele grane. Jedna joj je noga visjela tako da joj je stopalo bilo samo nekoliko centimetara iznad zubi koji su ga pokušavali zgrabiti. Peter se pitao zašto se ne popne više ili se bar bolje ne smjesti na stablu; no onda shvati da je ona na rubu nesvjestice i da će pasti s grane ako se onesvijesti.

Peter se nije osjećao jako hrabrim; zapravo, osjećao je kako mu postaje mučno. No to nije ništa promijenilo na onome što je morao učiniti. Jurnuo je ravno prema čudovištu namjeravajući ga mačem udariti u bok. No taj udarac nije uspio ni dodirnuti vuka. Brz poput munje, vuk se okrenuo, plamtećih očiju, usta širom otvorenih u bijesnom urliku. Da nije bio toliko bijesan da je jednostavno morao urliknuti, bio bi smjesta skočio dječaku za vrat. Ovako – premda se sve dogodilo suviše brzo da bi Peter uopće stigao razmišljati – dječak je imao upravo toliko vremena da se sagne i zarije mač, najjače što je mogao, između prednjih šapa zvijeri, ravno u srce. Zatim nastupi strašan, zbrkan trenutak, poput kakve noćne more. Peter je trzao mačem i borio se, vuk, činilo se, nije bio ni živ ni mrtav, njegovi iskeženi zubi škljocali su uz dječakovo čelo, i sve je bilo krv, vrućina i krzno. Trenutak kasnije zvijer je ležala mrtva, a Peter je izvlačio mač iz nje, uspravljao se i otirao znoj s lica i očiju. Osjećao je umor u cijelome tijelu.

Onda je, nakon nekoliko trenutaka, Susan sišla sa stabla. Prilazeći jedno drugome, i ona i Peter osjećali su se prilično uzdrhtalo, i neću tvrditi da s obje strane nije bilo suza i poljubaca. No u Narniji zbog takvih stvari nitko neće imati lošije mišljenje o vama.

"Brzo! Brzo!" čuli su Aslanov glas. "Kentauri! Orlovi! Vidim još jednoga vuka u guštiku. Tamo – iza vas. Upravo je odjurio. Za njim, svi za njim. Sigurno ide svojoj gospodarici. Sad vam je prilika da nađete Vješticu i oslobodite četvrtog Adamova Sina." I odmah je, uz tutnjavu kopita i lepet krila, desetak najbržih bića nestalo u tmuni koja je postajala sve gušća.

Peter se okrene, još uvijek bez daha, i spazi Aslana u svojoj blizini.

"Zaboravio si očistiti mač", rekao je Aslan.

Bila je to istina. Peter pocrveni pogledavši sjajnu oštricu koja je bila sva zamrljana vučjom krvlju i dlakom. On se sagne i stane je otirati o travu, a kad je bila čista, brisao ju je o svoj kaput dok ju nije i sasvim osušio.

"Daj mi taj mač i klekni, Adamov Sine", rekao je Aslan. A kad je Peter tako učinio, Lav ga lagano udari tupom stranom oštrice i reče: "Ustani, Viteže od Vučje Propasti. I, što god se dogodilo, nikad ne zaboravi obrisati mač."

Sada se moramo vratiti Edmundu. Njega su natjerali da hoda dulje nego što je ikad pomislio da bi itko *mogao* hodati, no Vještica se napokon ipak zaustavi u mračnoj udolini zasjenjenoj jelama i tisama. Tu se Edmund samo stropoštao na tlo i ležao je licem prema zemlji ne radeći ništa, pa čak i ne mareći što će se dalje dogoditi, samo ako ga puste da na miru leži. Bio je suviše umoran čak i da bi primijetio koliko je gladan i žedan. Vještica i patuljak razgovarali su blizu njega prigušenim glasovima.

"Ne", rekao je patuljak, "sad više ne vrijedi, o Kraljice. Sigurno su dosad već stigli do Kamenog Stola."

"Možda će nas vuk nanjušiti i donijeti nam vijesti", rekla je Vještica.

"Ako ih i donese, to neće biti dobre vijesti", rekao je patuljak.

"Četiri prijestolja u Cair Paravelu", rekla je Vještica. "A što ako ih bude samo za tri prijestolja? Tada se proročanstvo neće ispuniti."

"Kakva korist od toga sad kad je *On* ovdje?" Rekao je patuljak. Čak ni sad nije se usuđivao spomenuti Aslanovo ime pred svojom gospodaricom.

"Možda neće dugo ostati. A onda – onda ćemo napasti ono troje u Cairu."

"Možda bismo ipak trebali", rekao je patuljak, "zadržati ovoga ovdje" (tu je nogom gurnuo Edmunda) "za pregovaranje."

"Da! Pa da ga netko od njih spasi", reče Vještica prezrivo.

"Onda bi bilo bolje", rekao je patuljak, "da odmah učinimo ono što moramo učiniti."

"Više bih voljela to učiniti na samom Kamenom Stolu", rekla je Vještica. "To je pravo mjesto. Prije se to uvijek tamo radilo."

"Proći će mnogo vremena prije negoli će se Kameni Stol opet rabiti u svoju pravu svrhu", rekao je patuljak.

"Istina", rekla je Vještica, a onda je dodala: "Pa dobro, ja ću početi."

U tom trenu do njih, otpuhujući i režeći, dojadi vuk.

"Vidio sam ih. Svi su kod Kamenog Stola, s Njim. Ubili su mojega zapovjednika, Maugrima. Bio sam skriven u guštiku i sve sam vidio. Jedan od Adamovih Sinova ga je ubio. Bježite! Bježite!"

"Ne", rekla je Vještica. "Ne treba bježati. Sad požuri. Pozovi sav naš narod neka dođe ovamo k meni najbrže što može. Pozovi divove, i vukodlake, i duhove onih stabala koja su na našoj strani. Pozovi lešinare, i bauke, i ljudoždere, i minotaure. Pozovi groze, i vještice, i sablasti, i narod žaba krastača. Borit ćemo se. Što? Zar nemam još uvijek svoj čarobni štapić? I neće li se njihovi redovi pretvarati u kamen kako nam budu prilazili? Kreni brzo, ja moram tu još dovršiti jedan mali posao."

Velika zvijer kimne glavom, okrene se i odjuri.

"Sad!" rekla je. "Nemamo stola – čekaj da razmislim. Najbolje da ga prislonimo uz deblo stabla."

Edmund osjeti kako ga grubo osovljuju na noge. Onda ga patuljak prisloni leđima uz stablo i čvrsto sveže. Vidio je kako Vještica odlaže svoj gornji plašt. Ruke su joj sad bile gole i užasno bijele. Mogao ih je vidjeti baš zato što su bile toliko bijele, no osim njih nije vidio mnogo toga; bilo je suviše mračno u toj dolini pod tamnim stablima.

"Pripremi žrtvu!" rekla je Vještica. Zatim je patuljak raskopčao Edmundov ovratnik i odmaknuo košulju s njegova vrata. Onda ga je uhvatio za kosu i povukao mu glavu unatrag tako da je morao podići bradu. Nakon toga Edmund je čuo čudnu buku – neko zujavo struganje. Na trenutak mu nije bilo jasno što je to. Onda shvati. Bio je to zvuk oštrenja noža.

I upravo u tom trenutku začuo je glasne povike sa svih strana – bubnjanje kopita i lepet krila – Vještičin vrisak – zbrku svud oko sebe. Onda osjeti kako ga odvezuju. Oko njega su bile snažne ruke, a čuo je i duboke, blage glasove kako govore:

"Polegnite ga dolje – dajte mu malo vina – popij ovo – samo polako – ubrzo će ti biti bolje."

No onda je čuo i glasove osoba koje se nisu obraćale njemu nego jedna drugoj. Govorili su otprilike ovo:

"Tko drži Vješticu?"

"Mislio sam da je ti držiš."

"Nisam je vidio otkad sam joj izbio nož iz ruke."

"Ja sam trčao za patuljkom."

"Nećeš valjda reći da je pobjegla?"

"Tko još može misliti na sve odjednom – što je to? Oh, žao mi je, to je samo stari panj!"

No upravo u tom trenu Edmund se onesvijestio.

Ubrzo su kentauri, jednorogi, jeleni i ptice (to je, naravno, bila ona spasilačka družina koju je Aslan poslao za vukom u prošlom poglavlju) zajedno krenuli natrag prema Kamenom Stolu, noseći i Edmunda. No da su mogli vidjeti ono što se događalo u mračnoj dolini nakon njihova odlaska, mislim da bi se prilično iznenadili.

Sve je bilo savršeno tiho, a mjesec je zasjao na nebu; da ste bili ondje, vidjeli biste kako se mjesečina razlijeva po jednom starom panju i velikom zaobljenom kamenu. No da ste ostali ondje i dulje promatrali, malo-pomalo počelo bi vam se činiti da s tim panjem i s tim kamenom nije baš sve u redu. A zatim biste pomislili da panj doista neobično nalikuje debelom čovječuljku koji čuči na tlu. A da ste gledali dovoljno dugo, vidjeli biste kako panj odlazi do kamena, a kamen uspravno sjeda i počinje razgovarati s panjem; jer zapravo su panj i kamen jednostavno bili Vještica i patuljak. Jer Vještica je, zahvaljujući svojim čarobnim moćima, mogla učiniti da stvari izgledaju drugačije nego što jesu, a zadržala je dovoljno prisebnosti da iskoristi tu čaroliju upravo u trenu kad su joj nož izbili iz ruke. Uspjela je zadržati u ruci svoj čarobni štapić pa je tako spasila i njega.

Kad se ostalo troje djece probudilo sljedećega jutra (spavali su na hrpama jastuka u velikom šatoru), prvo što su čuli – od gospođe Dabrice – bilo je da im je brat spašen i doveden u logor kasno prošle noći i da je Aslan upravo s njim. Čim su doručkovali, svi su izašli van i tu spazili Aslana i Edmunda kako zajedno hodaju kroz rosnu travu, odvojeni od svih ostalih. Sad nije nužno prepričavati što je Aslan rekao (nitko drugi te riječi nije ni čuo), no bio je to razgovor koji Edmund nikad nije zaboravio. Kad su ostali prišli bliže, Aslan se okrenuo i poveo Edmunda prema njima.

"Evo vašega brata", rekao je, "i – nema potrebe da s njim raspravljate o onome što je bilo."

Edmund je bratu i sestrama pružio ruku, svakome je rekao: "Žao mi je", a oni su odgovarali: "Sve je u redu." Onda su svi troje silno željeli reći nešto što bi ga sasvim uvjerilo da su mu opet prijatelji – nešto obično i prirodno – no nitko se, naravno, nije mogao sjetiti baš ničega. No prije negoli su imali vremena osjetiti se doista zbunjeno, jedan od leoparda približio se Aslanu i rekao:

"Gospodine, tu je neprijateljski glasnik koji traži da ga primite."

"Neka dođe ovamo!" rekao je Aslan.

Leopard ode i ubrzo se vrati vodeći Vještičina patuljka.

"Kakva je poruka koju nosiš, Zemljin Sine?" upita Aslan.

"Kraljica Narnije i Carica Samotnih Otoka želi da joj bude omogućen siguran prolaz do vas, jer želi s vama razgovarati", rekao je patuljak, "i to o nečemu što je vama u korist koliko i njoj."

"Kraljica Narnije, zbilja!" uzvikne gospodin Dabar. "Od svih drskih –"

"Mir, Dabre", rekao je Aslan. "Sve će se počasti uskoro vratiti njihovim pravim nosiocima. U međuvremenu se nećemo svađati oko njih. Reci svojoj gospodarici, Zemljin Sine, da joj jamčim siguran prolaz pod uvjetom da svoj čarobni štapić ostavi kod onog velikog hrasta."

Patuljak se s tim složio, a dva su se leoparda uputila natrag s patuljkom; trebali su se pobrinuti da uvjet bude izvršen kako treba. "Ali što ako ona i ta dva leoparda pretvori u kamen?" šapnula je Lucy Peteru. Mislim da je ista pomisao pala na pamet i leopardima; u svakom slučaju, dok su odlazili sve krzno na leđima bilo im je nakostriješeno, a i repovi su im se naježili – izgledali su poput mačaka koje su spazile nepoznatoga psa.

"Bit će sve u redu", odgovori Peter šapatom. "Kad ne bi bilo, on ih ne bi poslao."

Nekoliko minuta kasnije na čistini na vrhu brda pojavila se sama Vještica, uputila se ravno prema Aslanu i stala pred njega. Troje djece koja je još nisu vidjela osjetilo je kako im drhtaji prolaze leđima od pogleda na njezino lice, a među svim prisutnim životinjama čulo se prigušeno režanje. Premda je sunce jasno sjalo, svima je odjednom bilo hladno. Jedine dvije osobe koje su naizgled djelovale sasvim opušteno bijahu Aslan i sama Vještica. Bilo je zbilja čudno vidjeti ta dva lica – zlatno lice i na smrt bijelo lice – toliko blizu jedno drugome. No ne bi se moglo reći da je Vještica gledala Aslana baš u oči; gospođa Dabrica to je dobro primijetila.

"Imaš izdajnika ovdje, Aslane", rekla je Vještica. Svi prisutni znali su, naravno, da misli na Edmunda. No Edmund je, nakon onoga kroza što je prošao i nakon jutarnjeg razgovora s

Aslanom, zaboravio misliti na samoga sebe. Samo je zurio u Aslana. Ono što Vještica govori nije mu se činilo važnim.

"Pa", rekao je Aslan, "njegov prijestup nije bio protiv tebe."

"Zar si zaboravio Duboku Čaroliju?" upita Vještica.

"Recimo da sam je zaboravio", odgovori Aslan ozbiljno. "Ispričaj nam o toj Dubokoj Čaroliji."

"Da ti ispričam?" rekla je Vještica, a glas joj je odjednom postao vrištaviji. "Da ti kažem što je upisano upravo u ovaj Kameni Stol koji stoji između nas? Da ti kažem što je upisano slovima dubokim koliko je koplje dugačko na vatrenom kamenju Tajnoga brda? Da ti kažem što je urezano u žezlo Cara-Iza-Mora? Ti bar znaš Čaroliju što ju je Car ugradio u Narniju na samom početku. Dobro znaš da svaki izdajnik pripada meni kao moj zakoniti plijen i da za svaku izdaju imam pravo ubiti."

"Oh!" rekao je gospodin Dabar. "Znači *tako* si počela zamišljati sebe kao kraljicu – bila si vladarov krvnik. Sad razumijem."

"Tišina, Dabre", rekao je Aslan uz jedva čujno režanje.

"I zato je", nastavi Vještica, "to ljudsko biće moje. Njegov život pripada meni. Njegova krv moje je vlasništvo."

"Dođi onda i uzmi ga", rekao je Bik ljudske glave glasom koji je odjekivao poput rike.

"Budalo", rekla je Vještica s divljim osmijehom koji je djelovao više kao da je htjela iskesiti zube, "zar zbilja misliš da mi tvoj gospodar može oduzeti moja prava običnom silom? On sam bolje poznaje Duboku Čaroliju. I zna da će, ako krv ne pripadne meni kao što nalaže Zakon, cijela Narnija stradati i propasti u vatri i vodi."

"To je istina", rekao je Aslan. "Ja to ne poričem."

"Oh, Aslane!" šapnula je Susan Lavu u uho. "Zar ne možemo – mislim, nećeš to učiniti, zar ne? Zar se ništa ne može učiniti protiv te Duboke Čarolije? Zar nema ničega što bi mogao pokrenuti protiv nje?"

"Djelovati protiv Carske Magije?" rekao je Aslan, okrećući se prema njoj, a lice mu je bilo namrgođeno. I nitko mu nikad više nije predložio ništa slično.

Edmund je stajao s druge strane Aslana i cijelo vrijeme gledao Aslanovo lice. Osjećao se kao da ga nešto guši i pitao se ne bi li morao nešto reći. No trenutak kasnije osjetio je da se od njega ne očekuje ništa drugo osim da čeka i učini što mu se kaže.

"Udaljite se malo, svi vi", rekao je Aslan, "a ja ću sam razgovarati s Vješticom."

Svi su ga poslušali. Bili su to strašni trenuci – dok su čekali i pitali se o čemu to Lav i Vještica tako žustro razgovaraju prigušenim glasovima. Lucy je rekla: "Oh, Edmund!" i počela plakati. Peter je stajao leđima okrenut drugima, zagledan u daleko more. Dabrovi su stajali pognutih glava, držeći se za šape. Kentauri su nestrpljivo toptali kopitima. No na kraju su se svi savršeno utišali, tako da biste čuli i sasvim tihe zvukove, kao što je zujanje bumbara, ili pjev ptica u šumi niže na obroncima brda, ili šumorenje lišća na vjetru. A razgovor Aslana i Bijele Vještice još uvijek je trajao.

Naposljetku su čuli Aslanov glas:

"Možete se svi vratiti ovamo", rekao je. "Dogovorili smo se. Odrekla se zahtjeva za krvlju vašega brata." I tada se na cijelom brdu začuo šum kao da su svi zadržavali dah i sad opet počeli disati, a zatim mrmor razgovora.

Vještica se upravo okrenula od njih, s izrazom divlje radosti na licu, no odjednom je stala i rekla:

"Ali kako mogu biti sigurna da ćeš održati obećanje?"

"Grrrr-a-rrrh!" riknuo je Aslan, napola ustajući sa svojega prijestolja; njegova velika usta otvarala su se sve više i više, rika je postajala sve glasnija i glasnija pa je Vještica, koja je još trenutak stajala zureći u njega širom otvorenih usta, podigla suknje i potrčala kao da joj je život u pitanju.

Četrnaesto poglavlje **VJEŠTIČINA POBJEDA**

Čim je Vještica otišla, Aslan je rekao: "Moramo odmah otići s ovoga mjesta, ono će uskoro poslužiti u druge svrhe. Večeras ćemo se ulogoriti uz Berunske Gazove."

Naravno da su svi umirali od želje da ga upitaju kako je sredio stvari s Vješticom; ali njegovo je lice bilo strogo. No, kako je svima u ušima još odjekivao zvuk njegove rike, nitko se nije usudio.

Nakon obroka koji su pojeli pod vedrim nebom na vrhu brda (jer sunce je sad već jasno sjalo i osušilo je travu), bili su neko vrijeme zaposleni sklapanjem velikog šatora i pakiranjem stvari. Prije dva sata popodne bili su spremni i krenuli su prema sjeveroistoku; hodali su lakim korakom jer nisu morali ići daleko.

Za vrijeme prvog dijela toga puta Aslan je objašnjavao Peteru svoj ratni plan.

"Čim završi s poslom koji ima u ovim krajevima", rekao je, "Vještica će se sa svojom pratnjom, gotovo sigurno, pokušati vratiti u svoju kuću i pripremiti se za opsadu. Možda ćete uspjeti presresti je i spriječiti da onamo stigne, a možda i nećete."

Zatim je u glavnim crtama dječaku predočio dva plana bitke: jedan za sukob s Vješticom i njezinim narodom u šumi i drugi za napad na njezin zamak. I cijelo je vrijeme davao Peteru savjete kako treba voditi bitku, govoreći rečenice kao: "Moraš postaviti svoje kentaure tu i tu", ili: "Moraš poslati izvidnice da utvrde nije li učinila to i to", sve dok na koncu Peter nije rekao:

"Ali i ti ćeš biti s nama, Aslane."

"To ti ne mogu obećati", odgovori Lav. I nastavi davati Peteru upute.

Pred kraj toga puta najviše su uz Aslana bile Susan i Lucy. Nije mnogo govorio i činilo im se da je tužan.

Bilo je još uvijek popodne kad su se spustili do mjesta gdje se riječna dolina širila, a sama rijeka postajala široka i plitka. To su bili Berunski Gazovi pa je Aslan izdao zapovijed da se zaustave s ove strane vode. No Peter reče:

"Ne bi li bilo bolje da prijeđemo rijeku i utaborimo se na drugoj strani – jer Vještica bi nas možda mogla napasti noću?"

Aslan, koji je, izgleda, razmišljao o nečemu drugom, prenuo se zatresavši svojom veličanstvenom grivom i rekao:

"Hm? Što si rekao?"

I Peter ponovi svoj prijedlog.

"Ne", odgovori mu Aslan utučenim glasom, kao da sve to nije važno. "Ne. Noćas ona neće napasti." Duboko je uzdahnuo. No odmah zatim je dodao:

"Svejedno, dobro si se toga sjetio. Tako vojnik treba razmišljati. No zapravo je svejedno s koje smo strane rijeke."

I tako su nastavili postavljati logor.

Aslanovo raspoloženje je te večeri utjecalo na sve oko njega. Peter se osjećao uznemireno pri pomisli da će sam morati voditi bitku; vijest da Aslan možda neće biti uz njih bila je za njega težak udarac. Toga dana večera je protekla vrlo tiho. Svi su osjećali koliko je drugačije bilo prošle noći, pa čak i toga jutra. Činilo im se da se dobra vremena, tek što su započela, već primiču kraju.

Taj je osjećaj toliko utjecao na Susan da, otišavši u postelju, nije mogla zaspati. Neko je vrijeme ležala brojeći ovčice i okrećući se s jedne strane na drugu, a onda je čula kako pokraj nje u tami Lucy duboko uzdiše i okreće se s jedne strane na drugu.

"Zar ni ti ne možeš spavati?" rekla je Susan.

"Ne", odgovori Lucy. "Mislila sam da ti spavaš. Znaš što, Susan?"

"Što?"

"Imam neki strašan osjećaj – kao da nešto visi iznad nas."

"Zbilja? Znaš, zapravo se i ja tako osjećam."

"To je nešto u vezi s Aslanom", rekla je Lucy. "Ili će mu se dogoditi nešto užasno ili će učiniti nešto užasno."

"Nešto nije bilo u redu s njim, cijelo popodne", rekla je Susan. "Lucy! Sjećaš se što je rekao, da neće biti s nama u bitci? Ne bi se valjda noćas odšuljao i ostavio nas, što misliš?"

"Gdje je sad?" upita Lucy. "Je li ovdje u šatoru?"

"Mislim da nije."

"Susan! Hajde da izađemo van i pogledamo unaokolo. Možda ga negdje primijetimo."

"Dobro. Idemo", rekla je Susan. "Možemo baš i to učiniti, isto kao što tu ležimo budne."

Dvije su djevojčice vrlo tiho napipale put između spavača i ispuzale iz šatora. Mjesec je sjajno svijetlio, a vani je sve bilo sasvim tiho, osim rijeke koja je žuborila preko kamenja. Susan iznenada zgrabi Lucy za ruku i reče: "Gledaj!" Na rubu čistine na kojoj su se utaborili, upravo ondje gdje su počinjala stabla, vidjele su Lava kako se polako udaljava prema šumi. Obje su djevojčice pošle za njim bez riječi.

Vodio ih je iz riječne doline uza strm obronak, zatim malo udesno – očito onim istim putem kojim su toga popodneva silazili s brijega gdje se nalazi Kameni Stol. Vodio ih je sve dalje i dalje, kroz mračne sjene i kroz blijedu mjesečinu; od teške rose noge su im bile mokre. Izgledao je nekako drugačije od Aslana kojega su poznavale. Hodao je spuštene glave i povijena repa, polako, kao da je jako, jako umoran. A onda, dok su prolazili prostranom čistinom na kojoj nije bilo sjena u kojima bi se mogle sakriti, Lav se zaustavi i ogleda oko sebe. Da su pokušale neprimjetno pobjeći, ne bi im uspjelo, stoga su krenule ravno prema njemu. Kad su mu prišle bliže, rekao je:

"Oh, djeco, djeco, zašto me pratite?"

"Nismo mogle spavati", rekla je Lucy – i onda je pouzdano osjetila da ne mora više ništa reći i da Aslan već zna sve o čemu su razmišljale.

"Molim te, možemo li poći s tobom – kamo god išao?" upita Susan.

"Pa...", rekao je Aslan i činilo se da razmišlja. Onda je rekao:

"Bit će mi drago da imam društvo noćas. Da, možete poći sa mnom, ako obećate da ćete se zaustaviti kad vam kažem i pustiti me da dalje idem sam."

"Oh, hvala ti, hvala. Hoćemo", rekle su obje djevojčice. Krenuli su dalje – jedna djevojčica Lavu s desne, druga s lijeve strane. O, kako je sporo koraćao! A njegova velika, kraljevska glava bila je spuštena toliko nisko da mu je nos gotovo dodirivao travu. Iznenada se spotaknuo i tiho zastenjao.

"Aslane! Dragi Aslane!" rekla je Lucy. "Što ti je? Zar nam ne možeš reći?"

"Jesi li bolestan, dragi Aslane?" upita Susan.

"Nisam", rekao je Aslan. "Tužan sam i usamljen. Stavite ruke na moju grivu, da mogu osjetiti vašu blizinu pa ćemo tako hodati."

Djevojčice su učinile što im je rekao; nikad se ne bi usudile to učiniti bez njegova dopuštenja, a upravo su to željele učiniti od trena kad su ga ugledale – uroniti svoje hladne ruke u prekrasno more krzna, pogladiti ga i tako, gladeći ga, hodati. Ubrzo su shvatile da se uspinju s njim uz obronak brda na kojemu je stajao Kameni Stol. Penjali su se s one strane gdje su stabla dopirala najviše uz brdo, a kad su stigli do posljednjega (bilo je to ono stablo oko kojega je raslo nešto grmlja), Aslan se zaustavi i reče:

"Oh, djeco, djeco! Ovdje se morate zaustaviti. I što god se dogodilo, nemojte da vas itko vidi. Zbogom."

Obje su djevojčice gorko zaplakale (premda nisu znale zašto zapravo plaču); grlile su Lava i ljubile ga po grivi, i nosu, i šapama, i velikim tužnim očima. Onda se okrenuo od njih i uputio kroz čistinu prema vrhu brda. A Lucy i Susan sakrile su se u grmlju i gledale za njim. I evo što su vidjele.

Velika je gomila stajala svud uokolo Kamenog Stola i, premda je mjesec sjao, mnogi su nosili baklje koje su gorjele zlokobnim crvenim plamenom, stvarajući crni dim. Ali kakav je to bio skup! Ljudožderi čudovišnih zubi, vukovi, ljudi bikovskih glava; duhovi iz zlih stabala i otrovnih biljaka i druga bića koja neću opisivati, jer kad bih to učinio, odrasli vam vjerojatno ne bi dopustili da čitate ovu knjigu: groze, vještice, more, bjesovi, užasi, zli vilenjaci, orci, sablasti i bauci. Zapravo, svi oni koji su bili na Vještičinoj strani i koje je vuk pozvao da joj se pridruže. A u sredini, pokraj Kamenoga Stola, stajala je sama Vještica.

Urlici i uplašen žamor pronijeli su se gomilom kad su okupljena bića ugledala velikoga Lava kako im se približava, a činilo se da je čak i Vješticu na trenutak uhvatio strah. Onda se opet sabrala i počela se divlje i okrutno smijati.

"Budala!" viknula je. "Budala je došla. Čvrsto ga svežite."

Lucy i Susan zadržale su dah u očekivanju da Aslan rikne i skoči na svoje neprijatelje. No to se nije dogodilo. Četiri vještice, keseći se i škiljeći, no (u prvi mah) ustručavajući se i napola u strahu pred onim što su morale učiniti, približile su se Lavu.

"Zavežite ga, rekla sam!" ponovi Bijela Vještica.

Vještice su se bacile na njega i pobjedonosno kriknule otkrivši da ne pruža nikakav otpor. Onda su im drugi – zli patuljci i majmuni – pritekli u pomoć i svi su zajedno okrenuli velikoga Lava na leđa i zavezali mu sve četiri šape zajedno, vičući i kličući kao da su učinili

nešto osobito hrabro, premda im je svima, da je Lav tako htio, samo jedna od tih šapa mogla donijeti smrt. No on nije davao zvuka od sebe, čak ni kad su neprijatelji, natežući i povlačeći, toliko stegnuli konopce da su mu se urezali u meso. Počeli su ga vući prema Kamenom Stolu.

"Stanite!" rekla je Vještica. "Najprije ćemo ga obrijati."

Još jedan krik zlog smijeha pronio se među njezinim sljedbenicima kad se iz gomile izdvojio ljudožder sa škarama u rukama i čučnuo pokraj Aslanove glave. Strig-strig-strig, strizale su škare, a gomile kovrčastog zlata počele su padati na tlo. Onda se ljudožder opet uspravio, a djeca su iz svojega skrovišta mogla vidjeti kako maleno i promijenjeno izgleda Aslanovo lice bez grive. I njegovi neprijatelji primijetili su razliku.

"Gle, pa to je samo obična velika mačka!" povikao je netko od njih.

"Zar smo se *toga* toliko bojali?" rekao je netko drugi.

I uskomešali su se oko njega, rugajući mu se, govoreći: "Mic, mic, jadna maca!" i: "Koliko si miševa ulovila danas, maco?" I: "Želiš li možda tanjurić mlijeka, macane?"

"Oh, kako *moгу*?" rekla je Lucy kojoj su se suze slijevale niz lice. Jer sad, kad je prošao prvi užasni dojam, Aslanovo joj se ostriženo lice činilo hrabrijim, ljepšim i strpljivijim no ikad.

"Zavežite mu gubicu!" rekla je Vještica. Čak i sad, dok su mu petljali po licu stavljajući mu svojevrсну veliku brnjicu, jedan ugriz tih ralja odnio bi ruke dvojici ili trojici mučitelja. No Lav se nije ni pomaknuo. Čini se da je sve to razbjesnilo rulju oko njega. Odjednom su ga svi počeli napadati. Oni koji su se bojali prići mu blizu, sad, kad je bio svezan, sjetili su se svoje hrabrosti pa djevojčice kroz nekoliko minuta uopće nisu mogle vidjeti Lava – toliko je gusto bio okružen bićima koja su ga udarala, bacala koješta na njega, pljuvala i rugala mu se.

Na koncu je gomili bilo dosta te zabave. Počeli su vući svezanog Lava, zavezanih usta, prema Kamenom Stolu; neki su gurali, neki povlačili. No on je bio toliko velik da su morali, kad su ga dovukli, napregnuti sve svoje snage da bi ga podigli na stol. Onda su ga opet vezali i učvršćivali konopce.

"Kukavice! Kukavice!" jecala je Susan. "Zar ga se još uvijek boje, čak i sad?"

Kad je Aslan napokon ležao svezan (i to tako da se pretvorio u gomilu konopaca) na tom ravnom kamenu, u gomili je zavládala tišina. Četiri Vještice, s četiri zublje u rukama, stajale su uz uglove Stola. Vještica je razgolitila ruke kao što je učinila prethodne noći kad se radilo o Edmundu umjesto o Aslanu. Onda je počela oštriti nož. Kad ga je svjetlost baklji obasjala, djevojčicama se učini da je taj nož načinjen od kamena, ne od čelika, te da ima čudan i zao oblik.

Naposljedku je prišla Stolu. Stala je pokraj Aslanove glave. Lice joj se trzalo, izobličeno strašću, no njegovo je bilo okrenuto nebu, još uvijek smireno, ni ljutito ni uplašeno, samo pomalo tužno. A onda, malo prije negoli će zadati udarac, Vještica se sagne k njemu i reče drhtavim glasom:

"A sad, tko je pobijedio? Budalo, mislio si da ćeš svim ovim spasiti ljudskog izdajnika? Sada ću tebe ubiti umjesto njega kao što smo se dogovorili i zahtjevu Duboke Čarolije bit će udovoljeno. No, kad ti budeš mrtav, tko će me spriječiti da i njega ne ubijem? Tko će ga *tada* oteti iz mojih ruku? Shvati da si mi dao Narniju zauvijek, izgubio svoj vlastiti život, a nisi spasio njegov. Misli o tome i umri u očaju."

Djevojčice nisu vidjele trenutak samoga ubojstva. Nisu to mogle podnijeti i prekrile su oči rukama.

Još uvijek čučajući u grmlju, lica prekrivenih rukama, djevojčice su čule Vještičin glas kako izvikuje:

"Sad! Slijedite me i dovršit ćemo ono što je preostalo od ovoga rata! Sad kad ta silna budala, Velika Mačka, leži mrtva, neće nam dugo trebati da skršimo tu ljudsku gamad i izdajnike koji su uz njih."

U tom su se trenutku djevojčice nakratko našle u vrlo velikoj opasnosti. Jer cijela je ona opaka gomila, s divljim kricima, uz pištanje frula i trubljenje vrištavih rogova, pojurila s čistine na vrhu brda i stala se slijevati niz obronak, baš pokraj njihova skrovišta. Osjetile su kako Sablasti poput hladnog vjetrova, promiču pokraj njih, osjetile su kako se zemlja pod njima trese od kopita galopirajućih minotaura; a iznad njihovih glava projurio je vjor smrdljivih krila i mračnih oblića lešinara i divovskih šišmiša. U ma kojemu drugom trenutku djevojčice bi zadržale od straha; no sada su žalost i stid i užas izazvani Aslanovom smrću toliko ispunjali njihove duše da su jedva i mislile o divljoj hordi koja je promicala oko njih.

Čim se šuma opet stižala, Susan i Lucy odšuljale su se do čistine na vrhu brda. Mjesec se spuštao sve niže, laki oblaci prolazili su ispred njega, no djevojčice su još uvijek mogle razabrati oblik svezanoga Lava koji je ležao mrtav. Obje su kleknule u mokru travu, poljubile njegovo hladno lice, pogladile njegovo prekrasno krzno – ono što je od njega ostalo – i plakale do iznemoglosti. Onda su pogledale jedna drugu, uhvatile se za ruke jer ih je obuzeo osjećaj silne usamljenosti i opet zaplakale. Naposljetku Lucy reče:

"Ne mogu gledati taj grozni konopac preko usta. Pitam se ne bismo li ga mogle skinuti?"

Pokušale su. Nakon dugog truda (jer prsti su im bili hladni, a bilo je najmračnije doba noći) napokon su uspjele. A kad su ugledale njegovo lice bez ružnoga konopca, opet su briznule u plač, ljubile ga i milovale te otirale s njega krv i pjenu što su bolje mogle. I sve su to činile u većoj osamljenosti, beznađu i užasu nego što vam mogu opisati.

"Pitam se ne bismo li mogle i konopce odvezati?" rekla je Susan malo potom. No neprijatelji su, iz čiste pakosti, zavezali užad toliko čvrsto da djevojčice nisu mogle razriješiti uzlove.

Nadam se da nitko od onih koji čitaju ovu knjigu još nikad nije bio toliko jadan kao Susan i Lucy te noći. No ako netko od vas ipak jest – ako je cijelu noć bio budan i plakao sve dok u njemu više nije bilo suza – taj će znati da nakon toliko očaja slijedi svojevrsna smirenost. Osjećate se kao da se više nikad ništa neće dogoditi. U svakom slučaju, tako su se osjećale njih dvije. Činilo se da u toj obamrlosti prolaze sati i sati, a one gotovo da nisu osjećale ni kako im postaje sve hladnije. No napokon Lucy primijeti dvije stvari. Prvo, da je nebo na istočnoj strani brda malo manje tamno nego što je bilo sat ranije. Drugo, da se u travi, do njezinih nogu, osjeća neki sitan pokret. U prvi mah nije ju zanimalo što se to kreće u travi. Kao da to može biti važno? No onda primijeti da se to neznano nešto penje uz uspravne kamenove Kamenog Stola. Onda su se ta, tko-zna-kakva bića počela kretati po Aslanovu tijelu. Lucy pogleda izbliza. Vidjela je male sive životinje.

"Uh!" rekla je Susan s druge strane Stola. "Kako odvratno! Po njemu gmižu gadni mali miševi! Odlazite, vi ružne životinje!" I podigla je ruku da bi ih otjerala.

"Stani!" rekla je Lucy koja ih je iz veće blizine još uvijek promatrala. "Zar ne vidiš što rade?"

Obje djevojčice prignule su se niže i bolje pogledale. "Ja zbilja vjerujem – " rekla je Susan. "Ali kako je to čudno! Oni grickaju konopce!"

"To sam i ja pomislila", rekla je Lucy. "Mislim da su to dobri miševi. Jadne male životinje – ne shvaćaju da je mrtav. Misle da će mu koristiti ako ga odvežu."

Sad je već očito bilo svjetlije. Svaka je djevojčica sad primijetila koliko je blijedo lice one druge. Mogle su promatrati i miševе na poslu: deseci i deseci, pa čak i stotine malih poljskih miševa. Napokon, jedan po jedan, konopci su bili progrizeni.

Nebo na istoku bilo je već gotovo bijelo, a zvijezde su blijedjele – sve osim jedne vrlo velike koja je sjala nisko nad istočnim obzorjem. Djevojčicama je bilo hladnije nego cijele te noći. A miševi su otišli.

Djevojčice su uklonile ostatke izgrizanih konopaca. Aslan je bez njih bio sličniji sebi. Kako je svjetla bilo sve više i kako su ga sve bolje mogle vidjeti, njegovo im se mrtvo lice svakog trena činilo sve plemenitijim.

U šumi iza njih zacvrkuće neka ptica. Satima i satima bilo je toliko tiho da su se trgnule na taj zvuk. Prvoj ptici odgovori druga. I uskoro su ptice pjevale svuda oko njih. Očito, bilo je rano jutro, ne više kasna noć.

"Tako mi je hladno", rekla je Lucy.

"I meni", rekla je Susan. "Hajde da malo prošecemo."

Otišle su do istočnog ruba čistine i zagledale se dolje. Ona velika zvijezda gotovo je sasvim iščeznula. Sav kraj bio je još obavijen tamnim sivilom, no daleko, na samom rubu svijeta, vidjelo se blijedo more. Nebo je polako postajalo crveno. Hodale su ovamo-onamo, između mrtvog Aslana i istočnog hrpta brijega i prošle taj put više puta nego što bi mogle izbrojiti, pokušavajući se ugrijati; i kako su im noge već bile teške i umorne! A onda, napokon, dok su na trenutak zastale gledajući prema moru i Cair Paravelu (koji su upravo uspjele razabrati), ondje gdje se more i nebo sastaju, rumenilo se pretvorilo u zlato i vrlo polako izdigao se rub sunčeve kugle. U tom trenu čule su iza sebe glasan prasak – silan, zaglušan tresak, kao da je neki div razbio divovski tanjur.

"Što je to?" uzdahne Lucy, uhvativši Susan za ruku.

"Ja – ja se bojim okrenuti", rekla je Susan. "Događa se nešto strašno."

"Možda *Njemu* čine nešto još gore", rekla je Lucy. "Dođi!" I ona se okrene, povlačeći Susan za sobom.

U osvitu zore sve je izgledalo toliko promijenjeno – sve su se boje i sjene izmijenile – da u prvi mah nisu primijetile najvažniju promjenu. A onda jesu. Kameni Stol razbio se na dva dijela; bio je rascijepljen velikom pukotinom s kraja na kraj; a Aslan nije bilo.

"Oh, oh, oh!" vikale su dvije djevojčice, trčeći natrag prema Stolu.

"Oh, to je previše strašno", jecala je Lucy, "mogli su bar tijelo ostaviti na miru!"

"Tko je to učinio?" uzvikne Susan. "I što to znači? Je li to čarolija?"

"Da", rekao je duboki glas iza njihovih leđa. "To je još jedna čarolija."

Okrenule su se. Ondje, sjajan u izlasku sunca, veći no što su ga ikad prije vidjele, stajao je Aslan i tresao grivom (jer mu je očito opet izrasla).

"Oh, Aslane!" uzviknule su obje djevojčice, zureći u njega, gotovo jednako toliko uplašene koliko i radosne.

"Ali, ti onda nisi mrtav, dragi Aslane?" rekla je Lucy.

"Više nisam", rekao je Aslan.

"I, ti nisi – nisi – ?" upita Susan drhtavim glasom. Nije mogla natjerati samu sebe da izusti riječ *duh*. Aslan prigne svoju zlatnu glavu i lizne je po čelu. Preplavi je toplina njegova daha i poseban miris koji je dopirao od njegova krzna.

"Zar ti tako izgledam?" rekao je.

"Oh, zbilja si živ, živ si! Oh, Aslane!" uzviknula je Lucy i obje su se djevojčice bacile na njega i zasule ga poljupcima.

"Ali što sve to znači?" upita Susan kad su se malo primirile.

"To znači", rekao je Aslan, "da je Vještica, doduše, znala za Duboku Čaroliju, ali nije znala da postoji jedna još dublja čarolija. Njezino znanje dopire unatrag samo do osvita vremena. Ali da je mogla pogledati još malo dalje u prošlost, u tišinu i tamu koje su prethodile osvitu, ondje bi pročitala drugačije čarobne riječi. Tada bi znala da će se u onom trenu kad dobrovoljna žrtva koja nije počinila izdajstvo, bude ubijena umjesto izdajnika, Kameni Stol rasprsnuti, a sama Smrt početi djelovati unatrag. A sad –"

"Oh, da. Sad?" rekla je Lucy, poskočivši i pljesnuvši rukama.

"Oh, djeco", rekao je Lav, "osjećam kako mi se vraća snaga. Oh, djeco, ulovite me ako možete!"

Stajao je mirno još trenutak, oči su mu bile vrlo sjajne, a udovi su mu podrhtavali dok je udarao repom po vlastitim leđima. Onda skoči visoko iznad njihovih glava i dočeka se s druge strane stola. Smijući se, ne znajući ni sama zašto, Lucy se verala preko stola k njemu. Aslan ponovno skoči. I započne luda jurnjava. Vodio je djevojčice u krug po čistini, opet i opet, sad beznažno izvan njihova domašaja, sad gotovo dopuštajući da ga uhvate za rep, sad trčeći između njih, sad bacajući ih uvis svojim snažnim i divno baršunastim šapama pa ih opet hvatajući, sad zaustavljajući se tako nenadano da bi se svi troje otkotrljali kao sretno, nasmijano klupko krzna, ruku i nogu. Bilo je to divljanje kakvo nitko nikad nije doživio nigdje osim u Narniji; Lucy nikad nije mogla odlučiti je li ta igra bila sličnija igri s olujom ili igri s kakvim mačićem. A čudno je bilo što na kraju, kad su svi troje napokon dašćući ležali na travi, djevojčice više nisu osjećale nikakav umor, ni glad, ni žeđ.

"A sad", rekao je Aslan malo zatim, "na posao. Osjećam da ću morati riknuti. Bolje bi vam bilo da začepite uši.

Poslušale su. A Aslan je ustao i, kad je otvorio usta da bi riknuo, lice mu je postalo toliko zastrašujuće da se nisu usudile promatrati ga. I vidjele su kako se sva stabla pred njim svijaju pod naletom njegove rike kao što se trava na livadi povija pod vjetrom. Onda je rekao:

"Pred nama je dug put. Morat ćete jahati na meni."

Sagnuo se, djevojčice su se popele na njegova topla, zlatna leđa; Susan je sjedila sprijeda, držeći se čvrsto za njegovu grivu, a Lucy je sjedila straga, držeći se čvrsto za Susan. Uz veliko ljuljanje, Lav se uspravi pod njima, a onda pojuri, brže no što bi trčao ijedan konj, niz brijeg, ravno u gustu šumu.

To je jahanje bilo možda njihov najčudesniji doživljaj u Narniji. Jeste li ikad galopirali na konju? Zamislite taj osjećaj, a onda zaboravite na teški topot kopita i zveket konjske opreme i umjesto toga zamislite gotovo bešumni trk velikih šapa. Zatim umjesto crnih, ili sivih, ili smeđih konjskih leđa zamislite hrapavu mekoću zlatnoga krzna i grivu kako vijori na vjetru. A onda još zamislite da se krećete otprilike dvostruko brže nego na najbržemu trkaćem konju. Životinja na kojoj jašete nikad se ne umara, a ne treba joj ni vaše vodstvo. Juri dalje i dalje, uvijek se sigurno dočekujući na čvrsto tlo, bez oklijevanja, savršenom vještinom nalazeći put između stabala, skačući preko grmlja, kupina i manjih potoka, gazeći kroz veće, plivajući kroz najveće. Jer ne jašete nikakvim putem, ni kroz park, pa čak ni po valovitim pašnjacima južne Engleske, već ravno kroz proljetnu Narniju, kroz svećane bukove lugove i osunčane hrastove šumarke, kroz divlje voćnjake gdje rastu snježno bijela stabla trešanja, pokraj bučnih vodopada i mahovinom obraslih stijena, pokraj špilja koje odjekuju, pa uz vjetrovite svijetle obronke gdje raste grmlje borovice, kroz vrijeskom obrasle padine, te niz vrtoglave brdske kose, dolje, dolje, dolje, opet u divlje doline i poljane plavoga cvijeća.

Dan se blizilo podnevu kada su, u podnožju strme padine brijega na kojoj su se našli, ugledali dvorac – s mjesta gdje su stajali izgledao je kao malen dvorac-igračka – koji kao da je bio sav od šiljastih tornjeva. No Lav je jurio dolje tolikom brzinom da je dvorac svakog trena postajao veći i prije negoli su se djevojčice uspjele upitati što je to, već su se našle pred njim. Sad više nije izgledao poput igračke, nego se prijeteci uzdizao ispred njih. Nijedno lice nije se vidjelo na grudobranima, a sva su vrata bila čvrsto zatvorena. No Aslan nije nimalo usporio, nego je jurio ravno naprijed poput metka.

"Vještičin dom!" uzviknuo je. "Sad, djeco, držite se čvrsto!"

U sljedećem trenu činilo se da se cijeli svijet preokrenuo naglavce, a djevojčice su se osjećale kao da su utrobu ostavile za sobom; jer lav se spremio na veći skok no ikad do tada, a onda je skočio – premda bi se to prije moglo nazvati letom nego skokom – ravno preko zida koji je čuvao dvorac. Dvije djevojčice, bez daha ali neozlijeđene, skotrljale su se s njegovih leđa usred prostranoga kamenog dvorišta punog kipova.

Šesnaesto poglavlje

ŠTO SE DOGODILO U DVORIŠTU S KIPOVIMA

"Kakvo neobično mjesto!" uzviknu Lucy. "Sve te životinje od kamena – i druga bića također! Izgleda – izgleda kao muzej!"

"Psst!" rekla je Susan. "Aslan nešto radi."

Aslan je doista nešto radio. Skočio je do kamenog lava i dahnuo prema njemu. Zatim se, ne čekajući ni trena, naglo okrenuo – gotovo kao da je kakva mačka koja pokušava uloviti svoj rep – pa je dahnuo i prema kamenom patuljku koji je (kao što se sjećate) stajao nekoliko koraka dalje, lavu okrenut leđima. Zatim se zaletio do visoke kamene drijade koja je stajala iza patuljka, brzo se okrenuo u stranu da bi se pozabavio kamenim zecom sa svoje desne strane, a onda odjurio do dvojice kentaura. No u tom trenu Lucy je rekla:

"Oh, Susan! Gledaj! Pogledaj lava!"

Pretpostavljam da ste već vidjeli nekoga kako približava žigicu komadu novina zgužvanom u kaminu pod triješčem za potpalu. Na trenutak izgleda kao da se ništa ne događa, a onda ćete primijetiti kako se uz rub novina širi tanka užarena pruga. Sad se događalo nešto slično. Trenutak nakon što je Aslan puhnuo prema njemu, kameni je lav izgledao upravo tako. Zatim se tanka pruga zlata proširila po njegovim bijelim mramornim leđima – stala se granati – zatim se činilo da boja paluca oko njega sa svih strana kao što plamenovi palucaju uz list novina kad se razgori – a zatim, premda mu je stražnji dio očito bio još od kamena, lav zatrese grivom, a teški, kameni pramenovi namreškaše se u živo krzno. On otvori velika crvena usta, topla i živa, i silno zijevne. Sad su i njegove stražnje noge oživjele. Podigao je jednu i počeo se. A onda, ugledavši Aslana, poskoči za njim i stade se vrtjeti oko njega, cvileći od sreće i skačući da bi mu liznuo lice.

Naravno, djevojčice su pogledom slijedile lava; no ono što su ugledale zatim bilo je toliko čudesno da su *njega* ubrzo zaboravile. Kipovi su oživljavali posvuda oko njih. Dvorište više nije izgledalo poput muzeja; više je sličilo zoološkom vrtu. Različita bića trčala su za Aslanom i plesala oko njega sve dok nije bio gotovo skriven u mnoštvu. Umjesto sveg onoga mrtvačkog bjelila, dvorištem su sad vladale boje – sjajni kestenjasti bokovi kentaura, indigo plavi rogovi jednoroga, blještavo perje ptica, rumenosmeđe krzno lisica, pasa i satira, žute čarape i plave kukuljice patuljaka; a među njima vilinske djevojke iz breza, odjevene u srebrno, one iz bukava odjevene u svježe, prozirno zelenilo, a one iz ariša u toliko svijetlozeleno da se gotovo činilo žutim. A umjesto mrtvačke tišine cijelo su dvorište ispunjali zvuci sretnog rikanja, trubljenja, štekovanja, laveža, cvileža, gukanja, njištanja, toptanja, povika, klicanja, pjesme i smijeha.

"Oh!" reče Susan odjednom drugačijim tonom. "Gledaj! Pitam se – mislim – nije li to opasno?"

Lucy pogleda i vidje kako je Aslan huknuo u noge kamenog diva.

"Sve je u redu!" viknu Aslan radosno. "Kad noge krenu pravim putem, ostatak će ih slijediti."

"Nisam baš tako mislila", šapnula je Susan Lucy; no sad je bilo prekasno da bi se išta zaustavilo, čak i da ju je Aslan slušao. Promjena se već penjala uz divove noge. Pomaknuo je stopala. Trenutak kasnije spustio je s ramena svoju toljagu, protrljao oči i rekao:

"Oh, Bože! Bit će da sam spavao. Sad! Gdje je ona prokleta mala Vještica koja je jurila okolo po tlu. Bila je tu negdje pokraj mojih nogu."

No tad su svi počeli vikati uvis prema njemu da bi mu objasnili što se zapravo dogodilo, pa je onda div prislonio dlan uz uho i nagovorio ih da mu sve to ponove još jednom tako da je naposljetku razumio. A kad je razumio, sagnuo se tako da mu se glava spustila do visine kakva plasta sijena i pozdravio Aslana nekoliko puta dodirnuvši kapu, dok mu je čestito ružno lice sjalo od zadovoljstva. (Divovi svih vrsta danas su u Engleskoj toliko rijetki, a među divovima je uopće toliko malo dobroćudnih da se kladim deset prema jedan da nikad još niste vidjeli diva čije lice sja od sreće. No to je nešto što zbilja vrijedi vidjeti.)

"A sad idemo u kuću!" rekao je Aslan. "Pažljivo gledajte, svi vi. I gore, i dolje, i u gospinim odajama! Pogledajte u svaki kutak. Nikad se ne zna gdje bi mogao ostati skriven neki jadni zatvorenik."

Svi su jurnuli unutra i nekoliko je minuta tim mračnim, zastrašujućim, pljesnivim starim dvorcem odjekivala škripa prozora koji su se otvarali, a uz nju glasovi koji su vikali svi u jedan mah:

"Ne zaboravite tamnice!"

"Pomozite s tim vratima!"

"Tu je još jedno malo zavojito stubište!"

"Oh, gledaj! Evo jadnog maloga klokana. Zovite Aslana!"

"Fuj! Kako ovdje smrdi!"

"Pazite, u podovima ima skrivenih vrata!"

"Ovamo gore! Tu ih je sva sila, na odmorištu!"

No najbolje je bilo kad je Lucy dojurila gore vičući:

"Aslane! Aslane! Našla sam gospodina Tumnusa! Oh, molim te, brzo dođi!"

Trenutak kasnije Lucy i gospodin Tumnus držali su se za ruke, plesali i vrtjeli se u krug od radosti. Malenom Faunu nije nimalo naškodilo to što je bio kip i naravno da ga je jako zanimalo sve što mu je djevojčica imala reći.

No na kraju je pretraživanje Vješticiine utvrde bilo dovršeno. Zamak je sad bio prazan, sva su njegova vrata i svi prozori bili otvoreni, a svjetlost i slatki proljetni zrak preplavljivali su mračna i zla mjesta kojima su bili toliko potrebni. Mnoštvo oslobođenih kipova slilo se opet u dvorište. A onda je netko (mislim da je to bio Tumnus) rekao:

"Ali kako ćemo izići oдавде?"

Jer Aslan je ušao skokom, a velika ulazna vrata bila su još uvijek zaključana.

"Bit će sve u redu", rekao je Aslan; a onda je, podigavši se na stražnje noge, viknuo gore prema divu:

"Hej! Ti tamo gore!" riknuo je. "Kako ti je ime?"

"Div Rumblebuffin, na službi Vašoj Milosti", rekao je div, još jednom dodirnuvši kapu.

"Pa dobro, dive Rumblebuffine", rekao je Aslan. "Pusti nas van oдавде, hoćeš li?"

"Naravno, Vaša Milosti. Bit će mi zadovoljstvo", rekao je div Rumblebuffin. "Udaljite se što više od vrata, svi vi maleni."

Onda je sam otišao do vrata i – bum-bum-bum – odjekivali su udarci njegove velike toljage. Vrata su zaškripala od prvog udarca, napukla od drugog, skrhala se od trećeg. Onda se latio tornjeva s jedne i druge strane vrata pa su se nakon nekoliko minuta udaranja i rušenja oba tornja i dobar dio zida s obje strane vrata, uz silnu tutnjavu, pretvorili u hrpu beznadnoga krša. A kad se prašina slegla, bilo je čudno iz toga suhog, sumornoga, kamenog dvorišta promatrati kroz rupu u zidinama svu onu travu, zaljuljana stabla i svjetlucave potoke u šumi, plava brda iza njih, a iznad svega nebo.

"Nebesa, sav sam mokar od znoja", rekao je div, otpuhujući poput najveće parne lokomotive. "Eto što ti se dogodi kad nisi u formi. Pretpostavljam da nijedna od vas mladih dama nema uza se stvarcu kao što je rupčić?"

"Ja imam", rekla je Lucy, podižući se na prste i pružajući rupčić što je više mogla uvis.

"Hvala, gospođice", rekao je div Rumblebuffin, saginjući se. U sljedećem trenutku Lucy se prilično prestrašila jer ju je div palcem i kažiprstom podigao u zrak. No kad je već bila blizu njegovu licu, odjednom se trgnuo i nježno je spustio natrag na tlo, mrmljajući:

"Nebesa! Podigao sam djevojčicu umjesto rupčića! Oprostite mi, gospođice, mislio sam da ste *vi* rupčić!"

"Ne, ne", rekla je Lucy smijući se, "ovdje je!"

Sad ga je div uspio uzeti, no rupčić je za njega bio otprilike onoliko velik koliko bi za vas bila tableta saharina, pa je Lucy, promatrajući ga kako svečano briše svoje veliko, crveno lice, rekla:

"Bojim se da vam moj rupčić nije baš od neke velike koristi, gospodine Rumblebuffin."

"Dapače, dapače", rekao je div uljudno. "Nikad nisam vidio ljepši rupčić. Toliko fin, toliko prikladan. Toliko – ne znam kako bih ga opisao."

"Kakav ljubazan div!" rekla je Lucy gospodinu Tumnusu.

"Oh, da", odvrati Faun. "Svi su Buffini oduvijek takvi. To je jedna od najuglednijih divovskih obitelji u cijeloj Narniji. Možda ne baš mudra (nikad nisam čuo za mudrog diva), ali stara obitelj. Sa svojim običajima, znaš. Da je pripadao onoj drugoj vrsti, Vještica ga nikad ne bi pretvorila u kamen."

U tom je trenu Aslan pljesnuo šapama i zatražio tišinu.

"Naš današnji posao još nije dovršen", rekao je, "i ako želimo da Vještica bude konačno poražena prije negoli bude vrijeme za spavanje, moramo smjesta pronaći mjesto gdje se vodi bitka."

"I uključiti se u nju, nadam se!" dodao je najveći među kentaurima.

"Naravno", rekao je Aslan. "A sad! Oni koji ne mogu ići brzo – to jest, djeca, patuljci i male životinje – morat će jahati na leđima onih koji mogu – to jest, na leđima lavova,

kentaure, jednoroga, konja, divova i orlova. Oni koji imaju dobar nos moraju poći naprijed s nama lavovima da bi nanjušili mjesto gdje se vodi bitka. Dobro pogledajte i razvrstajte se."

To su i učinili, uz silno komešanje i klicanje. Najzadovoljniji u cijelom društvu bio je drugi lav koji je neprestano jurio ovamo-onamo pretvarajući se da je jako zaposlen, no zapravo je samo želio reći svakome koga bi sreo:

"Jeste li čuli što je rekao? *S nama lavovima*. Mislio je na sebe i na mene. *S nama lavovima*. To je ono što volim kod Aslana. Nikakvog izdvajanja, nikakve oholosti. *S nama lavovima*. Mislio je na sebe i na mene."

Nastavio je to ponavljati sve dok mu Aslan nije natovarao na leđa tri patuljka, jednu Drijadu, dva zeca i jednoga ježa. To ga je malo smirilo.

Kad su svi bili spremni (a jedan je veliki ovčarski pas zapravo Aslanu najviše pomogao u svrstavanju i stvaranju reda), krenuli su kroz rupu u zidu zamka. Najprije su lavovi i psi počeli njuškati u svim smjerovima. Onda je odjednom neki veliki pas nanjušio pravi trag i zalajao. Nakon toga više nisu gubili vrijeme. Ubrzo su svi psi, i lavovi, i vukovi, i druge životinje lovci jurili svojom najvećom brzinom, s njuškama uz tlo, dok su ih svi ostali, raspršeni na nekoliko stotina metara, slijedili što su brže mogli. Buka koju su stvarali bila je nalik onoj koja u Engleskoj prati lov na lisice, ali bolja, jer se svako malo s lavežom pasa miješala rika drugoga lava, a ponekad i mnogo dublji i strašniji Aslanov glas. Trčali su sve brže i brže, kako je trag bilo sve lakše i lakše slijediti. A onda, baš kad su stigli do posljednjeg zavoja u uskoj vijugavoj riječnoj dolini, Lucy je uza svu buku koju su stvarali čula još nešto – drugačiju buku od koje ju je obuzeo čudan osjećaj. Bili su to povici i krikovi i udarci metala o metal.

Naglo su izašli iz uske doline i djevojčica odmah vidje odakle ti zvuci dopiru. Ondje su stajali Peter, Edmund i ostatak Aslanove vojske i očajnički se borili protiv gomile užasnih bića što ih je vidjela prošle noći; no sada su, na dnevnom svjetlu, ta bića izgledala još čudnije, još zločestije, i još izobličeniije. Činilo se, usto, da ih je mnogo više. Peterova vojska – koja joj je bila okrenuta leđima – činila se zastrašujuće malobrojnomo. A po cijelom su bojnomo polju bili raštrkani kameni kipovi, jer se Vještica očito bila poslužila čarobnim štapićem. No činilo se da se njime više ne služi. Borila se svojim kamenim nožem. Bila je navalila na Petera – oboje su se borili toliko silovito da je Lucy jedva mogla razabrati što se zapravo događa; vidjela je samo kako kameni nož i Peterov mač bljeskaju takvom brzinom da su izgledali kao tri noža i tri mača. Taj par se nalazio u središtu bitke. Oko njih se na obje strane protezala borbena linija. I kamo je god Lucy pogledala, svuda su se događale užasne stvari.

"Skačite s mojih leđa, djeco!" uzviknu Aslan. I obje su se djevojčice skotrljale s njega. A onda se golema zvijer, riknuvši tako da se zatresla cijela Narnija, od zapadne ulične svjetiljke do istočnoga mora, bacila na Bijelu Vješticu. Lucy je vidjela kako se njezino lice na trenutak uzdiglo prema njemu s izrazom užasa i zapanjenosti. Onda su se Lav i Vještica skotrljali na tlo, no Vještica je bila dolje; a u istom su trenu sva borbena bića što ih je Aslan poveo iz Vješticine kuće mahnito navalila na neprijateljske redove – patuljci svojim borbenim sjekirama, psi zubima, div toljagom (a desetine neprijatelja ostajale su zgažene pod njegovim stopalima), jednorogi rogovima, kentauri mačevima i kopitima. Peterova umorna vojska je klicala, pridošlice su tutnjali, neprijatelji su cičali i vrištali dok sva šuma nije stala odzvanjati od galame tog sukoba.

Sedamnaesto poglavlje
LOV NA BIJELOGA JELENA

Bitka je okončana nekoliko trenutaka nakon njihova dolaska. Većina je neprijatelja ubijena u prvom napadu Aslana i njegove družbe, a kad su oni koji su još bili na životu vidjeli da je Vještica mrtva, predali su se ili su pobjegli. Sljedeće što je Lucy vidjela bilo je kako se Peter i Aslan rukuju. Bilo joj je neobično vidjeti Petera onakvog kako je sad izgledao – lice mu je bilo toliko blijedo i strogo, a doimao se i mnogo starijim.

"Sve je to Edmundova zasluga, Aslane", govorio je Peter. "Da nije bilo njega, bili bismo poraženi. Vještica je pretvarala našu vojsku u kamen slijeva i zdesna. No njega ništa nije moglo zaustaviti. Probio se između tri ljudoždera do mjesta gdje je ona upravo pretvarala u kamen jednoga od tvojih leoparda. A kad je stigao do nje, imao je toliko razuma da je svom snagom mačem udario po njezinu čarobnom štapiću umjesto da je izravno napadne pa za nagradu i sam bude pretvoren u kameni kip. To je naime bila pogreška koju su počinili svi ostali. Kad je štapić slomljen, imali smo opet nekog izgleda – samo da nismo već izgubili toliko boraca. Edmund je strašno ranjen. Moramo otići k njemu i pogledati ga."

Edmunda su našli malo iza bojne linije, a uz njega je bila gospođa Dabrica. Ležao je prekriven krvlju, otvorenih usta, a lice mu je imalo neugodnu zelenu boju.

"Brzo, Lucy", rekao je Aslan.

I tada se, gotovo prvi put, Lucy sjetila dragocjene ljekovite tekućine koju je dobila kao božićni dar. Ruke su joj toliko podrhtavale da je jedva odvrnula čep, no na kraju joj je uspjelo izliti nekoliko kapljica bratu u usta.

"Ovdje ima još ranjenih", rekao je Aslan, dok je ona još uvijek usrdno zurila u Edmundovo blijedo lice pitajući se hoće li tekućina djelovati.

"Da, znam", rekla je Lucy otresito. "Čekaj malo."

"Evina Kćeri", rekao je Aslan ozbiljnim glasom, "ima ih još koji su na samrti. Mora li ih još *mnogo* umrijeti zbog Edmunda?"

"Oprosti, Aslane", rekla je Lucy, ustajući i odlazeći s njim. U sljedećih pola sata bili su zaposleni – ona pomažući ranjenima, dok je on vraćao u život one koji su bili pretvoreni u kamen. Kad je napokon bila slobodna i mogla se vratiti Edmundu, zatekla ga je kako stoji na nogama; ne samo da su mu rane bile izliječene, nego je izgledao bolje nego što ga je vidjela da izgleda – oh, beskrajno dugo – zapravo još od prvog polugodišta u onoj groznoj školi kad je krenuo pogrešnim smjerom. Postao je opet onakav kakav je bio prije i mogao je pogledati drugima u lice. I ondje, na bojnopolju, Aslan ga je proglasio viteзом.

"Zna li on", šapnula je Lucy sestri, "što je Aslan učinio za njega? Zna li on kakva je zapravo bila pogodba s Vješticom?"

"Pssst! Ne. Naravno da ne zna", rekla je Susan.

"Ne bi li mu trebalo reći?" upita Lucy.

"Oh, naravno da ne bi", rekla je Susan. "Bilo bi to suviše strašno za njega. Zamisli kako bi se ti osjećala na njegovu mjestu."

"Svejedno mislim da bi trebao znati", uzvratila Lucy. No u tom trenu su ih prekinuli.

Te noći svi su spavali na mjestu na kojem su se zatekli. Ne znam kako je Aslan smogao hranu za sve njih; no ovako ili onako, oko osam sati uvečer svi su sjedili na travi uz obilnu kasnu užinu i čaj. Sljedećega su dana krenuli prema istoku uz obalu velike rijeke. A dan nakon toga, otprilike baš u vrijeme za čaj, stigli su do samoga ušća rijeke. Dvorac Cair Paravel, na svojem malenom brijegu, uzdizao se pokraj njih; pred njima bijahu pijesak, stijene, malena jezerca slane vode, morske trave, miris mora i dugi kilometri plavkastozelenih valova koji u beskraj oplakuju žal. I oh, krik morskih galebova! Jeste li ga ikad čuli? Možete li ga se sjetiti?

Toga dana predvečer, nakon čaja, četvero se djece uspjelo opet spustiti do morskoga žala, izuti cipele i čarape i osjetiti pijesak među nožnim prstima. No sljedeći je dan bio svečaniji. Jer tada ih je, u velikoj dvorani Cair Paravela – onoj čudesnoj dvorani s krovom od bjelokosti, zapadnim zidom obloženim paunovim perjem i istočnim vratima koja su gledala prema moru – u nazočnosti svih njihovih prijatelja i uz zvuk trublji, Aslan svečano okrunio i odveo ih do četiri prijestolja uz zaglušujuće povike. "Živio kralj Peter! Živjela kraljica Susan! Živio kralj Edmund! Živjela kraljica Lucy!"

"Tko jednom postane kralj ili kraljica u Narniji, uvijek ostaje kralj ili kraljica. Držite se dobro, Adamovi Sinovi! Držite se dobro, Evine Kćeri!" rekao je Aslan.

A kroz istočna vrata, koja su bila širom otvorena, dopirali su glasovi morskih vila i vilenjaka koji su plivali blizu obale pjevajući u čast svojim novim kraljevima i kraljicama.

I tako su djeca sjedila na svojim prijestoljima, u ruke su im stavili žezla, a onda su dijelila nagrade i časti svim svojim prijateljima: Faunu Tumnusu, Dabru i Dabrici, divu Rumblebuffinu, leopardima, dobrim kentaurima i dobrim patuljcima i lavu. Te je noći u Cair Paravelu bila velika svečanost, bančilo se i plesalo, zlato je bljeskalo, a vino teklo, dok je glazbi iz dvorca odgovarala čudnija, milozvučnija i dirljivija pjesma morskoga naroda.

No usred svega tog veselja sam Aslan tiho se povukao. A kad su kraljevi i kraljice primijetili da ga nema, nisu o tome ništa govorili. Jer gospodin Dabar ih je upozorio:

"On će odlaziti i vraćati se", rekao je. "Jednog dana ćete ga vidjeti, drugoga nećete. Ne voli biti sputan – a naravno, ima i drugih zemalja o kojima mora voditi brigu. To je sasvim u redu. Često će se vraćati ovamo. Ali ga ne smijete s tim salijetati. On je divlji, znate. Nije to neki *pitomi* lav."

I tako je, kao što i sami vidite, ova priča stigla gotovo (ali ipak ne sasvim) do kraja. Dva kralja i dvije kraljice dobro su vladali Narnijom i njihova je vladavina bila duga i sretna. U početku su prilično mnogo vremena proveli tražeći ostatke vojske Bijele Vještice i uništavajući ih, jer su se zaista još dugo povremeno širile vijesti o zlim bićima koja vrebaju u divljijim dijelovima šume – ovdje zli duhovi, ondje neko ubojstvo, jedan mjesec netko bi primijetio vukodlaka, drugi mjesec stigle bi glasine o nekoj vještici. No na koncu je iskorijenjen sav taj gadni nakot. Kraljevi i kraljice donijeli su dobre zakone, održavali mir, sprječavali da se dobra stabla nepotrebno ruše, oslobodili škole mlade patuljke i mlade satire i uopće zaustavljali kojekakva zabadala i smetala, a poticali obična bića koja žele živjeti i puštaju druge da žive. Također su potisnuli silovite divove (sasvim različite vrste od diva Rumblebuffina) sa sjevera Narnije, kad su se ovi usudili prijeći granicu. Sklopili su prijateljstvo i savezništvo sa zemljama s druge strane mora, odlazili onamo u državne posjete i primali državne posjete iz tih zemalja. Oni sami pak narasli su i promijenili se kako su godine prolazile. Peter je postao visok muškarac širokih prsa i veliki ratnik pa su ga zvali kraljem Peterom Veličanstvenim. Susan je izrasla u visoku i dražesnu ženu duge crne kose koja joj je dopirala gotovo do stopala, a kraljevi iz prekomorskih zemalja počeli su slati izaslanike sa ženidbenim ponudama. Njezino ime pak bilo je kraljica Susan Nježna. Edmund je postao ozbiljniji i mirniji čovjek od Petera, sjajan kad bi trebalo dati savjet ili prosuditi o nečemu. Njega su zvali kralj Edmund Pravedni. A Lucy je uvijek ostala vedra i zlatokosa i svi su vladari onih krajeva željeli da bude njihova kraljica, a njezin ju je vlastiti narod zvao kraljica Lucy Srčana.

I tako su živjeli u velikoj radosti i ako su se ikad sjećali života u ovome svijetu, bilo je to onako kako se čovjek sjeća nekog sna. No jedne se godine dogodilo da se Tumnus (koji je sad bio sredovječan Faun i postao krupniji) spustio niz rijeku i donio im vijest da se u njegovu kraju opet pojavio Bijeli Jelen – Bijeli Jelen koji onome tko ga uhvati može ostvarivati želje. Tako su dva kralja i dvije kraljice sa svojim glavnim dvorjanima izjahali u lov s psima i lovačkim rogovima. Slijedili su Bijeloga Jelena kroz Zapadne šume. Nisu dugo jahali prije nego što su ga spazili. Vodio ih je brzim trkom putem i bespućem, kroz guštike i čistine, sve dok konji svih dvorjana nisu bili preumorni, a jelena su slijedila samo još četiri kraljevska konja. Onda kraljevi i kraljice primijetiše kako jelen ulazi u guštik kroz koji ga ni njihovi konji nisu mogli slijediti. Kralj Peter tada reče (a sada su govorili u sasvim drugačijem stilu nego nekoć, jer su toliko dugo bili kraljevi i kraljice):

"Ljubazne moje suvladarice i ljubazni suvladaru, hajde da sjašemo s konja i pođemo za tom životinjom kroz guštik; jer nikad za svih svojih dana nisam lovio plemenitije lovine."

"Gospodine", rekoše ostali, "hajde da tako učinimo."

Sjahali su i privezali konje za stabla pa se uputili pješice u gustu šumu. Čim su zašli u nju, kraljica Susan reče:

"Ljubazni prijatelji, ovo je doista čudesan kraj. Čini mi se da vidim stablo od željeza."

"Gospo", rekao je kralj Edmund, "ako ga bolje promotriš, vidjet ćeš da je to tek željezni stup sa svjetiljkom koja mu je postavljena na vrh."

"Tako mi lavlje grive, neobične li zamisli", reče kralj Peter. "Postaviti svjetiljku gdje stabla rastu gusto svud uokolo i toliko visoko nad njom da, kad bi i svijetlila, nikome ne bi svjetlosti davala!"

"Gospodine!" reče kraljica Lucy. "Sva je zgoda da su taj stup i ta svjetiljka ovdje postavljeni dok stabla bijahu manja ili rjeđa ili ih još uopće ne bijaše. Jer šuma je ova mlada, a željezna svjetiljka stara."

Stajali su i promatrali je. Onda je rekao kralj Edmund:

"Ne znam kako to biva, no ta svjetiljka na stupu čudno na mene djeluje. U svijesti mi sjeva da vidjeh već prije nešto slično; kao da bje to u snu, ili u snu o snu."

"Gospodine!" odgovoriše svi ostali, "i nama se jednako čini."

"I više od toga", rekla je kraljica Lucy, "jer iz mogega uma ne izlazi pomisao da nas, ako pokraj ovoga stupa i svjetiljke prođemo, čekaju čudni doživljaji ili neka druga velika promjena u životu."

"Gospo", rekao je kralj Edmund, "istovjetan predosjećaj i u mojemu srcu podrhtava."

"U mom također, ljubazni brate", rekao je kralj Peter.

"U mojemu također", rekla je kraljica Susan. "Stoga je moj savjet da se hitro vratimo do svojih konja i toga Bijelog Jelena ne slijedimo dalje."

"Gospo", rekao je kralj Peter, "molim da mene tu izuzmete. Jer nikada, otkad smo nas četvero kraljevi narnijski i kraljice, nismo se prihvatili nijednog uzvišenog posla kao što su bitke, potrage, junačka djela, pravedan sud i slično, pa zatim odustali na pola puta; sve čega smo se prihvatili, to smo i kraju priveli."

"Sestro", reče kraljica Lucy, "moj kraljevski brat ispravno reče. A i meni se čini da stid bi nas moralo biti kad bismo zbog strepnje kakve ili slutnje leđa okrenuli potrazi za plemenitom životinjom poput ove kojoj smo na tragu."

"I ja tako mislim", rekao je kralj Edmund. "I toliku želju osjećam da svemu tome nađem značenje da svojevoljno ne bih pošao natrag ni za najsajjniji dragulj Narnije i svih otoka."

"Onda u Aslanovo ime", rekla je kraljica Susan, "ako je u svih vas takva želja, nastavimo put i prihvatimo pustolovinu koja nas zapadne."

I tako su kraljevi i kraljice ušli u guštik i prije negoli su učinili dvadeset koraka, sjetili su se da se stvar koju su vidjeli zove ulična svjetiljka, a prije negoli su učinili još dvadeset koraka primijetili su da se više ne probijaju kroz grane nego kroz kapute. U sljedećem trenu pak svi su se stropošali kroz vrata ormara u praznu sobu i više nisu bili kraljevi i kraljice u lovačkim odijelima, nego samo Peter, Susan, Edmund i Lucy u svojoj staroj odjeći. Bio je isti dan i isti sat kao u trenu kad su se svi zavukli u ormar da bi se sakrili. Gospođa Macready i posjetitelji još su uvijek razgovarali u hodniku; no u praznu sobu, nasreću, nikad nisu ušli i nisu uhvatili djecu.

I to bi bio pravi kraj priče da nisu osjećali kako jednostavno moraju objasniti profesoru zašto nedostaju četiri kaputa iz njegova ormara. A profesor, koji je bio doista izuzetan čovjek, nije im rekao da ne budu blesavi ili da ne lažu, nego im je povjerovao sve što su mu ispričali.

"Ne", rekao je, "ne mislim da bi bilo ikakve koristi kad biste se pokušali vratiti kroz vrata ormara i, otići po kapute. *Tim* putem nećete više ući u Narniju. Niti bi kaputi sad bili od neke velike koristi kad biste i uspjeli! Hm! Što? Da, naravno da ćete se jednoga dana opet vratiti u Narniju. Tko jednom postane narnijski kralj, uvijek ostaje narnijski kralj. Ali nemojte pokušavati dvaput istim putem. Zapravo, nemojte uopće *pokušavati* stići onamo. To će vam se dogoditi kad ne budete očekivali. I nemojte previše pričati o Narniji, čak ni među sobom. I nemojte je spominjati nikome, osim ako ste sigurni da je i sam doživio slične pustolovine. Što još? Kako ćete znati? Oh, *znat* ćete, sigurno. Čudne stvari koje takvi ljudi govore – čak i to kako – odat će njihovu tajnu. Držite oči otvorene. Za ime svega, *što* ih zapravo uče u tim školama?"

I ovo je zaista kraj pustolovina koje su započele u ormaru. No profesor je bio u pravu: bio je to tek početak pustolovina u Narniji.

Sedam kronika iz Narnije

NARNIJSKE GODINE

GODINE U ENGLJSKOJ

1. ČAROBNAKOV NEČAK

1900.

Digory i Polly pronašli su tajni prolaz koji povezuje njihove kuće. Iz našega su svijeta nestali na prijevaru i našli se u drugom svijetu pomoću magije. U njemu su pronašli strašno mjesto Charn i probudili zlu kraljicu Jadis. Zabunom su je odveli u naš svijet, a potom su se, nastojeći je vratiti kamo pripada, ponovo našli u drugom svijetu i bili svjedoci stvaranju Narnije, koju je svojom pjesmom u život dozvao veliki lav Aslan.

1000. LAV, VJEŠTICA I ORMAR

1940.

Peter, Susan, Edmund i Lucy pronašli su kroz stari ormar tajni put u svijet Narnije. Ondje su se ujedinili s Aslanom u nastojanju da pobijede Bijelu Vješticu i spase Narniju od vječne tame i zime. Zbog toga što su postali vrlo hrabri, a dokazali su da su sposobni donositi teške i važne odluke, postaju kraljevima i kraljicama u Narniji. A tko jednom postane kralj ili kraljica u Narniji, ostaje to zauvijek.

1014. KONJ I NJEGOV DJEČAK

Shasta je pobjegao iz Zemlje Kalormena s narnijskim ratnim konjem po imenu Bree. Zajedno s Aravis i njezinim konjem po imenu Hwin, otkriva kalormensku zavjeru o osvajanju Narnije. Kako ne smije dopustiti da netko podčini Narniju, mora pronaći način da to spriječi i spasi Narniju i bića u njoj.

2303. KRALJEVIĆ KASPIJAN

1941.

Teška su vremena u Narniji zahvaćenoj građanskim ratom. Kraljević Kaspijan prisiljen je, pušujući u Veliki Narnijski Rog, odaslati poziv za pomoć junacima iz prošlosti – Peteru, Susan, Edmundu i Lucy. Kako bi u Narniji mogao ponovno biti uspostavljen mir, oni moraju zbaciti s prijestolja Kaspijanova ujaka, kralja Miraza.

2306. PUTOVANJE PRIJATELJICE PRASKOZORJA

1942.

Lucy, Edmund i njihov rođak Eustace na magičan način bivaju preneseni na brod kralja Kaspijana po imenu Prijateljica praskozorja. Ploveći tim brodom kralj Kaspijan traži sedam izgubljenih prijatelja svoga oca. Putnici na svom pustolovnom putovanju susreću mnoga fantastična bića, čak i velikog Aslana glavom.

2356. SREBRNI STOLAC

Na tajanstveni je način nestao kraljević Rilijan, obožavani sin kralja Kaspijana. Aslan šalje Eustacea i njegovu školsku prijateljicu Jill u potragu za kraljevićem u uvijek mračnu i bez sunca Zemlju Podzemlja. Kao i toliko puta prije, zla Vještica remeti im planove vezane uz kraljevića, ali i uz Narniju. Kakve ih sve avanture čekaju na putovanju i na mjestima kao što je Kraj Svijeta?

2555. POSLJEDNJA BITKA

1949.

Lažni Aslan luta Narnijom naređujući svima da služe okrutnim Kalormenima i unoseći strah u svačije srce. Mogu li Jill, i Eustace, pomoću čudesnih moći pozvani u Narniju u pomoć kralju Tirijanu, pronaći pravog Aslana i ponovo uspostaviti mir u zemlji? Posljednja je bitka najstrašnija i najsilnija od svih prije i konačna je borba dobra i zla.

Lewis je u jednom pismu preporučio redoslijed čitanja Kronika iz Narnije koji se razlikuje od redoslijeda objavljivanja knjiga:

1. Čarobnjakov nečak (6. - 1955.)
2. Lav, Vještica i ormar (1. - 1950.)
3. Konj i njegov dječak (5. - 1954.)
4. Kraljević Kaspijan (2. - 1951.)
5. Putovanje Prijateljice praskozorja (3. - 1952.)
6. Srebrni stolac (4. - 1953.)
7. Posljednja bitka (7. - 1956.)

